A 12. 504

Kalender-
Käsiraamat
1923.

Aktsiaselts „Silva"

Tallinn, Merepuiestee nr. 17.

Telefonid: Kontoris 9-29 ja 13-80.
Kaupluses 18-09.

Telegrammi adress: Silva, Tallinn.

O/Ü. „Noor-Eesti Kirjastus" — Tartus.

Õpetajad,

kui Teie soovite, et Teie õpilased hästi edasi jõuaksid, siis muretsege nendele raamatud, õppeabinõud ja kirjutusmaterjal **J. Raudsepp'a** juurest Küüni t 1-a, Tartus.

J. Raudsepp'a

raamatu- ja kirjutusmaterjaali kauplus

Tartus, Küüni tän. 1-a.

Kõige suurem ja täielikum ladu igasuguseid

kooli ja ülikooli õpperaamatuid. Oma raamatuköitmise töötuba.

Suur väljavalik

kirjutus-, joonistus- ja maalimismaterjaali. Viiulid, viiulikeeled, poognad jne.

Õppeabinõud

alg- kui ka keskkoolidele: kaardid, pildid, modellid jne., jne.

Tellimised igasuguste raamatute peale täidetakse korralikult ja kiiresti.

Iga õpetaja kui ka õpilane ning üliõpilane ostab omad tarvilised raamatud, õppeabinõud ning kirjutusmaterjaali ainult

J. Raudsepp'a

raamatu- ja kirjutusmaterjaali kauplusest.

Õpilased,

kui Teie soovite koolis hästi edasi jõuda, siis ostke õigel ajal kõik tarvilised raamatud, õppeabinõud ja kirjutusmaterjal **J. Raudsepp'a** raamatu- ja kirjutusmaterjali kauplusest Küüni t. 1-a, Tartus.

A 12.504

Kalender-
Käsiraamat
1923.

O/Ü „Kaubandus" - Tartus.

Koloniaal-, ehitusmaterjaalide- ja veoäri.

Kauplus — Suurturg 20, Tartu panga majas.
Telefon 150.

Kontor ja veoäri — Küüni tän. 1. Telefon 5.

Kõige kasulikum sisseostukoht edasimüüjatele ja tarvitajatele.

O|Ü. „Noor-Eesti Kirjastus" — Tartus.

Eesti

Laenu- ja Hoiu-Ühisus

Tartus, Suurturg nr. 14,

omas majas. — — Kõnetr. 1-77.

Esimene ühistegeline raha-asutus Eestis,

asutatud 1902. aastal.

Tähtsamate arvete seis 1. juulil 1922. aastal:

Osa ja tagavara kapitaalid	Mk. 2,667,000.—
Hoiusummad	„ 37,133,000.—
Laenud	„ 38,123,000.—
Äriseis	„ 44,464,000,—
Liigete lisavastutus . .	Mk. 10,000,000.—

Ühisus võtab raha hoiule, annab laenusid ja toimetab kõiksugu panga operatsioone.

Kirjandusmuuseumi
1992:3629
Arhiiviraamatukogu

Eessõnaks.

Eesti Vabariigi rajamisega said kõik ametasutused meil emakeelisteks ja igal riigikodanikul avanes võimalus ilma vahemeeste ja vahelträäkijateta korraldada ja ajada oma asju nii riigi- kui ka omavalitsuse asutustes.

Aastasadasid väldanud võõraste valitsuse ajal oli asjaajamine ametasutustes elanikkude enamusele tundmata keeles ja kodanik pidi iga vähemagi asjatoimetuse jaoks riigikeelt mõistjat vahelträäkijat tarvitama, mis paljuid sundis oma õiglastest nõudmistest sootu loobuma ja põhjust andis ametasutuste kohta teatud eelarvamiste tekkimiseks.

Kuna meie demokraatlise korra juures iga kodanik nii riigi-, kui ka omavalitsuse moodustamisest osa võtab ja sellega i s e riiki valitseb, peaks läbilööma teadmine, et asutused ja ametnikud on kodanikkude jaoks ja seisavad nende käsutuses. Et aga asjatut ja aegaraiskavat ametasutuste tülitamist ära hoida, peaks igal kodanikul olema selge ülevaade riigi korralduse ja riigivõimu teostavate ametasutuste kohta, et i g a l juhtumisel, kui selleks tarvidus peaks olema, mõistetaks otseteel pöörata vastava ametasutuse poole.

Tarvilikud käsiraamatud sellel alal puuduvad meil senni täiesti, kuid ka ilmumise korral ei oleks nad hinna poolest laiemale ringkonnale kättesaadavad. Et sarnast käsiraamatut kõigile kättesaadavaks teha, tekkis juba paari aasta eest kavatsus kirjastada kalendrit, mis peale harilikkude kalendri-teadete sisaldaks kõige tarvilikumaid näpunäiteid igasuguste ametkondade ja nende asjaajamise kohta, missugused teated puuduvad suuremalt jaolt kalendrites täiesti ehk on esitatud liig napilt.

Käesolev kalender-käsiraamat ilmub katsena. Puht tehnilistel põhjustel ei ole ta nii täielik saanud, kui see esialgu kavatsetud oli, nii on mitmed osakonnad täiesti välja pidanud jääma ehk avaldatud liig kokkusurutud kujul. Kuid kõigi puuduste peale vaatamata, mis kalender-käsiraamatus olla võivad, peaks ta tuntavalt kaasaitama sellekohase täielikuma käsiraamatu puuduse kõrvaldamiseks.

Kalender-käsiraamatu teadete osa kokkuseadmisest on oma erialadel osavõtnud: rahukoht. T. **Grünthal**, Tartu maakonnavalits. juriidilise büroo juhataja, van. adv. abi **J. Jans**, abiprokuröör **A. Luiga**, Eesti Ühistegel.-Liidu revid.-instr. **A. Maser**, Tartu linnav. sekretäär **A. Mägi**, van. adv. **L. Olesk**, õigustead. üliõpil. **J. Otsing**, krepostijaosk. sekretäär **J. Pehap**, rahukog. sekretäär **A. Pill**. notaarius **A. Siska**, õigusteadl. **K. Tassa** j. t.

Kalendri tarvitajaid, kellel kalendri sisu kohta ühti ehk teisi soove on, palume neid saata kirjalikult O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastusele", et neid arvesse võtta kalender-käsiraamatu järgmise aasta peale kokkuseadmisel.

Kalendri toimkond.

Märkide ja aegade seletused.

● noor kuu. | ☾ esimene veerand.

◉ täis kuu. | ☽ viimne veerand.

k. = kell; m. = minut; p. = päev; e. l. = enne lõunat ja tähendab aega kella 12-nest öösi kuni kella 12-ni päeval; p. l. = pärast lõunat ja tähendab aega kella 12-nest päeval kuni kella 12-ni öösi; s = sündis; † = suri. Tähtraamatusse üles pandud aeg tähendab Ida-Euroopa aega.

Aastaajad.

Kevade algab 21. märtsil kl. 5,29 m. p. l.
Suvi algab 23. juunil kl. 1,02 m. e. l.
Sügis algab 24. sept. kl. 4,02 m. p. l.
Talv algab 23. dets. kl. 10,52 m. p. l.

Päikese ja kuu varjutused.

1923. aastal on 2. päikese ja 2 kuu varjutust.

1) Osaline kuu varjutus 3. märtsil. Algus kl. 4,28 m. e. l., lõpp kl. 6,36 m. e. l. On Eestis näha.

2) Ringkujuline päikese varjutus 17. märtsil. Algus kl. 11,50 m. e. l., lõpp kl. 5,39 m. p. l. Näha Atlandi okeaanis ja Lõuna-Aafrikas.

3) Osaline kuu varjutus 26. aug. Algus kl. 11,52 m. e. l., lõpp kl. 1,27 min. p. l. Ei ole Eestis näha.

4) Täieline päikese varjutus 10.—11. sept. Algus 10-mal kl. 8,14 m. p. l., lõpp 11-mal kl. 1,20 m. e. l. Varjutus on näha Ameerikas.

Sel aastal on 365 päeva.

Määrus pühade ja puhkepäevade kohta.

(„R. Teat." nr. 67|68 — 1920. a.).

Täielikkudeks pühadeks loetakse järgmised päevad, mil tööd ei tehta:

1) Uus-aasta (1. jaanuar). 2) Kolmekuninga-päev (6. jaanuar). 3) E. V. riigi iseseisvuse päev (24. veebruar). 4) Palvepäev. 5) Suur Neljapäev. 6) Suur Reede. 7) Ülestõusmise-pühad, 3 päeva. 8) Esimese mai püha (1. mai). 9) Ristipäev (taevamin.-püha). 10) Nelipühi, 3 päeva. 11) Jaanipäev (24. juuni). 12) Mardipäev (10. nov.). 13) Jõulupühad 3 päeva.

Töö lõpetatakse kell 12 päeval:

1) Suurel laupäeval. 2) Nelipühi laupäeval. 3) Jõulu laupäeval. 4) Vanal-aastal (31. detsembril).

Jaanuar. Näärikuu.

**1	Esmap.	19	Nääri p. F. Fählmann s. 1798
2	Teisip.	20	ⓦ 4,33 e. l.
3	Kolmap.	21	
4	Neljap.	22	
5	Reede	23	
**6	Laup.	24	Kolmekuninga p.
7	Pühap.	25	
8	Esmap.	26	
9	Teisip.	27	
10	Kolmap.	28	Paavli p. ☾ 2,54 e. l.
11	Neljap.	29	K. Hermann † 1908
12	Reede	30	
13	Laup.	31	J. Hurt † 1906
14	Pühap.	1	Korjuse p
15	Esmap.	2	
16	Teisip.	3	
17	Kolmap.	4	Tõnise p. ● 4,41 e. l.
18	Neljap.	5	
19	Reede	6	
20	Laup.	7	
21	Pühap.	8	C. Freundlich † 1872
22	Esmap.	9	
23	Teisip.	10	
24	Kolmap.	11	
25	Neljap.	12	◑ 5,59 e. l.
26	Reede	13	
27	Laup.	14	
28	Pühap.	15	M. Veske s. 1843
29	Esmap.	16	
30	Teisip.	17	
31	Kolmap	18	

Päike tõuseb läh. looja
1. jaan. kell 9,02, kell 3,31
11. „ „ 8,55, „ 3,47
21. „ „ 8,42, „ 4,07

Kolme aastaga on

„Vaba Maa"

jõudnud

esimesele kohale

Eesti ajakirjanduses.

Tuhandeid kaotab igaüks,

kes „Vaba Maas" ei kuuluta.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid.

Kuulutuste vahetalitus üle riigi.

Üksiknumbri müük igal pool.

Kõik tõsise ja väärtuslise ajakirjanduse hindajad loevad **„Postimeest"**

Veebruar. Küünlakuu.

1	Neljap.	19	☺ 5,53 p. l.
2	Reede	20	Küünla p.
3	Laup.	21	
4	Pühap.	22	
5	Esmap.	23	A Grenzstein s. 1849
6	Teisip.	24	V. Reiman s. 1861
7	Kolmap	25	
8	Neljap.	26	☾ 11,16 e. l.
9	Reede	27	Luuvalu p.
10	Laup.	28	
11	Pühap.	29	
12	Esmap.	30	
13	Teisip.	31	Vastla p.
14	Kolmap.	1	Tuha p.
15	Neljap.	2	● 9,07 p. l.
16	Reede	3	
17	Laup.	4	
18	Pühap.	5	
19	Esmap.	6	E. Ahrens † 1863
20	Teisip.	7	
** 21	Kolmap.	8	Palvepäev.
22	Neljap.	9	[lich s 1803
23	Reede	10	[☽ 2,06 e.l. G.Freund-
** 24	Laup.	11	Eesti Vab. ises p
25	Pühap.	12	
26	Esmap.	13	
27	Teisip.	14	
28	Kolmap	15	

Päike tõuseb läh. looja
1. veebr. kell 8,21, kell 4,33
11. „ „ 7,58, „ 4,57
21. „ „ 7,34, „ 5,22

„Vaba Maa"

toob

kõige värskemaid teateid.

Üle tuhande kaastöölise siseriigis, hulk kirjasaatjaid väljamaal.

Kuulutustel

„Vaba Maas" on

kõige suurem mõju.

Noor-Eesti kirjandus ei tohi puududa ühegi **haritud eestlase raamaturiiulil.**

Märts. Paastukuu.

1	Neljap.	16	Vene isevalits. lan-
2	Reede	17	gemine 1917
3	Laup.	18	☺ 5,24 e. l.
4	Pühap.	19	
5	Esmap.	20	
6	Teisip.	21	
7	Kolmap.	22	K. Mauer (Kannike)
8	Neljap.	23	† 1891
9	Reede	24	☾ 8,31 p. l.
10	Laup.	25	
11	Pühap.	26	
12	Esmap.	27	Taliharja p.
13	Teisip.	28	
14	Kolmap.	1	K. J. Peterson s. 1801
15	Neljap.	2	O. V. Masing † 1832
16	Reede	3	
17	Laup.	4	● 2,51 p. l.
18	Pühap.	5	
19	Esmap.	6	C. R. Jakobson † 1882
20	Teisip.	7	
21	Kolmap.	8	Kevade algus.
22	Neljap.	9	
23	Reede	10	
24	Laup.	11	
**25	Pühap	12	Palmipuude püha.
26	Esmap.	13	[Paastu.-Maarja p.
27	Teisip.	14	[☽ 6,41 p. l.
28	Kolmap.	15	
*29	Neljap.	16	Suur Neljap.
**30	Reede	17	Suur Reede. F. Vie-
31	Laup.	18	demann s. 1805

Päike tõuseb läh. looja
1. märts. kell 7,12, kell 5,40
11. „ „ 6,43, „ 6,04
21. „ „ 6,15, „ 6,27

„Vaba Maa“
on õige teenäitaja.

Tema ümber on koondunud paremad jõud Eestis.

„Vaba Maas“
kuulutamine
tasub enese
sajakordselt.

Noor-Eesti kirjastab ainult väärtuslikke töid.

Aprill. Jürikuu.

**1	Pühap.	19	1. Ülest.p. Karjal.p.
**2	Esmap.	20	2.Ülest.p.[8,10p.l.
*3	Teisip.	21	3. Ülest.p. E.Ahrens s. 1803
4	Kolmap.	22	
5	Neljap.	23	
6	Reede	24	[bastamine 1819.
7	Laup.	25	Liivimaa Eestl. va-
8	Pühap.	26	☾ 7,22 e. l.
9	Esmap.	27	
10	Teisip.	28	
11	Kolmap.	29	
12	Neljap.	30	Eesti omavalitsuse
13	Reede	31	kinnitamine 1917.
14	Laup.	1	Künni p.
15	Pühap.	2	
16	Esmap.	3	● 8,28 e. l.
17	Teisip.	4	
18	Kolmap.	5	
19	Neljap.	6	Tuule risti p. M.Körber † 1893
20	Reede	7	
21	Laup.	8	
22	Pühap.	9	Fählmann†1850, Kallas†1913
23	Esmap.	10	[Asut. kogu kokkuast. 1919 [Jüri p.
24	Teisip.	11	J. Kunder † 1888 ☽ 7,20 e.l.
25	Kolmap.	12	Markuse p. A.Tor Helle † 1742
26	Neljap.	13	Linnu risti p.
27	Reede	14	J. Rosenplänter †
28	Laup.	15	1846
29	Pühap.	16	[11,30 p. l.
30	Esmap.	17	Juh. Liiv s. 1864

10 külvi-

Päike tõuseb läh. looja
1. apr. kell 5,44, kell 6,52
11. „ „ 5,15, „ 7,14
21. „ „ 4,48, „ 7,37

„Vaba Maa“
näeb kõik.

„Vaba Maa“
kuuleb kõik.

„Vaba Maa“
teab kõik.

Pimedad on need, kes **ei loe** „Vaba Maad“.

Vana „Postimees“ on alati olnud teenäitajaks ja juhiks igale poliitiliselt mõtlejale kodanikule.

Mai. Lehekuu.

1	Teisip.	18	Volbri p	nädal.
2	Kolmap.	19		
3	Neljap.	20	Lehe risti p. Ristileidmise p	
4	Reede	21		
5	Laup	22		
6	Pühap.	23		9 külvinädal.
7	Esmap.	24	J. Tamm s. 1861	
8	Teisip.	25	[☾ 8,18 p. l.	
9	Kolmap.	26	Nigula p.	
** 10	Neljap.	27	Taevaminemise püha	
11	Reede	28		
12	Laup.	29		
13	Pühap.	30		8 külvinädal.
14	Esmap.	1		
15	Teisip.	2	[● 12,38 e. l.	
16	Kolmap.	3	J. Jansen s. 1819	
17	Neljap.	4	[M. Veske † 1890	
18	Reede	5		
19	Laup.	6		
** 20	Pühap.	7	1. Nelipüha.	7 külvinädal.
** 21	Esmap.	8	2. Nelipüha.	
*22	Teisip.	9	3. Nelip. R. Kallas s. 1851 ☽ 4,25	
23	Kolmap.	10	p. l.	
24	Neljap.	11		
25	Reede	12	V. Reiman † 1917	
26	Laup.	13		
27	Pühap.	14	Kolmainu Jumala p.	6 külvinädal.
28	Esmap.	15		
29	Teisip.	16	K. Krimm † 1894	
30	Kolmap.	17	☺ 7,07 e. l.	
31	Neljap.	18		

Päike tõuseb läh. looja
1. mail kell 4,21, kell 8,—
11. „ „ 3,57, „ 8,22
21. „ „ 3,36, „ 8,44

„Vaba Maa“
on kõige
loetavam leht.

„Vaba Maa“
ilmub iga päev
piltidega.

„Vaba Maa“
toob põnevaid
romaane.

„Vaba Maad“ võib tellida igast kuupäevast.

Noor-Eesti kirjandus ei tohi puududa üheski koolis ega üleüldishariduslises raamatukogus.

Juuni. Jaanikuu.

1	Reede	19		
2	Laup.	20		
3	Pühap.	21		5 külvinädal.
4	Esmap.	22	Tallinnamaa	
5	Teisip.	23	Eestl. vab. 1816	
6	Kolmap.	24	☾ 11,19 e. l.	
7	Neljap.	25		
8	Reede	26		
9	Laup.	27		
10	Pühap.	28		4 külvinädal.
11	Esmap.	29		
12	Teisip.	30		
13	Kolmap.	31		
14	Neljap.	1	● 12,42 p. l.	
15	Reede	2	Viidi p.	
16	Laup.	3		
17	Pühap.	4		3 külvinädal.
18	Esmap.	5		
19	Teisip.	6		
20	Kolmap	7		
21	Neljap.	8	☽ 10,46 p. l.	
22	Reede	9		
23	Laup.	10	Suve algus.	
*24	Pühap.	11	Jaani p.	2 külvinädal.
25	Esmap.	12	J. Bergmann † 1916	
26	Teisip	13		
27	Kolmap	14	7 magaja p.	
28	Neljap.	15	J. Jung † 1900 ☽ 3,4	
29	Reede	16	Peetri p. p. l.	
30	Laup.	17		

Päike tõuseb läh. looja
1. juun. kell 3,18, kell 9,04
11. „ „ 3,07, „ 9,17
21. „ „ 3,05, „ 9,24

Kes tahab olla **väljamaaga alalises ühenduses,** see **loeb**

„Vaba Maad".

„Vaba Maa" välisteated on kõige värskemad, ülevaated kõige põhjalikumad.

„Vaba Maa" **kuulutused** tungivad **igale poole.**

Ostke Noor-Eesti väljaandeid.

Saadaval kõigis raamatukauplustes.

Juuli. Heinakuu.

1	Pühap.	18		1 külvinädal.
2	Esmap.	19	Heina-Maarja p.	
3	Teisip.	20		
4	Kolmap.	21		
5	Neljap.	22		
6	Reede	23	☾ 3,56 e. l.	
7	Laup.	24		
8	Pühap.	25		
9	Esmap.	26		
10	Teisip.	27	7 venna p.	
11	Kolmap.	28		
12	Neljap.	29		
13	Reede	30	J. Jansen † 1890	
14	Laup.	1	● 2,45 e. l.	
15	Pühap.	2		
16	Esmap.	3		
17	Teisip.	4	H. Treffner s. 1845	
18	Kolmap.	5		
19	Neljap.	6	M. Körber s. 1817	
20	Reede	7		
21	Laup	8	◑ 3,32 e. l	
22	Pühap.	9	Maarja-Magdal. p.	
23	Esmap.	10	J. Veitzenberg s. 1838 K. Mauer (Kannike) s. 1864	
24	Teisip.	11	J. Rosenplänter s. 1782	
25	Kolmap.	12	Jakobi p.	
26	Neljap.	13	J. Tamm † 1907 C.R.Jakobson s. 1841	
27	Reede	14		
28	Laup.	15	K. Krimm s. 1863 ○ 12,33 e. l.	
29	Pühap.	16	Olevi p.	
30	Esmap.	17		
31	Teisip.	18	J. Hurt s. 1839	

Päike tõuseb läh. looja
1 juul. kell 3,11, kell 9,23
11. „ „ 3,22, „ 9,14
21. „ „ 3,40, „ 8,59

Kõik
loevad
„Vaba Maad“,
sest „Vaba Maa“ annab elu üle Eestis kõige selgema pildi.
Seda võimaldab tema tuhandeliikmeline kaastööliste ja kirjasaatjate pere.

Kõik kuulutavad **„Vaba Maas“,** sest seal on **kuulutustel** kõige suurem **mõju.**

Kes õiget ja täielikku ülevaadet poliitika, rahvamajanduse, kaubanduse, kunsti ja m. üle tahab saada—loeb „Postimeest“

August. Lõikusekuu.

1	Kolmap.	19	
2	Neljap.	20	
3	Reede	21	[☾ 9,22 p. l.
4	Laup.	22	K. Peterson † 1822
5	Pühap.	23	
6	Esmap.	24	Kristuse seletamise p.
7	Teisip.	25	
8	Kolmap	26	
9	Neljap.	27	
10	Reede	28	Lauritsa p.
11	Laup.	29	L. Koidula † 1886
12	Pühap.	30	● 1,16 p. l.
13	Esmap.	31	
14	Teisip.	1	
15	Kolmap.	2	Rukki-Maarja p.
16	Neljap.	3	
17	Reede	4	
18	Laup.	5	
19	Pühap.	6	☽ 8,07 e. l.
20	Esmap.	7	
21	Teisip.	8	
22	Kolmap.	9	
23	Neljap.	10	
24	Reede	11	Pärtli p. [† 1882
25	Laup.	12	Fr. R. Kreutzwald
26	Pühap.	13	○ 12,29 p. l.
27	Esmap.	14	
28	Teisip.	15	
29	Kolmap.	16	Johannese surma p.
30	Neljap.	17	
31	Reede	18	

Päike tõuseb läh. looja
1. aug. kell 4,02, kell 8,37
11. „ „ 4,24, „ 8,14
21. „ „ 4,46, „ 7,47

Ajakirjanduse käes on kogu maailm.

✖✖✖✖✖✖✖✖

Selle

maailma avab

teile

„Vaba Maa".

„Vaba Maad" võib tellida igast kuupäevast.

✖✖✖✖✖✖✖✖

Noor-Eesti õpperaamatuid tarvitavad kõik koolid ja iseõppijad.

September. Mihklikuu.

1	Laup.	19	
2	Pühap.	20	
3	Esmap.	21	☾ 12,47 p. l.
4	Teisip.	22	
5	Kolmap.	23	
6	Neljap.	24	
7	Reede	25	
8	Laup.	26	Ussi-Maarja p.
9	Pühap.	27	
10	Esmap.	28	● 10,53 p. l.
11	Teisip.	29	
12	Kolmap.	30	
13	Neljap.	31	
14	Reede.	1	Risti ülendamise p.
15	Laup.	2	
16	Pühap.	3	
17	Esmap.	4	☽ 12,04 p. l.
18	Teisip.	5	
19	Kolmap.	6	
20	Neljap.	7	
21	Reede	8	Madise p.
22	Laup.	9	
23	Pühap.	10	K.A.Hermann s.1851
24	Esmap.	11	Sügise algus.
25	Teisip.	12	☽ 3,16 e. l.
26	Kolmap.	13	Õpetaja Johannese p.
27	Neljap.	14	
28	Reede	15	
29	Laup.	16	Mihkli p.
30	Pühap	17	Lõikuse p.

Päike tõuseb läh. looja
1. sept. kell 5,10, kell 7,17
11. „ „ 5,32, „ 6,49
21. „ „ 5,54, „ 6,20

Õiget rada
sammub igaüks,
kes loeb
„Vaba Maad".

Tuhandeid võidab
igaüks, kes **kuulutab**
„Vaba Maas".

Noor-Eesti õpperaamatud on tuntud koolimeeste kokkuseatud.

Oktoober. Viinakuu.

1	Esmap.	18	Maarja kaitsm. ja
2	Teisip.	19	eestk. p.
3	Kolmap.	20	☾ 7,29 e. l
4	Neljap.	21	
5	Reede	22	
6	Laup.	23	
7	Pühap.	24	
8	Esmap.	25	
9	Teisip.	26	
10	Kolmap.	27	● 8,05 e. l.
11	Neljap.	28	
12	Reede	29	
13	Laup.	30	
14	Pühap.	1	Kolletamise p.
15	Esmap.	2	
16	Teisip.	3	☽ 10,54 p. l.
17	Kolmap.	4	
18	Neljap	5	
19	Reede	6	
20	Laup.	7	
21	Pühap.	8	
22	Esmap.	9	Kaasani-Maarja p.
23	Teisip.	10	
24	Kolmap.	11	☽ 8,26 p. l.
25	Neljap.	12	
26	Reede	13	
27	Laup.	14	
28	Pühap.	15	Simuna p.
29	Esmap.	16	J. Pärn s 1843
30	Teisip.	17	
31	Kolmap.	18	

Päike	tõuseb	läh. looja
1. okt.	kell 6,16,	kell 5,51
11. „	„ 6,38,	„ 5,23
21. „	„ 7,01,	„ 4,56

Sinu kõige parem sõber on

„Vaba Maa".

Loe ise ja vaata, et ka naaber „Vaba Maad" loeks.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid.

Üksiknumbri müük igal pool.

Kõik, kes iseseisva Eesti hea käekäigu ja tuleviku peale mõtlevad, **loevad Postimeest.**

November. Talvekuu.

1	Neljap.	19	Pühadep. ☾ 10,49 p. l.
2	Reede	20	Hingede p. J. Veitzenberg † 1877
3	Laup.	21	
4	Pühap.	22	
5	Esmap.	23	
6	Teisip.	24	
7	Kolmap.	25	
8	Neljap.	26	● 5,27 p. l.
9	Reede	27	O. Masing s 1763
*10	Laup.	28	Mardi p.
11	Pühap.	29	
12	Esmap.	30	
13	Teisip.	31	
14	Kolmap.	1	
15	Neljap.	2	☽ 11,41 e. l.
16	Reede	3	
17	Laup.	4	
18	Pühap.	5	J. Jung s. 1835
19	Esmap.	6	
20	Teisip.	7	
21	Kolmap.	8	Leemeti-Maarja p
22	Neljap.	9	
23	Reede	10	○ 12,58 p. l.
24	Laup.	11	
25	Pühap.	12	Surnute püha.
26	Esmap.	13	[Kadri p.
27	Teisip.	14	
28	Kolmap.	15	
29	Neljap.	16	
30	Reede	17	Andrese p.

Päike tõuseb läh. looja

1. nov. kell 7,27, kell 4,28
11. „ „ 7,50, „ 4,04
21. „ „ 8,14, „ 3,45

Üheski perekonnas

ei tohi puududa

„Vaba Maa“,

kes toob kaasa igale poole soojust ja valgust.

Lugege

„Vaba Maad“.

Kuulutage

„Vaba Maas“.

NOOR-EESTI õpperaamatud on kõige odavamad.

Detsember. Jõulukuu.

1	Laup.	18	Juh. Liiv † 1913 ☾ 12,09 p. l.
2	Pühap.	19	
3	Esmap.	20	
4	Teisip.	21	
5	Kolmap.	22	
6	Neljap.	23	Nigula p.
7	Reede	24	[● 3,30 e. l.
8	Laup.	25	Nigula-Maarja p.
9	Pühap.	26	
10	Esmap.	27	
11	Teisip.	28	
12	Kolmap.	29	
13	Neljap.	30	Lutsina p.
14	Reede	1	
15	Laup.	2	☽ 4,38 e. l.
16	Pühap.	3	
17	Esmap.	4	
18	Teisip.	5	
19	Kolmap.	6	
20	Neljap.	7	
21	Reede	8	Tooma p.
22	Laup.	9	
23	Pühap.	10	Talve algus. ● 9,33 e. l.
24	Esmap.	11	L. Koidula s. 1843
**25	Teisip.	12	1. Jõulu püha.
**26	Kolmap.	13	2. Jõulu püha.
*27	Neljap.	14	3. Jõulu püha.
28	Reede	15	Süüta laste p.
29	Laup.	16	F. Viedemann † 1887 J. Bergmann s. 1856
30	Pühap.	17	☾ 11,07 p. l.
31	Esmap.	18	

Päike tõuseb läh. looja
1. dets. kell 8,34, kell 3,30
11. „ „ 8,50, „ 3,22
21. „ „ 9,01, „ 3,22

Vana aasta jõuab lõpule. Enne kui uut alustate,

tellige

„Vaba Maa“

õigel ajal ära.

Vaadake, et ka naaber sedasama teeks.

Noor-Eesti raamatud on kõige kohasemad jõulukingid.

Mõõdud ja rahad.

1. Pikkusemõõdud.

a) Meeter-mõõdud: Kilomeeter (km) = 1000 meetrit = 0,937 versta = 468,7 sülda.
Hektomeeter (hm) = 100 meetr. = 46,87 sülda.
Dekameeter (dkm) = 10 meetr. = 4,687 sülda.
Meeter (m) = 10 detsim. = 100 sentim. = 3 jalga 3,37 tolli.
Detsimeeter (dcm) = 10 sentim. = 3,9 tolli.
Sentimeeter (cm) = 10 millim. = 0,39 tolli = 1,9 liini.
Millimeeter (mm) = 1000 mikrooni.
Mikroon = 0,0001 sentim. = 0,001 millim.

b) Vene mõõdud: Penikoorem = 7 versta.
Verst = 500 sülda = 1066,78 meetrit.
Süld = 3 arss. = 7 jalga = 2 meetrit 13,36 sentim.
Arssin = 16 verssokit = 28 tolli = 71 sentim. 1 millim.
Verssok = 1 toll 7,5 liini = 4 sentim. 4,4 millim.
Jalg = 12 tolli = 30 sentim. 4,8 millim.
Toll = 10 liini = 2 sentim. 5,4 millim.
Küünar = 0,75 arss. = 21 tolli = 53 sentim. 3,4 millim.

Inglismaal ja P.-Ameerikas on veel tarvitusel jard = 3 jalga = 91,44 sentim.

Merepenikoorem = 1/60 kraadi ekvaatori peal = 1,738 v. = 1,855 km.
Inglise ja Prantsuse merepenikoorem = 1/20 kraadi ekvaatori peal = 3 merepenik.
Geograafiline penikoorem = 1/15 kraadi ekvaatori peal = 6,952 versta = 7,420 km.

Soome	penikoorem = 10 v.		Austria	penikoorem = 7,111 v.	
Saksa	„ = 7,030 „		Rootsi	„ = 10,9 „	
Inglise	„ = 1,508 „		Daani	„ = 7,061 „	

Meresõlm = 1,739 versta = 1,856 km.

Meeter	Toll	Jalg	Verssok	Arssin	Süld
1	39,3708	3,2809	22,4076	1,4061	0,4687
0,0251	1	3,0883	0,5714	0,0357	0,0119
0,3048	12,0000	1	6,8571	0,4286	0,1429
0,0444	1,7500	0,1458	1	0,0625	0,0208
0,7112	28,0000	2,3333	16,0000	1	0,3333
2,1336	84,0000	7,0000	48,0000	3,0000	1

2. Pinnamõõdud.

a) Kodumaa pinnamõõdud: Riia tündrimaa = 35 kapamaad = 14000 ruutküünart = 0,476 dessat. = 5202,585 r. meetr.

Riia vakamaa = 25 kapamaad = 10000 r. küünart = 0,34 dessat. = 3716,134 r. meetr.
Kapp = 400 ruutküünart = 1600 r. jalga = 148,64 r. meetr.

1,40 vakamaad I numbrimaad
ehk 1,68 „ II „
„ 2,10 „ III „ = 1 taaler
„ 2,30 „ IV „

Adramaa = 80 taalrit = 12 päevamaad.
Taaler = 90 Rootsi tenga.

b) Meeter-Mõõdud: Hektaar = 100 aari = 10000 ruutmeetr. = 0,915 dessat. = 2196,7 ruutsülda.
Aar = 100 ruutmeetrit = 21,967 ruutsülda.
Ruutmeeter (m^2) = 100 r. detsim. = 10000 r. sentim. = 1,977 r. arss. = 10,764 ruutjalga.

c) Vene pinnamõõdud: Ruutverst = 250000 ruutsülda = 104,1666 dessatiini = 113,802 hektaari.
Ruutsüld = 9 ruutarss. = 49 ruutjalga = 7056 ruuttolli = 4,552083 r. meetrit.

3. Ruumimõõdud

a) Meeter-mõõdud: Kantmeeter (m^3) ehk steer (s) = 2,779 kantarss. = 35,316 kantjalga.

b) Vene mõõdud: Kantsüld = 9,713 kantmeetrit.

4. Õõnesmõõdud

a) Kodumaa õõnesmõõdud: Riia tünder = 2 Riia vakka
Riia vakk = 6 külimittu = 54 Riia toopi = 2,625 setverikut = 68,875 liitrit.
Tallinna sälitus = 24 tündrit = 72 vakka.
Tallinna vakk = 3 külimittu = 6 matti = 36 toopi = 1,615 setverikut = 33,374 liitr.

b) Kümnend-mõõdud: Hektoliiter (hl) = 10 dekaliitrit = 100 liitrit = 3,814 setverikut = 1,453 Riia vakka.
Liiter (l) = 1 kantdetsimeeter = 10 detsiliitrit = 100 sentil. = 1000 millil. = 0,038 setverikut.

c) Vene mõõdud: Setvert = 8 setverikut = 209,83 liitrit.
Setverik = 8 karnitsat = 26,22 liitrit.

5. Raskusemõõdud.

a) Kümnend-mõõdud: Kilogramm [ehk „kilo“] (kg) 10 hektogr. = 100 dekagr. = 1000 grammi = 2,4419 naela.
Gramm (gr) = 10 detsigr. = 100 sentigr. = 1000 milligr. = 0,2344 solotn.
Milligramm (mg) = 1000 mikrogrammi.
Tonn = 10 sentnerit = 1000 kilogrammi = 61,048 puuda.
Sentner = 100 kilogrammi = 6,105 puuda.

Saksa sentner = 50 kilogrammi = 3,052 puuda.
Inglise nael = 0,4536 kilogr. = 1,1076 Vene naela.
Rootsi nael = 1 Soome nael = 425,076 grammi = 1,036 Vene n.

b) Vene mõõdud: Perkovits = 10 puuda = 163,798 kilogr.
Puud = 40 naela = 2 leisikat = 16,38 kilogr.
Nael = 32 loodi = 96 solotnikku = 0,4095 kilogr.
Lood = 3 solotnikku = 12,796 grammi.
Solotnik = 96 dooli = 4,265 grammi.

c) Apteegi mõõdud: Apt. nael = 12 untsi = 84 solotnikku = 358,83 gr.
Unts = 8 drahmi = 24 skruplit = 29,859 gr.
Skrupel = 20 graani = 1,244 gr.

6. Vedelikumõõdud.

a) Kodumaa mõõdud: Liivimaa vaat = 30 Riia toopi = 3,111 pange = 38,264 liitr.
Eestimaa vaat = 64 kannu = 128 toopi = 12,25 pange = 150,664 liitr.

b) Kümnend-mõõdud: Hektoliiter (hl) = 10 dekaliitrit = 100 liitrit = 8,1639 pange.
Liiter (l) = 10 detsiliitrit = 100 sentil. = 1000 millil. = 0,8137 toopi.

7. Paberimõõdud.

Pall = 10 riisi.
Riis = 20 raamatut.
Raamat = 24 poognat kirjutuspaberit ehk 25 poognat trükipaberit.

8. Rahad.

Eesti mark = 100 penni
Soome mark = 100 penni . . . . . — rbl. 37½ kop.
Vene rubla 100 kop.

Saksa mark = 100 penningit	—	„	46²/₅ „
Austria gulden = 100 kröitserit	—	„	78¾ „
Inglise nael sterling = 20 shillingit (à 12 pence) .	9	„	45¾ „
Itaalia liire = 100 sentesimit	—	„	37½ „
Prantsuse, Belgia ja Shveitsi frank 100 santiimi .	—	„	37½ „
P.-Am. Ühisriikide dollar = 100 senti	1	„	94¼ „
Daani, Rootsi ja Norra kroon = 100 ööri . . .	—	„	51 „
Hollandi gulden = 100 senti	—	„	78 „

Märkus: Ülestähendatud arvud on õiged sõjaeelse rahakursi kohta Vene rahas. Praegu on rahakurs nii muutlik, et tema kohta mingit kindlat tabelit kokku seada ei saa. Endine väärtus on huvitav võrdlemiseks.

Tempelmaks.

Tempelmaksu alal maksavad meil praegu määrused, mis kokku võetud „Riigi Teatajas" nr. 71—72 1920. a. ühes järgnevate muudatustega. Toome sellest tähtsamad väljavõtted:

1. **Vabastatud** on: arved, mis teenijad koduseks majapidamiseks tehtud kulude üle annavad; riigi- ja omavalitsusasutuste ametnikkude arved ametikohustuste täitmisel tehtud kulude üle.

2. **Arved** eraasutustele ja eraisikutele käivad järgmiste maksude alla: arved 10—100 margani 20 penni; arved üle 100 marga $^2/_{10}$% arve summast.

Märkus; Tempelmaks kuni 1 mk. 50 p. tõuseb 20-penniliste astmete viisi, üle 1 mk. 50 p. aga 50-penniliste astmete viisi, näituseks tuleb 800-margalise arve pealt tempelmaksu tasuda mitte 1 mk. 60 p., **vaid 2 mk.** ja 1.050-margalise arve pealt mitte 2 mk. 20 p., **vaid 2 mk. 50 p.**

3. **Eellepingud** — $^2/_5$ lõpuliku lepingu tempelmaksust.

4. **Ehituslepingud** — $^2/_{30}$% tasust.

5. **Enampakkumise** protokollid, tehtud ametnikkude või teiste elukutseliste oksjonipidajate poolt liikuva varanduse müügi üle — 1% üleüldisest müügil saadud summast, kulud maha arvatud; vähemalt aga 6 marka.

6. **Kokkulepped** (мировые сделки, Vergleiche) — 1% kokkuleppe teel lahendatud nõudmiste ülemmäärast; kõige vähemalt 6 marka; ei ole kokkuleppe objekti väärtus hinnatav 6 marka.

7. **Lepingud** rahaga hinnatavate asjade ja tegevuste kohta (töö, koha, teenistuse, abielu, päranduse j. m.), kui tariifis teisi määrusi nende kohta ei ole, — 1% asja ehk tegevuse väärtusest; vähemalt 6 marka.

Teenistuse lepingud on tempelmaksust vabad, kui palga määr ei ulata üle 60.000 marga aastas. Sunduslikud palgaraamatud tempelmaksu alla ei käi.

Märkus: See paragrahv on ka maksev selles nimetatud dokumentide kohta, mis enne selle seaduse maksma hakkamist tehtud, kuid seni tempelmaksustamata.

Ostulepingud: a) liikuva varanduse üle — 1% ostuhinnast; b) liikumata varanduse üle — 2% ostuhinnast; c) kauba üle — $^2/_{10}$% ostuhinnast.

8. **Palvekirjad** eraisikutelt ametiasutustele ehk ametnikkudele eraasjus (kirjalikud ehk suusõnalised, viimased protokolli võetud), niisama vastused nende palvekirjade peale ametiasutustelt ehk ametnikkudelt (välja arvatud kohtuasutused ja ametnikud, kellele antavad palved tulevad tempelmaksta 6 mk. palve, ehk selle poogna pealt.) (Vaata „Kohtud".) — 10 mk. iga palvekirja ja iga vastuse pealt. Palvekirjad ja ettepanekud sõidulubade asjus — 1 m.*)

*) Erimäärused tempelmaksu kohta palvekirjadel immobiilkomisjonile ja vastustel ning litsentside nõutamistel — 50 marka iga palvekirja ja vastuse pealt („Riigi Teataja" nr. 141|142 — 1920).

Vabastatud on: palvekirjad vaeste eest hoolekandmise, kiriklikkudes ja koolide asjus; palvekirjad, mis sisse antud seaduses ettekirjutatud kohuste täitmiseks või ametiasutuste nõudel, niisama ka vastused nende palvekirjade peale; palvekirjad väeteenistuse kohustuse asjus; kaebused ja palvekirjad rahvaväeliste perekondade toetamise asjus; rahvaväeliste ja nende perekondade pensioni küsimusse puutuv kirjavahetus ja tunnistused; kirjavahetus rekvireerimise asjus ja vabadussõja läbi tekkinud kahjude hindamise asjus; tulumaksu asjus: avaldused ja tähendused valla- ja alevi tuluhindamise komisjonide kokkuseatud maksjate nimekirjade puuduste kohta.

9. **Teisikud** (teised eksemplaarid, ärakirjad) maksualustest dokumentidest — 10 marka, kuid mitte rohkem kui algkirjade tempelmaks.

10. **Tõestamised** (välja arvatud allkirjade tunnistamine postisaadetuste vastuvõtmise asjus kutsekirjadel): a) allkirjad — ametiasutustes ja ametnikkude poolt — 6 m.; b) ärakirjad maksukohuslikkudest tõenduskirjadest — 10 marka, kusjuures ärakirja tempelmaks algkirja tempelmaksust kõrgem olla ei või.

11. **Tunnistused** eraasjades ametiasutustest ja ametnikkudelt väljaantavad, kui tariifis teist määrust ette nähtud pole — 10 marka.

Vabastatud on tempelmaksust: a) elukombe tunnistused, b) koolitunnistused, c) tunnistused vaesuse asjus, d) surma- ja matmise tunnistused; e) ristimise ja sündimise tunnistused, kui nad välja antakse 1) koolidesse sisseastumiseks ja 2) alaealistele vabrikutesse tööle astumiseks; f) tunnistused, mille eest teiste määruste põhjal riigi heaks erimaksu võetakse (näit. sõiduload, elamiseload, passid jne.)

12. **Vekslid ja vekslipro testid** — k a k s marka iga tuhande marga pealt, poolikut tuhat täieks tuhandeks lugedes. Veksli tempelmaksustamisel veksli tähtaega arvesse ei võeta. (Vekslid tunnistatakse maksvateks, kui nad on kirjutatud sellekohasele veksli paberile, lähemalt vaata „Vekslite" all.)

13. **Volitused** ja ülesanded volitaja kasuks toimetamise kohta.

1. Volitused üheks ainsaks toimetuseks: a) kui asja väärtus üle 3000 marga ei ulata — 3 marka; b) kui aga väärtus üle 3000 marga on ehk kui ta hinnatav ei ole — 10 marka.

2. Volitused asjaajamiseks rahukohtutes ja rahukogudes II astme kohtutena — 10 marka.

3. Kogu- (generaal-) volitused — 40 marka.

4. Igasugused muud volitused — 20 marka.

Vabastatud on: 1. volitused postisaadetuste vastuvõtmiseks

2. volitused pensioni- ehk hoiukassadest hoiusummade kättesaamiseks.

3. volitused asjaajamiseks hoolekande- (vaestelaste) kohtutes.

14. **Võlakohustused** — $^{2}/_{10}$ % võlasummast.

15. **Võlakohustuste tähtaja pikendused** $^{1}/_{10}$ %,

16. **Väljavõtted** aktidest, ametlikkudest toimetustest (nõupidamistest, läbirääkimistest), ametlikult peetud raamatutest, registritest, kui nad eraisikutele nende soovil valmistatakse — 10 marka.

17. **Testamendid** (viimase tahtmise avaldused ja koditsillid):

1. kui varand. väärtus on kunni 1,000 mk. — 6 mk.
" " " " " 5.000 " — 10 "
" " " " " 10.000 " — 20 "
" " " " " 20.000 " — 40 "
" " " " " 50.000 " — 80 "
" " " " " 100 000 " — 120 "
" " " " " 300.000 " — 160 "
" " " " üle 300.000 " — 200 "

2. kui korraldused hinnatud ei ole — 6 marka.

18. **Üüri- ja rendilepingud:**

1. **liikumata varanduse üle,** niisama ka nende lepingute pikendused, käivad tempelmaksu alla, kui aastane rent ehk üür:

üle	5.000	kunni	20.000	m.	4/10 prots.
"	20.000	"	40.000	"	6/10 "
"	40 000	"	80.000	"	8/10 "
"	80 000	"	160.000	"	12/10 "
"	160.000	"	240.000	"	16/10 "
"	240.000	"	—	"	2 "

üüri või rendi hinnast lepingus tähendatud lisatingimuste väärtused juure arvatud.

Lepingute pealt, mis määramata aja peale tehtud, arvatakse tempelmaksu 12½ aasta üüri või rendi summast.

Määramata aja peale tehtavate üürilepingute juures, mille järele üüri päevade, nädalate või kuude viisi arvatakse, võetakse tempelmaksu aasta üüri pealt ja tasutakse kolme nädala jooksul iga lepinguaasta algul.

Üürilepingutega ühesarnaseks loetakse üüriraamatud, milles üüritingimused on tähendatud, missugused sel korral on vabad, kui tempelmaksetud üürileping olemas.

2. **Üüri- ja rendilepingud liikuva varanduse üle:**
100—2000-margal. aasta üüri ehk rendi juures 4/10%, kõrgema üüri ehk rendi juures 1%.

19. **Kviitungid** üle 10 marga — 50 penni iga kviitungi pealt.

Vabastatud on: 1. Riigi- ja omavalitsuste maksude vastuvõtmise kviitungid.
2. Kviitungid ühe ja sama asutuse sisemises asjaajamises.
3. Kviitungid teenitud palga kättesaamise üle.
4. Kviitungid tempelmaksetud dokumentide kohta, mille põhjal maksmist toimetatakse.

5. Posti- ja telegraafi kviitungid.
6. Kviitungid, mis sunniteel võõrandamiste kohta välja antakse.

20. **Ühisuste ja seltside liikmekaartide,** liikmeraha vastuvõtmise kviitungite, osatähtede ja osamaksu kviitungite pealt võetakse tempelmaksu 1 mark iga liikmekaardi, liikmeraha vastuvõtmise kviitungi, osatähe ja osamaksu kviitungi pealt.

Vabastatud on: Heategevate ja haridusseltside liikmekaardid ja kviitungid.

Posti ja telegraafi takside tabel.

1. **Kirjad:** a) kohalikud, esimese 20 grammi eest 2 mk, iga järgmise 20 grammi ehk selle osa eest 1 mk.
   b) sisemaalised, esimese 20 gr. eest 5 mk., järgmise 20 gr. ehk selle osa eest 2 mk. 50 pn., iga 20 gr. ehk selle osa eest üle 40 gr. 1 mk.
   c) väljamaalised, esimese 20 grammi eest 10 mk., iga järgmise 20 grammi ehk selle osa eest 5 mk.
   Kirja ülikaal 2 klgr. Kirja üliulatus 45 cm. × 45 cm. ehk torukujulistel 75 cm. × 10 cm.

2. **Postkaardid:** a) kohalikud: üksikud 2 mk., vastusega 4 mk.
   b) sisemaalised: üksikud 2 mk. 50 pn., vastusega 5 mk.
   c) väljamaalised: üksikud 5 mk, vastusega 10 mk.
   Kaust mitte suurem kui 14 cm. × 9 cm. ja mitte vähem kui 10 cm × 7 cm.

3. **Ristpaelasaadetised:** a) kohalikud: iga 50 gr. eest 50 pn., alammäär äripaberite ja kaubaproovide eest 2 mk.
   b) sisemaalised: iga 50 gr. eest 1 mk., alammäär äripaberite eest 5 mk., alammäär kaubaproovide eest 2 mk.
   c) väljamaalised: iga 50 gr. või selle osa eest 2 mk., alammäär äripaberite eest 10 mk., alammäär kaubaproovide eest 4 mk.
   Trükitööde ja äripaberite ülikaal 2 klg.
   Kaust 45 cm. × 45 cm. × 45 cm. ehk torukujulistel 75 cm. × 10 cm.
   Kaubaproovide ülikaal — 500 gr. Kaust 30 cm. × 20 cm. × 10 cm. ehk torukujulistel 30 cm. × 15 cm.

4. **Relieftrükitööd** pimedate kirjaga iga 500 gr. eest: a) sisemaalised 50 pn.
   b) väljamaalised 1 mk.
   Üliulatus nagu teistel trükitöödel. Ülikaal — 3 klgr.

5. **Ilma markideta,** kui ka poolikult maksetud saadetiste eest nõutakse saaja käest puuduv postimaks kahekordselt sisse, kuid mitte vähem kui:
   a) sisemaalise eest 3 mk.
   b) väljamaalise eest 5 mk.

6. **Tähtsaadetised**: a) sisemaalised, lisamaksu (peale kaaluraha) iga saadetise pealt 5 mk.
b) väljamaalised, samuti 10 mk.

7. **Rahakaardid**: a) sisemaalised, kunni 3000 margani iga 100 marga ehk pooliku 100 marga eest 2 mk., alammäär 10 mk., üle 3000 marga kunni 10000 margani, esimese 3000 marga eest 60 mk., siis iga järgmise 100 mk. pealt 1 mk. Üle 10000 marga, esimese 10000 marga eest 130 mk., siis iga järgmise 1000 mk. pealt 5 mk.

Telegraafi rahakaartide eest maksetakse peale selle veel telegrammi maksu nagu 20 sõnalise telegrammi eest. Telegraafiline teade telegraafi rahakaardi kätteviimise üle nagu 10 sõnalise telegrammi eest. Rahasaadete summa — piiramata.
b) väljamaalised, kuhu nad lubatud, eritatakside järgi.

8. **Postitshekid**: a) sisemaalised, esimese 1000 marga eest 5 mk. Iga järgmise 1000 mk. ehk selle osa eest 2 mk. Tsheki ülisumma — 50000 marka.
b) väljamaalised — sisseseadmise korral — eritakside järgi.

9. **Väärtkirjad**: a) sisemaalised: kaalu ja tähitusraha nagu tähitud kirjade eest; kinnitusraha iga 3000 marga ehk selle osa eest 3 mk. Kinnitusraha alammäär 15 mk. Väärtkirjades on riigi raha saatmine keelatud. Väärtuse ülimäär — 1,000,000 mk.
b) väljamaalised, kuhu nad lubatud, eritakside järgi.

10. **Pakid**: a) sisemaalised: iga 5 kilogrammi ehk selle osa eest 30 mk. Kinnitusmaks (väärtpakkide eest) nagu väärtkirjade pealt. Lihtpakke (s. o. ilma ülesantud väärtuseta) võib ka tähtsaadetistena postile anda tähitusmaksu eest iga paki pealt 5 mk.
b) väljamaalised, kuhu nad lubatud, eritakside järgi.

Paki üliulatus: 135 cm. × 40 cm. × 30 cm. ehk 100 cm. × 50 cm. × 50 cm. ehk 60 cm. × 60 cm. × 60 cm. Paki ülikaal — 30 klgr. Väärtpaki üliväärtus 500,000 mk.

11. **Väljastusteade** (avis de réception): a) saadetiste juure lisatavate eest: kohalikud 2 mk., sisemaalised 5 mk., väljamaalised 10 mk.
b) Tagant järgi saadetavate eest: kohalikud 4 mk., sisemaalised 10 mk., väljamaalised 20 mk.

Võib juure lisada ehk vastaval korral järele saata igale saadetisele, mille postile võtmisel kviitung välja antakse.

12. **Nõudekirjad**: a) postisaadetiste järgiotsimise, tagasinõudmise ehk adressi muutmise üle iga saadetise kohta: sisemaal — 10 mk., väljamaal — 20 mk.

Tähendus: Riigiasutuste ametliste saadetiste kohta käivad nõudekirjad on maksust vabad.

13. **Järelmaks**: a) alustaks iga saadetise pealt 5 mk.
b) sissekasseerimise maks 3 mk.
c) järelmaksu saatekulu, rahakaardi taksi järgi.

Märkus: Punktides b ja c ettenähtud maksud arvatakse järelmaksu summast enesest, enne tema ärasaatmist maha, kus juures saatekulu saadetise peale pandud järelmaksu summa järgi arvatakse.

14. **Kojuviimine**: rahakaartide ja väärtkirjade pealt iga saadetise iga 500 marga ehk selle osa eest 3 mk.

Märkus: Kojuviidavate saadetiste väärtus on piiratud: linnades 10000 margaga, mujal 3000 margaga. Rahatelegrammid iga summa peale toimetatakse koju.

15. **Abitööd rahvale**: Rahakaardi, pakikaardi, paki, kirja ehk postkaardi aadressi kirjutamise eest 1 mk.
Postkaardi kirjutamise eest ühes aadressi kirjutamisega 3 mk
Nõudekirja kirjutamise eest ühes postikviitungi kopeerimisega 3 mk.

16. **Telegrammid**: a) kohalikud, iga sõna pealt 2 m. alammäär 20 mk.
b) sisemaalised, iga sõna pealt 5 mk., alammäär 40 mk.
c) välistelegrammid — eri sõnatakside järgi;
kiirtelegrammid — 3 korda kallimad;
makstud katse (collationnement payé) 1/4 telegrammi enese hinnast;
ärakiri iga 100 sõna pealt:
a) kohalikust ja sisemaalisest lihttelegrammist 25 mk.
b) „ „ kiirtelegrammist 50 mk.
c) väljamaalisest liht- ja kiirtelegrammist 50 santiimile ja 1 frangile vastava ekvivalendi järgi;
telegraafiline väljastusteade (accuse de réception): kohalikkude ja sisemaaliste telegrammide üle 25 mk.;
väljamaaliste telegrammide üle nagu 5 sõnalise telegrammi eest algtelegrammi sihtkohta;
kiirväljastusteade — kolm korda kallim;
väljastusteade posti kaudu kohalikkude, sisemaaliste kui ka välistelegrammide üle 10 mk.

Eriaadress: aastas 3000 mk., 1/2 aastas 1750 m., 1/4 aastas 1000 mk.

Seltsid ja ühisused.

I. Seltsid.

Asutamine. Seltside, ühisuste ja nende liitude asutamise asjus tuleb käia „R. Teatajas" nr. 18 — 1919. a. avaldatud registreerimise korra järele, millest väljavõttena siinkohal järgmised §§ on toodud:

§ 6. Seltside ja ühisuste asutajateks võivad olla kõik õigus- ja teguvõimelised isikud, arvu poolest m i t t e a l l a k o l m e.

§ 8. Registreerimispalved antakse sisse asutajate poolt sellele rahukogule, kelle ringkonnas seltsi juhatus asub, asutajate allkirjad peavad palvel t õ e k s t u n n i s t a t u d olema, palvele tuleb juurelisada k a h e s eksemplaaris seltsi põhikiri allakirjutatud samade asutajate poolt.

§ 9. Registreerimise asjaajamiseks võib volitada mõnda seltsi asutajat liiget ja see volitus võib olla äratähendatud registreerimispalves.

§ 11. Kõik seltside ja ühisuste põhikirjad peavad sisaldama järgmisi andmeid: 1. a) seltsi nimetus, b) seltsi eesmärk. 2. J u h a t u s: a) koosseis, b) valimise kord, c) volituste tähtaeg, d) võimupiirid ja e) asukoht. 3. R e v i s j o n i k o m m i s j o n: a) koosseis, b) valimisekord, c) volituste tähtaeg. 4. T e i s e d o r g a n i d (kui on): a) kompetents, b) liikmete valimise kord, c) volituste tähtaeg. 5. P e a k o o s o l e k u d: a) kokkukutsumise kord, b) tingimised, mis tema seaduslikkust määravad, e) otsuste tegemise kord. 6. S e l t s i l i i k m e d: a) vastuvõtmise tingimised, b) vastuvõtmise kord, c) väljaastumise tingimised, d) väljaastumise kord, e) väljaheitmise kord, f) väljaheitmise tingimised. 7. Sissetuleku allikad. 8. Likvideerimise kord.

§ 13. Kuu aja jooksul peale registreerimispalve kättesaamist, peab kohus asja läbi vaatama ja äraotsustama, kui asi kuu aja jooksul äraotsustatud ei ole, võib selts ennast registreerituks lugeda ja oma tegevust algada.

§ 15. Kui kohus on otsustanud seltsi registreerida, siis kantakse ta registrisse ja kuulutakse sellest „R. Teatajas", ühtlasi saadetakse üks eksemplaar põhikirja sellekohase registreerimispealkirjaga asutajatele nende voliniku kaudu tagasi.

Põhikirja registreerimata jätmise korral võivad asutajad k u u aja jooksul, otsuse teadaandmise päevast arvates, riigikohtusse edasi kaebada revisjonikaebuse teel. Revisjonikaebus kirjutatakse riigikohtu nimele, kuid saadetakse ühes 100 marga revisjoni maksuga sellele rahukogule, mille otsuse peale edasi kaevatakse.

Ettetoodud registreerimise määruste järele peab seltsi asutajate arv olema vähemalt k o l m, kooperatiividel ja igasugustel kasusaamise sihiga ühisustel aga vähemalt s e i t s e.

Asutajate allkirjad tulevad teadaandel, mille vorm allpool järgneb, maal — vallavalitsuse, linnas — notaariuse poolt tõekstunnistada lasta, kuna põhikirjadel asutajate allkirjade tõekstunnistamine tarvilik ei ole.

Seltside asutamisteadaanded käivad tempelmaksu alla 6 marka poogna ehk üksiku lehe pealt, misjuures tempelmaksu mitte üksi teadaande, vaid ka sellele juurelisatud põhikirjade pealt võetakse. On selts registreeritud, tuleb registreeritud põhikirja kättesaamise juures maksa 100 marka kuulutusmaksu „R. Teataja" heaks, 6 marka tempel- ja 6 marka kantseleimaksu registreerimispealkirja eest.

..... Rahukogule. (Vorm.)

..... Seltsi

asutajate .....

P a l v e. .....

Palume juurelisatud meie poolt allakirjutatud ..... Seltsi põhikirja registreerida ja üks eksemplaar põhikrja sellekohase pealkirjaga tagasi saata.

Registreerimise asja ajama volitame .....

Lisa: ..... Seltsi põhikiri 2 eks.

.....

(asutajate allkirjad.)

..... vallavalitsus tõendab, et eelseisva teadaande on allakirjutanud vallavalitsusele isiklikult tuntud ja akti teguvõimsad kodanikud .....

Vallavanem: (allkiri) Sekretäär: (allkiri.)

P õ h i k i r a m u u t m i n e j a t ä i e n d a m i n e. Seltside, ühisuste ja liitude põhikirja muutmiste ja täienduste registreerimine sünnib sama korra järele, nagu seltside, ühisuste ja liitude registreerimegi.

Muudetav põhikirja osa (need §§, mis muudetakse) kahes eksemplaaris — allakirjutatuna kolme juhatusliikme poolt ühes ärakirjaga peakoosoleku protokolli sellest osast, mis käib põhikirja muutmise ehk täiendamise kohta (õigeks tunnistatud, maal — vallavalitsuse, linnas — notaariuse poolt) antakse eestseisuse sellekohase palve juures, mis peab olema allakirjutatud v ä h e m a l t k o l m e eestseisuse liikme poolt, sellele rahukogule, mille juures põhikiri registreeritud. Põhikirja muutmise registrisse kandmise järele saadab rahukogu ühe eksemplaari põhikirja muutust seltsi eestseisusele sellekohase pealkirjaga kätte. Makse põhikirja muutmise korral võetakse samas suuruses, kui põhikirja registreerimise juureski.

Ilma kohtuliku asjaarutamiseta kantakse registrisse: 1) teadaanded seltsi, ühisuse või liidu jaoskonna avamise üle, kui see põhikirjas ettenähtud on; 2) teadaanded seltsi, ühisuse või liidu tegevuse pikendamise kohta, kui need teatud aja peale on asutatud; 3) teadaanded peakoosoleku otsuste kohta likvideerimise ja selle tähtaja määramise kohta ja 4) teadaanded liidu koosseisu muutmise üle.

T e g e v u s e l õ p e t a m i n e. Seltsid, ühisused ja liidud on kohustatud oma tegevuse lõpetamisest, ettepannes vastava protokolli ärakirja, teatama sellele rahukogule, mille juures seltsi, ühisuse või liidu põhikiri registreeritud on. Seltsi, ühisuse ehk liidu tegevuse lõpetamise kohta kuulutatakse rahukogu poolt „Riigi Teatajas". Kuulutuse kulud kannab likvideeritav selts, ühisus või liit.

II. Ühisused (kooperatiivid).

Kooperatiiv-ühisuseks tunnistatakse piiramata liikmete arvuga ja kapitaaliga ühisus, kelle eesmärgiks on kaasa aidata oma liikmete majanduslise ja vaimlise heakorra tõstmiseks mitmesuguste majandusliste ettevõtete ehk oma liikmete ühise töö organiseerimise teel.

Uue ühistegevuseseaduse järele (20. märtsist 1917. a.) on sarnaste ühisuste asutamine palju hõlpsam, kui isevalitsuse ajal, sest kooperatiivide asutamiseks ei ole nüüd valitsuse võimu igakordset luba tarvis. Et kooperatiiv-ühisust avada, on tarvilik asutajate poolt väljatöötatud põhikiri kahes eksemplaaris palvekirjaga, peal allkirjad kinnitatud, kohalikku rahukogusse saata, kes ühe kuu jooksul asutajatele registreerimise või registreerimata jätmise üle teatab.

Ühisuse registrieerimise üle kuulutab kohus „Riigi Teatajas". Sest päevast, mil ühisus registrisse on kantud, tunnistatakse ta juriidiliseks isikuks. — Registreerimiseks antud ühisuse põhikiri peab olema allakirjutatud vähemalt 7 asutaja liikme poolt ja temas olgu äratähendatud, et tagavarakapitaali loomiseks iga aasta puhtast kasust vähemalt 20 % arvatakse, ühtlasi äramäärates kui suur on tagavarakapitaali alammäär (näit., osakapitaali suuruseni), mille täissaamiseni puhtast kasust mainitud protsent arvata tuleb. Peale selle peab põhikiri määrama, et osakasu (divident), mis osakapitaali pealt võib välja maksta, ei pea mitte üle 8 % olema.

Ülal toodud definitsiooni järele kuuluvad kooperatiiv-ühisuste hulka: laenu- ja hoiuühisused (ühispangad); tarvitajate- ja majandusühisused; kaupade valmistuse-, ühisostu-, müügi-, veo- ja ladu-ühisused; tööabinõude ühistarvitamise ühisused, nagu — põllutöö-riistade ja masinate tarvitajate ühisused; põllutöösaaduste ümbertöötamise ühisused, nagu: ühispiimatalitused ja kartuli-ühisused; turba-ühisused; kinnitusühisused; maa ühise omandamise ja tarvitamise-ühisused; ehitus-ühisused; korteri puuduse kõrvaldamise seltsid; töö- ja börse-artellid, kui ka teised sarnased ühisused ja segatüüpuslised seltsid.

Et ühisused võimalikult tagajärjerikkalt oma ülesandeid täita võiks, selleks asutatakse iseäralised ühisuste liidud, keskühisused. Ühteliituda võivad niihästi ühe- kui mitmelaadilised ühisused, kui ka ühisuste liidud.

Meie ühistegelised asutused on omale järgmised keskorganisatsioonid loonud:

1) ühistegeliste rahaasutuste (ühispankade) keskkohaks ja ühtlasi kõikide ühistegeliste ettevõtete keskpangaks on — Eesti Rahvapank;

2) tarvitajate- ja majandusühisuste ühississeostu-, põllutöösaaduste ühismüügi- ja omatööstuse keskkohaks on — Eesti Tarvitajateühisuste Keskühisus (lühidalt: E. T. K.);

3) põllutöösaaduste ümbertöötamiseks ja nende saaduste välisturule toimetamiseks on — Põllumajanduslíne Keskühisus „Estonia";

4) kartuli-ühisustel on oma keskkoht — Kartuliühisuste Liit ja

5) kogu Eesti ühistegelise liikumise vaimliseks ja organiseerivaks keskkohaks on — Eesti Ühistegeline Liit.

Kõikide keskorganisatsioonide asukoht on Tallinnas.

Kõik ühistegelised asutused, kes on äriliselt tegevad, käivad, ühistegevuseseaduse § 69 põhjal, välise sundusliku revisjoni alla vähemalt üks kord kahe aasta jooksul. — Sellega kuuluvad revideerimise alla kõik tarvitajate-, majanduse-, piimatalituse-, masinatarvitajate-, kartuli-

kasvatajate-, turba-, kalameeste-, ehituse-, sugupullipidamise- jne. ühisused, valla- ja linnade vastastikused tulekinnituse seltsid, kui nad ühistegevuse seaduse alusel töötavad, niisama ka põllumeeste seltsid, kui nendel on kas kauplused või tööstusasutused.

Sama seaduse § 70 järele toimetab neid revideerimisi kas kohalik rahukogu, kus ühisus registreeritud, või ühisuste eneste poolt loodud sellekohane liit, kui temale Kohtuministri poolt sarnane luba on antud.

Eesti Ühistegelise Liidule on Kohtuminister 19. veebruaril 1920. a. nr. 523 all sunduslise välise revideerimise õiguse annud, kes siis ka neid revideerimisi oma liikmete-ühisuste juures asjatundjate revident-instruktorite abil teostab.

Nende ühistegeliste asutuste revideerimine, kes mitte Liidu liikmed ei ole, on peaaegu kõigi rahukogude poolt sellekohaste otsuste põhjal Eesti Ühistegelise Liidu revidentide peale pandud. Sarnaste ühisuste revideerimise aktid saadetakse Ühistegelise Liidu juhatuse kaudu rahukogule, kes nad oma koosolekul läbi vaatab ja vastavad otsused teeb.

Tasu sarnaste revideerimiste eest on Liidu juhatuse ja rahukogude sellekohasel kokkuleppel: tarvitajate-, majanduse-, piimatalituse-, masinatarvitajate-, turba- jne. ühisustele ning valla vastastikuste kinnitusseltsidele määratud 500 mk. päevas, kuna see kartuli-ühisustele kunni 750 margani päevas tõuseb. Peale selle ülespidamine ja korter revideerimise ajal ja küüt ühisusest naabri ühisusse ehk raudteejaama.

Väliste revisjonide sihiks on ühistegeliste asutuste korraldust, asjaajamist ja arvepidamist igakülgselt katsuda kontrolleerida, milleks ühistegeliste asutuste juhatused on kohustatud revidentidele ettenäitama kõik varandused, mis asutusel olemas, samuti raamatud ja dokumendid ja ühtlasi neile revisjonil igapidi abiks olema.

Sama seaduse § 79 toonitab, et ühistegeliste asutuste juhatused, kes revideerimise nõudmisi ei täida, revidentidele tarvilikku materjaali ette ei pane ehk peakoosolekule revideerimise protokolli ettelugemist ei võimalda või takistavad, langevad karistuse alla rahukohtu karistusseaduse § 29 põhjal.

Igasuguse nõu ja juhatuse saamiseks kooperatiivliste ühisuste asutamises, korraldamises, arvepidamises ja asjaajamises võib pöörata Eesti Ühistegelise Liidu poole, Tallinnas, S. Roosikrantsi tän. 15. Liidu ladus leidub igalaadiliste ühisuste normaalpõhikirju, arveraamatuid ja asjaajamise plankette.

Nõu ja juhatust ja normaalpõhikirju leiavad Tartumaa ühisused Tartu Ühistegelises Büroos, mille asukoht on Eesti Laenu- ja Hoiu-Ühisuses, Tartus.

III. Loteriid, korjandused ja näitemüügid.

(„R. Teat." nr. 53 — 1919. a. ja pärastised muutused.)

1) Loteriid, korjandusi ja näitemüüke toimepanna on lubatud seltsidele ja asutustele ainult heategelisteks, kunstilisteks või teaduslisteks otstarveteks.

2) Loteriide, korjanduste ja näitemüükide toimepanekuks annab luba Siseministeeriumi politseipeavalitsus.

3) Võitude arv loteriil ei tohi mitte vähem olla, kui 1/100 müügile tulevatest piletitest (loosidest), ja võitude koguväärtus mitte vähem kui 1/5 piletite (looside) hinnast.

4) Võitude loosimine peab sündima avalikult, nii et osavõtjad (piletite, looside omanikud), nii palju kui seda ruumid lubavad, loosimise pealtvaatajad saavad olla.

5) Müüdavatel piletitel (loosidel), väljaarvatud loterii-allegri loosid, peab äratähendatud olema looside ja võitude arv ja hind, loosimise aeg ja koht.

6) Võitusid võib väljaloosida ainult müüdud piletite vahel.

Märkus: See nõue ei käi loterii-allegride kohta.

7) Loteriil saadud võitude pealt võetakse maksu riigi heaks: võitude pealt 100—1000 margani — 10%, 1000—10.000 margani — 15%, üle 10.000 marga aga 20%. Selle maksu on kohustatud loterii toimepanija võitude väljaandmise juures sisse nõudma ja hiljemalt kuu aja jooksul renteisse sisse maksma.

8) Lubasoovija asutus peab sooviavalduse palves äratähendama millal, kus kohas, mil viisil ja mis otstarbeks nimelt kavatsetakse ettevõtet toime panna, ning kes oleks selle seaduslikkuse eest vastutav. Samuti juure lisama ühe eksemplaari seltsi või ühingu põhikirja, läinud aasta kassa aruande, järgneva aasta eelarve, vastava linna- või maakonnavalitsuse nõusolekuavalduse ja tarvilise tempelmaksu. Keskühingutesse või liitudesse kuuluvad seltsid, ühingud jne. esitavad omad sooviavaldused oma keskasutuse (liidu) kaudu.

9) Korjanduse toimepanemise korral aga tuleb peale eelmises punktis äratähendatud teadete veel äranäidata korjanduse piirkond (alev, vald, maakond, linn), korjanduslehtede, raamatute ehk karpide arv, korjanduse kestvus (tähtaeg) ja mida nimelt korjata mõeldakse, s. o. kas ainult raha või asju, viimasel juhtumisel — mida mõeldakse nendega pärast peale hakata.

10) Raha ja asjade vastuvõtmise üle, korjanduse lehtede järele, tulevad korjajatele sellekohased allkirjad anda.

11) Korjanduste, loteriide jne. toimepanijad on kohustatud tulude ja kulude kohta sellekohase aruande politseivõimudele esitama.

12) Loteriide, korjanduste jne. toimepanemiseks antakse luba ainult nendele seltsidele, kelle põhikirjades see ette on nähtud.

IV. Koosolekud.

Koosolekute asjus on praegu maksev seadus, mis avaldatud „Riigi Teat." nr. 79 — 1922. a. Toome alamal sellest väljavõttena tähtsamad §§:

§ 1. Kõigil Eesti Vabariigi kodanikkudel, samuti ka seaduslikus korras registreeritud või asutatud ühingutel ja liitudel on õigus koosolekuid pidada nii lahtise taeva all kui ka kinnistes ruumides.

Avaliku rahu ja julgeoleku huvides on koosoleku pidamise õigus ja vabadus piiratud käesoleva seaduse alljärgnevate paragrahvidega.

§ 2. Tänavatel ja avalikkudel platsidel võib koosolekuid pidada niivõrt kui nad vaba liikumist ei takista.

§ 3. Koosolekuid ei või pidada: 1) roobasteedel; 2) ilma selle-kohase loata lahtise taeva all poolekilomeetrilises kauguses hoonetest, kus Riigikogu või Vabariigi Valitsus tegelikult asuvad ja majade ees, kus asuvad välisriikide diplomaatilised esitused või Vabariigi kaitseväe osad.

§ 4 Koosolekuid võib pidada kinnistes ruumides igal ajal. Lahtise taeva all on koosolekute pidamine kella 11 õhtu kunni kella 6 hommiku keelatud.

§ 5. Koosolekutel ei tohi sõjariistus isikud viibida, väljaarvatud need, kes ametikohuste täitmise tõttu koosolekul viibivad ja kui neil sõjariistade kandmiseks ameti poolest sellekohane õigus.

§ 6 Koosolekute kokkukutsujateks ja koosolekute juhatuse liikmeteks võivad olla täisealised kodanikud, kelle õigused seaduse või kohtu otsuse põhjal kitsendatud ei ole.

§ 7. Koosolekute üle peavad kokkukutsujad teatama linnades politseiülematele ja maal ning alevites kohalikkudele politseijaoskonna ülematele või maakonna politseiülematele selle järele, kes neist lähemal asub, kirjalikult või isiklikult suusõnaliselt vähemalt:

1) 12 tundi enne koosoleku algust, kui koosolekut kavatsetud pidada lahtise taeva all;

2) 6 tundi, — kui koosolekut kavatsetud pidada kinnises ruumis.

Märkus. Kui kavatsetakse pidada terve rida koosolekuid, siis võib selles §-is ettenähtud korras enne esimest koosolekut kõikide kavatsetavate koosolekute kohta teha üldine teadaanne, kuid ainult raioonis, mis kuulub politseiülema alla, kellele teadaanne esitatakse.

§ 8. Teadaandes tuleb äratähendada koosoleku koht, aeg, koosoleku aine, koosoleku kokkukutsuja isiku nimi ja perekonnanimi ning elukoht, ku. koosoleku kokkukutsuja on ühing või liit, siis tema vastutava esitaja nimi ja perekonnanimi ning elukoht. Kui on ettenähtud koosoleku juhatus, siis tuleb üles anda kõikide juhatusliikmete kohta samad teated.

Märkus. Teadaanded ei käi tempelmaksu alla.

§ 9. Teadaande vastuvõtmise üle antakse koosoleku kokkukutsujale või viimase poolt teadaandes volitatud isikule viivitamata maksuta kviitung.

§ 10. Teadaandeid ei nõuta:

1) Riigikogu, linna, alevi, maakonna ja valdade omavalitsuste valimiste-eelsete koosolekute kohta ametlikult valimiste väljakuulutamise päevast kunni valimiste lõpuni;

2) koosolekute kohta, mille üle publikumile avalikult teada antud politseiülema poolt selleks määratud avalikkude kuulutuste kohtadel,

ehk linnades ühes kohalikus ajalehes vastavalt § 7 ettenähtud tähtaegadele ja § 8 äratähendatud sisuga.

§ 11. Rahvusvaheliste kongresside ja konverentside kokkukutsumiseks annab luba Siseminister.

§ 12. Igal koosolekul peab olema juhatus. Juhtumisel, kui teadaandes juhatus ette ei ole nähtud ja koosoleku kokkukutsuja koosolekule ette ei pane juhatust valida, on koosoleku juhatajaks koosoleku kokkukutsuja.

§ 13. Koosoleku juhatuse peale pannakse:

1) valve koosoleku korra järele ja selle üle, et koosolek vastaks teadaandele;

2) koosolekult isikute eemaldamine, kel õigust ei ole koosolekul viibida;

3) kuritegevusele ässitavate ning kuriteoliste kõnede ja vaieluste lõpetamine, samuti koosoleku enese lõpetamine, kui juhatuse poolt tarvitusele võetud abinõud tagajärjetuks jäänud.

§ 14. § 7 tähendatud politsei võimud võivad koosolekule oma esitaja saata. Politsei esitaja peab koosolekule ilmuma ameti vormis ja koosoleku juhatusele oma ilmumisest teatama.

Temale antakse koosolekul juhatuse läheduses koht.

§ 15. Politsei esitaja lõpetab koosoleku:

1) kui seda palub koosoleku juhatus, 2) kui koosolek omab otsekohe avalikku julgeolekut ähvardava iseloomu, 3) kui koosolekul ette tulevad vägivaldsed kokkupõrkamised ja 4) neil juhtumistel, mis selle seaduse § 2 ettenähtud.

§ 16. On politsei esitaja koosoleku lõpetanud, peab ta kirjaliku protokolli tegema, äratähendades koosoleku lõpetamise põhjused. Politseiametnik peab koosoleku juhatusele või kokkukutsujale nende soovi peale protokollist ärakirja andma.

§ 17. Koosolejad peavad otsekohe laiali minema, kui koosolek lõpetatuks tunnistatud. Vastasel korral sunnitakse neid seda tegema politseiliste abinõudega.

§ 18. Käesoleva seaduse §§ 6—18 alla ei käi:

1) valitsuse võimude poolt kokkukutsutavad koosolekud;

2) usulised ja palvekoosolekud selleks ususeltside poolt määratud kohtadel;

3) harilikus korras toimetatavad matuserongid;

4) ametnikkude või tööliste professionaal-koosolekud, millest ainult ühe asutuse ametnikud või töölised osa võtavad;

5) seaduslikus korras registreeritud või asutatud ühingute ja liitude koosolekud, millest osa võtavad ainult ühingu või liidu liikmed;

6) koosolekud, mis ära peetakse kinnises ruumis ja millest osavõtmine oleneb kokkukutsuja sellekohasest isiklikust kutsest.

Laadad.

(Uuesti kokku seatud maakonna- ja linnavalitsustelt saadud teadete järele.)

Kui laadapäev laupäeva ehk pühapäeva peale langeb, siis peetakse laat järgmisel töö- ehk esmapäeval ära.

Kuulaatu peetakse: Petseris — iga kuu 1. ja 15. päeval, Isborskis — iga kuu 21. päeval, Laura alevis — iga kuu 20. päeval. Värskas, Slabodka v. — iga kuu 10. päeval.

Hobuste laata peetakse Tallinnas kaks korda kuus — pühapäevadel peale 1. ja 15. kuupäeva.

Jaanuar. 2. Krüüdneri v., Pusu kõrtsi juures — 7. Tartus, aastalaat, 3 näd ; Orgital, Märjamaal; Võrus — 12. Veinjärve v. Vahu k. — 15. Laekveres, Simuna kihelk. — 17. Koluveres, Kullamaa kihelk. — 21. Mehikoormas, Meeksi v. — 22. Imavere v., end. Päia kõrtsi juures — 23. Haapsalus; Valgas; Rasinal, Võnnu kihelk. — 24. Paides; Jõelehtmes.

Veebruar. 2. Raplas; Hallistes 4. Võrus — 5. Alliku v., Oisul, Järvamaal; Tõrva alevis; Keblaste m., Mihkli kihelk.; — 6. Narvas — 9. Pärnus; Rakveres — 10. Raasikul, Harjumaal; Räpinas; Antslas — 11. Põltsamaal — 12. Tapal — 15. Lähtrus, Läänemaal; Jõgeva alevis; Baltiiskis — 16. Viljandis, 8 p. — 17. Tartus — 18. Nina külas — 19. Paides — 20. Ravilas, Kose külas, Harjumaal; Vasknarvas — 21. Muhu-Suure vallamaja juures; Valgas — 25. Võrus, 8 p. — 25. Lihulas — 26. Võõbsus — 28. Viljandis; — Audrus, reedel enne vastlapäeva.

Märts. 1. Piirsalu v., Risti jaama juures; Jõgeval — 3. Jõhvis — 4. Kiviloos, Peningi v. — 5. Kirbla v., Läänemaal — 6. Petseris — 8. Iisaku m., Virumaal; Kurista v., end. Aidu kõrtsi juures; Tumalas, Uuemõisa v. — 9. Jakobi kiriku juures, Viru-Jakobi kihelk.; Emmaste v., Hiiumaal; Kohila v., Hageri kiriku juures — 10. Kõo m., Viljandimaal; Suurejõel, Uue-Vändras; Vatlas, Karuse kihelk.; Valgjärve v., end Kitse kõrtsi juures; Puhjas — 12. Ellamaal; Ardu külas, Triigi v.; Ambla v.; Võrus — 13. Riidaja m., Viljandimaal — 14. Kodijärve v., Kambja kihelk.; Vaimastvere vallamaja juures, Laiuse kihelk.; Mustjala vallamaja juures; Imavere v., Käsukonna m., Pilistvere kihelk.; Mõisakülas — 15. Raplas — 16. Rannu v., end. Kulli karjamõisas; Rannaküla, Saaremaal — 18. Võhmuta v., Järva-Jaani kihelk.; Keilas; Kastnas, Tõstamaa kihelk.; Sangaste kiriku juures; Kallaste külas, Kodavere kihelk. — 20. Taevere v., Viljandimaal; Kuresaares; Märjamaal; Jüri kiriku juures, Rae v. — 21. Ulila v., end. Väike-Ulila m. — 22. Albu vallamaja juures, Järvamaal — 23. Varnjas; Valgas; Leisi alevis — 24. Laekveres, Simuna kihelk.; Laiuse v., Mõra m. — 25. Voldis — 26. Sulbi alevis, Kärgula v.; Vahastu v., Järvamaal; Võlla-Kihlepas, Pärnumaal; Vana-Pranglis, Kambja kihelk. — 28. Kellamäe kõrtsi juures, Saaremaal; Kasepere poe juures, Kloostri v.; Paides; Valguta m., Pritsu jaama juures — 31. Mustvees — Põltsamaal, reede enne 15. märtsi.

Aprill. 1. Juurus, Harjumaal; Pindi v., Leevi m., Rõuge kihelk — 2. Alajõel, Virumaal; Antslas; Põlgaste v., Võrumaal — 8. Pärsamaa v., Roopaka k., Saaremaal; Vaivaras; Kastre-Võnnu v., end. Suitsu kõrtsi juures — 9. Udernas, Elva jaama juures — 10. Ellamaal, Sooniste v.; Petseris; Loona vallamaja juures, Saaremaal — 12. Võrus — 14. Nina külas; Hummulis, Soe kõrtsi juures; Vastse-Kuuste v., Koorvere külas — 15. Tapal; Saru vallamaja juures, Võrumaal — 16. Voltveti-Keremal — 18. Tarvastu v., Mustla alevis; Vigala kiriku juures, Läänemaal; Rahu külas, Saaremaal; Veinjärve v., Vahu külas — 19. Kilingi-Nõmmes; Viitnal, Kadrina kihelk.; Rogosi v., Luutniku m. — 20. Lihulas; Tartus; Alavere v., Alavere mõisa juures; Kuresaares; Selis, Tõstamaa kihelk. — 21. Väike-Maarjas — 23. Orajõel — Kublis, Pärnumaal; Vasulas, Tartu lähedal — 24. Lohusuu v., Lohusuu k.; Vastseliina vallamaja juures, Võrumaal; Petseris — 25. Peri v., Võrumaal; Narvas; Roosikus, Zooru v., Võrumaal; Kõiguste kõrtsi juures, Saaremaal; Koonga vallamaja juures, Pärnumaal; Saulepi v., Varbla kihelk.; Märjamaal — 26. Jõgeval — 27. Saare v., Maarja-Magdaleena kihelk. — 28. Taevere v., Viljandimaal; Käru v., Lauri raudteejaama juures; Rakveres; Krüüdneri v., Sulaoja kõrtsi juures; Ahja-Paluojal, Pärnumaal — 29. Valgas; Ahja-Kärsal, Võnnu kihelk.; Stolbova k., Panikovitschi v.; Kolga v., Liival; Võtikvere v., Vaiatu kõrtsi juures — 30. Vastse-Nõu m., Nõu kihelk.; Haanjas, Võrumaal. — Viljandis, neljapäeval p. Lihavõtte pühi; Põltsamaal, reedel enne Jüripäeva.

Mai. 1. Kergu alevis; Nissis, Riisepere v. — 2. Tõrva alevis; Vändra alevis; Vaikna v., Päri mõisa juures; Roelas, end. Torma jaama juures; Alamustes, Kõlliste v. — 3. Kavastu v., Koosa k.; Lille-Hiiekõnnus; Nuustaku alevis; Soodlas, Anija v.; Kaarepere v., Pikjärve kõrtsi juures — 4. Pärnus — 5. Haapsalus; Palal, Kodavere kihelk. — 6. Järvakandis — 7. Põlva kiriku juures, Peri v. — 8. Tahkurannas, Võiste kõrtsi juures — 9. Uue-Antsla vallamaja juures; Häädemeestel — 10. Vana-Roosa vallamaja juures; Uduveres, Jakobi kihelk.; Kuivajõel, Harjumaal — 11. Reolas, Tartumaal — 12. Patastel, Maarja-Magdaleena kihelk.; Võrus; Antslas — 14. Karilatsi v., end. Karilatsi kõrtsi juures; Holstre vallamaja juures, Viljandimaal — 15. Kuresaares — 16. Paides — 18. Sangaste kiriku juures — 19. Mehikoormas — 20. Haiba poe juures, Kirna-Kohatu v. — 22. Võõbsus — 23. Valgas; Mätjaküla karjamaal, Pärsamaa v. — 26. Petseris.

Juuni. 5. Viljandis — 12. Paides — 13. Voltveti-Keremal — 14. Vastse-Kuuste v., Lootvina k. — 15. Märjamaal — 16. Tapal — 20. Võhmuta v., J.-Jaanis; Mustvees — 21. Võrus — 26. Viljandis; Laiksaare-Urisaarel, Pärnumaal; Piirsalu v., Risti jaama juures — 27. Põltsamaal — 28. Rakveres.

Juuli. 1. Valgas; Haapsalus — 3. Palmse v., Viitna kõrtsi juures; Paides — 4. Tartus — 7. Petseris — 8. Taagepere vallamaja juures — 10. Tarvastu v., Mustla alevis — 14. Leisi alevis, Saaremaal, 8 p. (riiete laat) — 15. Karksis, Pärnumaal — 18. Tõrva alevis — 20. Pärnus — 23. Kuresaares, 23|VII—5|VIII (riiete laat).

August. 1. Paides — 2. Pärnus, 3 näd. — 10. Kuresaares — 12. Vana-Võidu vallamaja juures, Viljandimaal — 15. Tuhalaane vallamaja juures, Viljandimaal — 18. Loodi v., Viljandimaal — 21. Laiksaare-Urisaarel, Pärnumaal — 23. Valgas — 25. Võrus; Naroova-Jõesuus — 26. Paides; Mõisaküla alevis; Kaarli m., Viljandimaal — 28. Petseris; Holstre vallamaja juures, Viljandimaal — 30. Rakveres — 31. Helme m.; Häädemeestel; Suurejõel, Uue-Vändras.

September. 2. Taevere v., Suure-Jaani kihelk. — 3. Selis, Tõstamaa kihelk.; Narvas — 5. Viljandis — 6. Meeri v., Vastse-Nõu m.; Võõbsus; Vastemõisa kõrtsi juures, Viljandimaal — 7. Hummuli v., Soe kõrtsi juures; Vana-Kariste vallamaja juures — 8. Olustvere raudteejaama juures; Peningi vallamaja juures, Harjumaal; Hallistes — 9. Puiatu m., Viljandimaal — 10. Kilingi-Nõmmes; Tapal; Kärstna m., Viljandimaal; Ellamaal, Saaremaal; Puhjas.— 11. Lelle-Hiiekõnnul — 12. Maasi v., Tageverel; Kose v., Kriuscha k.; Mehikoormas — 13. Isaku mõisas; Valgas; Soosaare v., Kolga-Jaani kiriku juures — 14. Viitina vallam. juures; Alliku v., Oisul; Kuresaares; Nina külas — 15. Jõgeval; Abja-Palu-ojal; Tammistes, Pärnu kihelk.; Saulepi v., Varbla kihelk. — 17. Uduveres, Jakobi kihelk.; Räpinas; Uusna m., Viljandimaal—18. Sindis; Sangaste kiriku juures; Alavere v., Alavere m.; Kaarepera v., end. Pikjärve kõrtsi juures — 19. Kergus, Jakobi kih.; Kogula v., Kallikülas — 20. Pindi v., Leevil, Võrumaal; Vigala kiriku juures — 21. Rõuge kiriku juures, Võrumaal; Taheva vallamaja juures; Vahastu v., Järvamaal; Pärsamaa v., Võlupe kõrtsi juures; Orajõel-Kablil — 22. Kastnas, Tõstamaa kihelk. — 23. Paides; Holdre mõisas, Helme kihelk.; Järvakandis; Sürgavere mõisas, Viljandimaal. — 24. Võrus; Kirbla v. — 25. Tartus; Antslas; Loona vallamaja juures, Saaremaal; Võlla-Kihlepas, Pärnumaal; Paatsalu v. — 26. Pööraveres, Jakobi kihelk.; Tallinnas — 27. Põlva kiriku juures, Võrumaal — 28. Põltsamaal; Kuresaares; Tori alevis — 29. Ambla alevis; Kirepis, Rõngu kihelk.; Keblaste m. — 30. Haanja mõisas, Võrumaal.

Oktoober. 1. Audrus; Vaikna v., Peri m. juures; Rasinal, Võnnu kihelk.; Uuemõisa v., Mehamäel; Kolga v., Liival — 2. Roelas, end. Torma jaama juures; Tõrva alevis; Märjamaal — 3. Vändra alevis; Lindoral, Loosi v.; Laanemetsal, Suure kõrtsi juures, Võrumaal; Narvas; Kavastu v., Koosa k. — 4. Kuivajõel; Baltiiskis; Rõuge v., end. Sanna kõrtsi juures; Palmses, Viitnal, Kadrina kihelk.; Reolas, Kambja kihelk. — 5. Roosikul, Zooru v.; Lihulas — 6. Tapal; Jõhvi alevis; Patastel, Maarja-Magdaleena kihelk. — 7. Viljandis; Ha-

geris, Kohila v. — 8. Mustjala mõisa juures, Saaremaal; Pukal, Sangaste kihelk. — 10. Imavere v.; Valgas; Suurmõisa v., Hiiumaal — 11. Kilinge-Nõmmes — 12. Leevi alevis; Keilas; Illukal, Kuremaal; Tartus; Pärnus; Vastseliina vallamaja juures — 13. Kurista v., end. Aidu kõrtsi juures; Rakveres; Võrus — 14. Albu vallamaja juures, Järvamaal; Petseris — 15. Raplas; Kolovere mõisas; Rannu v., Kulli karjamõisa juures; Saru vallam. juures, Võrumaal — 16. Muhu-Suure valla magasiaida juures, Saaremaal — 17. Nuustakul; Koonga vallamaja juures, Pärnumaal — 18. Väike-Maarjas; Lohusuus; Võõbsus; Kuresaares; Taevere v., Suures-Jaanis; Suumaste külas, Hiiumaal — 19. Tarvastu v., Mustlas; Rogosi v., Lutsniku m.; Põlgaste v., Puuskarul; Jõelehtmes; Vastse-Kuuste v., Lootvina m. — 20. Kõlliste v., Tillel; Vana-Roosa vallamaja juures; Veinjärve v., Vahu k.; Uue Antsla vallamaja juures — 21. Haapsalus; Loosi v., end. Holsta kõrtsi juures; Kastre-Võnnu v., end. Suitsu kõrtsi juures — 22. Kärgula v., Sulbi alevis — 23. Kõo m., Viljandimaal; Moisekatsi alevis; Kasepere kõrtsi juures, Kloostri v.; Vasulas, Tartu lähedal; Sooniste v., Ellamaa kõrtsi juures — 24. Krootuse m., Kõlliste v.; Laatre v., Sangaste kihelk. — 27. Saare vallas, Maarja-Magdal. kihelk.; Laekveres, Simuna kihelk. — 28. Voltveti-Keremaal; Võhmuta v., J.-Jaanis; Puurmanni v., Piknurme k.; Krüüdneri v., Pusu kõrtsi juures; Taageperas — 29. Ahja-Kärsal, Võnnu kihelk.; Stolbovo k., Panikovitschi v.; Võtikvere v., Vaiatu k. — 31. Mõniste vallamaja juures; Sindis.

November. 1. Jakobi kiriku juures, Viru-Jakobi kihelk.; Pärsamaa v., Mätjakülas — 2. Laiuse v., Mõra m; Paides; Suurejõel, Uue-Vändras; Palal, Kodavere kihelk. — 4. Nissis, Riisepere v. — 5. Antslas; Vissi kõrtsi juures, Kambja kihelk. — 6. Kaarepere v., Kassinurmes; Rõuge v., end. Alakõrtsi juures — 7. Valgas; Elvas — 10. Jõgeval; Lähtru v. — 11. Võrus; Viljandis — 12. Karilatsi v., end. Karilatsi kõrtsi juures; Kuresaares; Ardu külas, Triigi v. — 14. Tartus; Käru v., Lauri jaama juures — 20. Piirsalu v., Risti jaama juures; Haibas, Kirna-Kohatu v. — 23. Paides; Mustvees — 25. Raasikul, Harjumaal — 26. Valgjärve v., end. Kitse kõrtsi juures — 28. Voltvetis; Põltsamaal; Keilas — 29. Korsakovos, Panikovitschi v.; Võrus — 30. Vigala v., end. Poti kõrtsi juures.

Detsember. 1. Tapal — 2. Juurus — 3. Alajõel, Virumaal; Valgas; Jõgeval — 5. Amblas — 7. Kallastel — 8. Rakveres; Viljandis — 10. Jüri kiriku juures, Rae v. — 11. Narvas, 3 p. — 12. Vändras; Martna kiriku juures; Võhmatu v., Järva-Jaanis — 14. Nina külas; Antslas; Pärnus — 15. Võrus; Kohilas, Harjumaal — 17. Moisekatsi v., end. Kauksi kõrtsi juures — 18. Pööraveres, Jakobi kihelk.; Paides — 19. Jõhvi alevis — 20. Võõbsus; Märjamaal — 22. Mustvees — 23. Sulaojal, Krüüdneri v. — 28. Varnjas; Valgas — 29. Vasknarvas — Lille-Hiiekõnnus, esmaspäeval pärast 2. Kristuse tulemise püha — Põltsamaal, reedel enne 15. detsembrit.

Valdade nimestik postiasutuste äratähendusega.

Täiendatud Postipeavalitsuselt saadud teatede põhjal.

Lühend.: m. = maakond, l. = liht, t. = täht, r. = rahasaadetised.

Aakre, Tartu m. — Puka
Aaspere, Viru m. — Kadrina
Abja, Pärnu m. — Abja
Abroka, Saaremaa — Kuressaare
Adavere, Viljandi m. — Põltsamaa
Ahja, Tartu m. — Ahja
Aidu, Viljandi m. — Paistu
Alatskivi, Tartu m. — Alatskivi
Alavere, Harju m. — r. ja t Raasiku, l. Kehra
Albu, Järva m. — Ambla
Aleksandri, Võru m. — Võru
Alliku, Järva m. — l. ja t. Kärevere, r. Türi-Alliku
Ambla, Järva m. — Ambla
Anija, Harju m. — l. Kehra, r. ja t. Raasiku
Anna, Järva m. — l. ja t. Anna, r. Paide
Antsla-Vana, Võru m. — Antsla
Antsla-Vastse, Võru m. — Antsla
Are, Pärnu m. — Pärnu
Aru, Tartu m. — Elva
Asuküla, Lääne m. — Haapsalu
Avanduse, Viru m. — Simuna
Avinurme, Tartu m. — Mustvee
Audru, Pärnu m — Pärnu
Auvere, Viru m. — Mereküla

Baltiski, Harju m. — Baltiski

Einmanni, Järva m. — Järva-Jaani
Elistvere, Tartu m. — Tartu
Emmaste, Lääne m — Emmaste
Enge, Pärnu m. — P. Jakobi
Erastvere, Võru m. — Kanapää
Erra, Viru m. — Lüganuse
Esna, Järva m. — Paide

Haanja, Võru m. — Võru
Haaslava, Tartu m. — Tartu
Hageri, Harju m. — l ja t. Hageri, r. Kohila
Haimre, Lääne m. — Märjamaa
Haljala, Viru m. — Rakvere
Hallinga, Pärnu m. — P. Jakobi
Harku, Harju m. — Tallinn
Heimtali, Viljandi m. — Viljandi
Hellamaa, Saaremaa — Kuivastu
Hellenurme, Tartu m. — Elva
Helme, Valga m. — Tõrva
Holstre, Viljandi m. — Viljandi
Holdre, Valga m. — Tõrva
Hummuli, Valga m. — Tõrva
Härjanurme, Tartu m. — Jõgeva
Häädemeeste, Pärnu m. — Häädemeeste

Iisaku, Viru m — Iisaku
Illuka, Viru m — Kuremäe
Imavere, Viljandi m. — Võhina
Ingliste, Harju m. — Lelle
Irboska, Petseri m — Irboska

Joala, Viru m. — Narva
Juuru, Harju m. — Järvakandi
Järvesuu, Petseri m. — Värska
Järve, Viru m. — Jõhvi
Jäärja, Pärnu m — Kilingi-Nõmme
Jõelehtme, Harju m — Raasiku
Jõgeveste, Valga m. — Tõrva
Jõgeva, Tartu m. — Jõgeva
Jõgisoo, Lääne m. — Silla
Jõhvi, Viru m. — Jõhvi
Jõõpre, Pärnu m — Pärnu

Kaagjärve, Valga m. — Valga
Kaarepere, Tartu m. — Kaarepere
Kaarli, Viljandi m. — Viljandi
Kaarma-Suur, Saaremaa — Kuressaare
Kabala, Harju m. — Rapla
Kabala, Viljandi m. — Võhma
Kaelaste, Pärnu m. — P Jakobi
Kahkva, Võru m. — Räpina
Kaisma, Pärnu m — Kärgu

Kaiu, Harju m. — l. ja t. Kaiu, r. Juuru
Kalju, Lääne m — Risti
Kalvi, Viru m. — Kabala
Kambja, Tartu m. — Kambja
Kapu, Järva m. — Kiltsi
Karilatsi, Võru m — Põlva
Karksi, Pärnu m. — Nuia
Karula, Valga m. — Karula
Karula (Uue-Võidu), Viljandi m. — Viljandi
Kasepää, Tartu m. — Mustvee
Kasaritsa, Võ·u m.— Võru
Kastre-Võnnu, Tartu m. — Tartu
Kavastu, Tartu m. — Kavastu
Kavilda, Tartu m — Tartu
Keeni, Valga m. — l. ja t. Keeni, r. Sangaste
Kehtna, Harju m. — Keava
Keila, Harju m. — Keila
Keina, Lääne m — Keina
Kihelkonna, Saaremaa — Kihelkonna
Kihnu, Pärnu m. - l. ja t. Kihnu, r. Tõstamaa
Kiiu, Harju m. — l. ja t. Kiiu, r Raasiku
Kilingi, Pärnu m.— Kilingi-Nõmme
Kioma, Võru m. — Põlva
Kirbla, Lääne m. - Kasari
Kirepi, Tartu m. — Elva
Kirna, Järva m. — Türi-Alliku
Kernu, Harju m. — l. ja t. Hageri, r. Kohila
Kloostri, Harju m. — Vasalem
Kodasuu, Harju m. — Raasiku
Kodijärve, Tartu m. — Kambja
Kogula, Saaremaa — Laimjala
Kohila, Harju m. — Kohila
Kohtla, Viru m. — Jõhvi
Koigi, Järva m. — Paide.
Koiola, Võru m. — Põlva
Kokora, Tartu m — Kallaste
Kolga, Harju m. — Kolga
Kolovere, Lääne m. — Risti
Kongota, Tartu m. — Elva
Koonga, Pärnu m. — Pärnu
Kooraste, Võru m. — Kanapää
Koorküla, Valga m — Tõrva
Kose, Viru m. — Narva
Kra'i, Võru m. — Võru
Krüüdneri, Tartu m. — Kambja
Kudina, Tartu m. — Tartu
Kuikatsi, Valga m. — Puka
Kuimetsa, Harju m. — Juuru
Kuivajõe, Harju m. — Kose
Kuksemaa, Järva m. — Järva-Jaani
Kulje, Petseri m. — Värska
Kunda-Malla, Viru m. — Kunda
Kuremaa, Tartu m. — Palamuse
Kurista, Viljandi m. — Jõgeva
Kurna, Harju m. — Tallinn
Kähri, Võru m. — Põlva
Kärgula, Võru m. — Võru
Kärla, Saaremaa — Kuressaar
Kärstna, Viljandi m. — Tarvastu
Käru, Järva m. — Käru
Küti, Viru m. — Viru-Jakobi
Kõnnu, Harju m. — Kolga
Kõo, Viljandi m — Võhma
Kõlleste, Võru m. — Kanapää
Kõpu-Suure, Viljandi m.— Viljandi
Kõrgessaare, Lääne m. — l. ja t. Kõrgessaare, r. Kärdla
Laanemetsa, Valga m. — Hargla
Laatre, Pärnu m. — Mõisaküla
Laatre, Valga m. — Sangaste
Laeva, Tartu m. — Tartu
Laiksaare, Pärnu m. — l. ja t. Laiksaare, r. Kil.-Nõmme
Laura, Petseri m. — Laura
Laimjala, Saaremaa — Laimjala
Laitse, Harju m. — Liiva
Laitsna-Vana, Võru m. — Võru
Laiuse, Tartu m. — Laiuse
Lasva, Võru m. — Võru
Leebiku, Valga m. - Tõrva
Lehtse, Järva m.— l. ja t. Lehtse, r. Tapalt
Leisi, Saaremaa — Leisi
Lelle, Pärnu m.— Lelle
Lihula, Lääne m. — Lihula

Liigvalla, Järva m. — Rakke
Linnamäe, Võru m. — Antsla
Lohusuu, Tartu m. — l. ja t. Lohusuu, r. Mustvee
Loodi, Viljandi m. — Paistu
Loona, Saaremaa — Kuressaare
Loosi, Võru m. — l. ja t. Lepasaare, r. Võru
Luiste, Lääne m. — Silla
Lustivere, Viljandi m.— Põltsamaa
Luunja, Tartu m. — Tartu
Luke, Tartu m. — Nõo
Lähtru, Lääne m. — l. ja t. Palivere, r. Haapsalu
Lõve, Valga m. — Tõrva
Lümmada, Saaremaa — Kihelkonna

Maasi, Saaremaa — Orissaare
Maidla, Viru m. — Lüganuse
Martna, Lääne m. — l. ja t. Martna, r. Haapsalu
Massu, Lääne m. — Karuse
Meeksi, Võru m. — Räpina
Meeri, Tartu m. — Nõo
Misso, Võru m. — Vastseliina
Mikitamäe, Petseri m. — Värska
Moisekatsi, Võru m. — Põlva
Muhu, Suur, Saaremaa Kuivaste
Mustajõe, Viru m. — Mereküla
Mustjala, Saaremaa — Kuressaare
Mustvee, Tartu m. — Mustvee
Mäetaguse, Viru m. — Mäetaguse
Mäksa, Tartu m. — Tartu
Mäo, Järva m. — Paide
Märjamaa, Lääne m. — Märjamaa
Mõniste, Võru m., l. ja t. Mõniste r. Hargla

Nabala, Harju m. — Tallinn
Naissaare, Harju m. — Tallinn
Naroova, Viru m. — N. Jõesuu
Nehatu, Harju m. — Tallinn
Nursi, Võru m. — Võru
Nõmküla, Järva m. — Ambla
Nõmme, Harju m. — Nõmme
Nõva, Harju m. — Vasalem

Obnitsa, Petseri m. — Petseri
Olustvere, Viljandi m.— Olustvere
Orajõe, Pärnu m. — Kabli
Orava, Võru m. — Petseri
Oro, Lääne m. — l. ja t. Linnamäe, r. Haapsalu

Paadremaa, Lääne m. — l. ja t. Paadremaa, r. Paatsalu
Paasvere, Viru m. — Rakke
Paatsalu, Lääne m. — Paatsalu
Pada, Viru m. — Kabala
Paju, Valga m. — Valga
Pajusi, Viljandi m. — Põltsamaa
Pakri, Harju m. — Baltiski
Pala, Tartu m. — Kallaste
Palivere, Lääne m. — l. ja t. Palivere, r. Haapsalu
Palmse, Viru m. — Võsu
Palupera, Tartu m. Nuustaku
Pangodi, Tartu m. — Elva
Panikowitschi, Petseri m. — l. ja t. Panikovitschi, r. Petseri
Passlepa, Lääne m. — l. ja t. Passlepa, r. Haapsalu
Pati, Pärnu m. — Kil.-Nõmme
Patküla, Valga m. — Tõrva
Peetri, Viru m. — Mereküla
Peipsiäärne, Tartu m. — Kallaste
Peningi, Harju m. — l. ja t. Peningi, r. Raasiku
Penuja, Pärnu m. — Abja
Peri, Võru m. — Põlva
Petseri, Petseri m. — Petseri
Pihtla, Saaremaa — Kuressaare
Piirsalu, Lääne m. — Risti
Pilkuse, Tartu m. Nuustaku
Pindi, Võru m. — Võru
Polli, Pärnu m. — Nuia
Porkuni, Viru m. — Rakvere
Pornuse, Pärnu m. — Halliste
Praugli, Harju m. — Tallinn
Puiatu, Viljandi m. — Viljandi
Puurmanni, Tartu m. — Jõgeva
Päidla, Tartu m. — Nuustaku
Päri, Viljandi m. — Viljandi
Pärsamaa, Saaremaa — Leisi

Pärtsi, Viljandi m. — Viljandi
Pöögle, Pärnu m. — Nuia
Pühajärve, Tartu m. — Nuustaku
Püssi, Viru m. — Lüganuse
Põlgaste, Võru m. — Kanapää
Põltsamaa-Uue, Viljandi m. — Põltsamaa
Põltsamaa-Vana, Viljandi m. — Põltsamaa

Raadi, Tartu m. — Tartu
Raasiku, Harju m. — Raasiku
Rae, Harju m. - l. Lagedi, t. ja r. Tallinna
Raikūla, Harju m. — Rapla
Rakvere, Viru m. — Rakvere
Ranna, Tartu m. — Kallaste
Rannu, Tartu m. — Elva
Rapla, Harju m. — Rapla
Rasina, Tartu m. — Ahja
Ravila, Harju m. — Kose
Reiu, Pärnu m. -- Pärnu
Riidaja, Viljandi m. — Tõrva
Riisipere, Harju m. — Liiva
Rikholdi, Lääne m. — Haapsalu
Roela, Tartu m. — Roela
Roela, Viru m. — Viru-Jakobi
Rogosi, Võru m. — Võru
Roosa-Vana, Võru m. — Võru
Roosa-Vastse, Võru m. — l. ja t. Mõniste, r. Võru
Ropka, Tartu m. — Tartu
Ruhnu, Saaremaa — Kuressaare
Rutikvere, Viljandi m. – Põltsamaa
Rägavere, Viru m. — Rakvere
Räpina, Võru m. — Räpina
Rõngu, Tartu m. — Rõngu
Rõuge, Võru m. — Võru

Saadjärve, Tartu m. — Voldi
Saaluse, Võru m. — Vastseliina
Saare, Tartu m. — Palamuse
Saksi, Viru m. — Tapa
Saku, Harju m. — l. ja t. Saku, r. Tallinna
Salla, Viru m. — Rakke
Sangaste, Valga m. — Sangaste
Saru, Võru m. — l. ja t. Mõniste r. Hargla
Saue, Harju m. — Saue
Sauga, Pärnu m. — Pärnu
Satserinna, Petseri m. — Petseri
Saulepi, Lääne m. — l. ja t. Saulepi, r. Paatsalu
Seli, Pärnu m. — l. ja t. Seli, r. Tõstamaa
Senno, Petseri m. -- Irboska
Sinalepa, Lääne m. -- Haapsalu
Sipa, Lääne m. -- Märjamaa
Skarjatina, Viru m. -- Vasknarva
Sooniste, Lääne m. -- l. ja t. Ellamaa-Vaksal, r. Risti
Sooru, Valga m. -- Valga
Soosaare, Viljandi m.-- Kolga-Jaani
Sootaga, Tartu m. -- Voldi
Suigu, Pärnu m. -- Tori
Suislepi, Uue, Viljandi m. -- Tarvastu
Suislepi, Vana, Viljandi m. -- Tarvastu
Sutlepa, Lääne m. -- Haapsalu
Suure-Kõpu, Viljandi m -- Viljandi
Suuremõisa, Lääne m. -- l ja t.Kuri, r. Kärdla
Suur-Muhu, Saaremaa -- Kuivaste
Suur-Kaarma, Saaremaa -- Kuressaare
Särevere, Järva m. -- l. ja t. Laupa, r. Türi-Alliku
Sürgavere, Viljandi m. -- Suure-Jaani
Sõmeru, Viru m. -- Rakvere
Sõmmerpalu Võru m. -- Võru
Taagepera, Valga m. -- Tõrva
Taali, Pärnu m. -- Sindi
Taebla, Lääne m. -- l. ja t. Palivere, r. Risti
Taevere, Viljandi m -- Suure-Jaani
Taheva, Valga m. -- Hargla
Tahkuranna, Pärnu m. -- Pärnu
Talli, Pärnu m. -- Talli
Tammiste, Pärnu m. -- Tori
Tammistu, Tartu m -- Tartu

Tarvastu, Viljandi m. -- Tarvastu
Timmo, Võru m. -- Põlva
Toolamaa, Võru m. -- Räpina
Torgu, Saaremaa -- Kuressaare
Tori, Pärnu m. -- Tori
Triigi, Harju m -- Kose
Tudulinna, Viru m. -- l. ja t. Tudulinna, r Iisaku
Tuhalaane, Viljandi m. -- Tuhalaane
Tähkvere, Tartu m. — Võtikvere
Tähtvere, Tartu m. -- Tartu
Tännasilma, Viljandi m. -- Viljandi
Tõlliste, Valga m. -- Sangaste
Tõstamaa, Pärnu m. -- Tõstamaa

Uderna, Tartu m. -- Elva
Ulila, Tartu m. -- Tartu
Undla, Viru m. -- Kadrina
Urvaste, Võru m. -- Antsla
Uue-Kariste, Pärnu m. -- Abja
Uuemõisa, Saaremaa -- Orissaare
Uue-Põltsamaa, Viljandi m. -- Põltsamaa
Uue-Suislepi, Viljandi m. -- Tarvastu
Uue-Vändra, Pärnu m. -- Vändra
Uue-Võidu (Karula), Viljandi m. -- Viljandi
Uulu, Pärnu m. -- Pärnu
Uusna, Viljandi m. -- Viljandi

Vaabina, Võru m. -- Antsla
Vahastu, Järva m. -- Paide
Vaikna, Lääne m. -- Silla
Vaimastvere, Tartu m. -- l. Pedja, t. ja r. Jõgeva
Vaivara, Viru m -- Sillamäe
Valgjärve, Võru m. -- Kanapää
Valguta, Tartu m. -- Elva
Vana-Antsla, Võru m. -- Antsla
Vana-Kariste, Pärnu m. -- Abja
Vana-Kuuste, Tartu m. -- Kambja
Vana-Laitsna, Võru m. -- Võru
Vana-Otepää, Tartu m -- Nuustaku
Vana-Põltsamaa, Viljandi m. -- Põltsamaa
Vana-Roosa, Võrn m. -- Võru
Vana-Suislepi, Viljandi m. -- Tarvastu
Vana-Vändra, Pärnu m. -- Vändra
Vao, Viru m. -- V. Maarja
Vara, Tartu m. -- Tartu
Varangu, Viru m. -- Kunda
Varbola, Harju m. -- l. ja t. Varbola, r. Liiva
Vasknarva, Viru m. -- Vasknarva
Vastemõisa, Viljandi m. -- Suure-Jaani
Vastseliina, Võru m. -- Vastseliina
Vastse-Antsla, Võru m. -- Antsla
Vastse-Kuuste, Tartu m. -- Tartu
Vastse-Otepää, Tartu m. -- Nuustaku
Vee, Pärnu m. -- P. Jakobi
Veinjärve, Järva m. -- Koeru
Velise, Lääne m. -- Märjamaa
Veltsa, Lääne m. -- Lihula
Venevere, Viru m. -- Rakke
Veriora, Võru m. -- Võru
Vesneri, Tartu m. -- Tartu
Vigala, Lääne m. -- Vigala
Vilo, Petseri m. -- Panikovitschi
Vihterpalu, Harju m -- Vasalem
Vihula, Viru m. -- Rakvere
Viimsi, Harju m. -- Tallinn
Viiratsi, Viljandi m. -- Viljandi
Viitina, Võru m. -- Võru
Viljandi, Viljandi m. -- Viljandi
Viluvere, Pärnu m -- Kärgu
Vohnja, Viru m. -- Kadrina
Voka, Viru m. -- Toila
Voltveti, Pärnu m. -- Kil.-Nõmme
Vorbuse, Tartu m -- Tartu
Vormsi, Lääne m. -- l. ja t. Vormsö, r. Haapsalu
Vändra, Uue, Pärnu m. -- Vändra
Vändra, Vana, Pärnu m -- Vändra
Väena, Harju m. -- l. ja t Väena, r. Tallinn
Väätsa, Järva m. -- Paide
Võhmuta, Järva m. -- Järva-Jaani
Võidu-Vana, Viljandi m. -- Viljandi

Võisiku, Viljandi m. -- Kolga-Jaani
Võlla, Pärnu m. -- Pärnu
Võnnu, Lääne m. -- Haapsalu
Võru, Võru m. -- Võru
Võtikvere, Tartu m. -- Võtikvere
Õisu, Viljandi m. -- Viljandi
Zooru, Võru m. -- Antsla.

Tulumaks.

Otsekohestest maksudest on kõige tähtsam tulumaks, mida maksavad kõik riigikodanikud ja mille määr tõuseb progressiivselt tulumaksu alla käivate isikute sissetuleku suurenemisega.

I. Tulumaksu võtmise kord ja maksuvabad sissetulekud. Tulumaksu kohta avaldatud seaduse põhjal („R. Teat." nr. nr. 63/64 — 1920. a. ja 78 — 1922. a.) käivad selle maksu alla mõne väljavõttega kõik isikud, kellel Eesti vabariigi piirides mingisugused tuluallikad on ja kui sissetulek nendest tuluallikatest ulatab Tallinna, Narva, Petseri ja Valga linnades ning Nõmme alevis üle 30.000 marga aastas, teistes linnades, alevites ja kõigis maakondades üle 20.000 marga aastas, kusjuures palgasissetulekust ülejäävast summast veel 20 prots. maksuvabaks jääb, kuid siiski mitte suuremal määral kui maksuvaba algsissetulek seda on. Igaaastane tulumaks arvatakse eelmineva aasta sissetuleku järele. Kapitali tuludest arvatakse maha hoidmise, valitsemise ja kinnituse kulud ning kapitalidest võetavad riiklikud maksud; liikumata varanduste ja ettevõtete tuludest arvatakse maha: majandamise jooksvad kulud, varanduse väärtuse kustutussummad, kindla tabeli järele, tõelised kahjud varanduse hävinemisel, lootuseta laenud, mille maksutähtaeg oli maksuaastale eelkäinud aastal ja riiklikud ning kogukondlikud maksud; makstud tulumaksu ei arvata mitte maha. Kui mõne tuluallika kulud suuremad on kui tulud, siis arvatakse see vahesumma üleüldisest tulust maha. Üleüldisest tulusummast arvatakse veel maha: protsendid võlgade pealt, sunduslikud aeg-ajalised maksud ja sunduslikud kinnituskassa maksud enese ja perekonna liikmete eest, sarnased vabatahtlised maksud aga mitte rohkem kui 10.000 margani aastas. Üleüldisest tulusummast arvatakse peale selle maha maksukohuslase ülespidamisel oleva iga alla 17-aastase, ehk kooliskäija või ametit õppiva, alla 20-aastase lapse ja arsti poolt tõendatud töövõimetu või üle 60-aastase vana perekonna liikme kohta Tallinna, Narva, Petseri ja Valga linnades ning Nõmme alevis 15.000 marka, teistes kohtades

12.000 marka. Tegelikult on maksuvaba sissetulek veel natukene suurem, sest et tulumaksu alla 100 marga mitte ei võeta. Iseäraliste õnnetute juhtumiste puhul võib maksukohuslase palve peale tulumaksu kunni 50 prots. võrra vähendada, kui maksualuse tulu üle 200.000 marga ei ulata.

II. Tulumaksu kommisjonid. Tulumaksu asjade ajamiseks on asutatud: 1) valla- ja alevi tuluhindamise kommisjonid, 2) jaoskonna tulumaksukomiteed ja 3) tulumaksu peakomitee. Maksualla käivad maksukohuslised isikud selles maksujaoskonnas, mille piirides neil läinud aasta 15. detsembril oli alaline asukoht.

III. Tulu teadaannete sisseandmise kord. Kõik maa- ja majapidajad peavad iga aasta hiljemini 30. detsembriks teatama: maakondades — valla- ja alevivalitsustele, linnades — kohalisele maksuinspektorile kindlaksmääratud vormi järele kõigi nende isikute nimekirja, kes kunni 15. detsembrini nende majades ja maa peal elanud, kõik palgamaksjad aga niisamuti kunni 15. veebruarini nende isikute nimekirja, kes neilt läinud aastal palka või muud tasu saanud. Kõik isikud, kellel möödaläinud aastal mingisugune iseseisev tulu on olnud, peavad määratud vormi järele oma sissetulekute üle teadaande saatma hiljemini 1. veebruariks: valdades ja alevites tuluhindamise kommisjonile, linnades — maksuinspektorile. Põllupidajad võivad oma põllumajapidamisest saadud tulu ülesandmata jätta, kuid peavad seda teatelehel äramärkima ja nende põllumajandusline tulu määratakse siis kindlaks sellekohaste kinnitatud normide põhjal. Sellekohaste tulumaksu asutuste nõudmisel peavad maksukohuslased kahe nädala jooksul nõutud täiendavaid teateid andma. Valla- ja alevi tuluhindamise kommisjonid vaatavad sisseantud teatelehed järele, määravad tulud kindlaks ja panevad sellekohased nimekirjad 1.—15. aprillini üleüldiseks teadmiseks välja.

IV. Kaebused tulumääramise asjus. Tuluhindamise peale võib märkusi teha ja kaebust tõsta, missugused kaebused ja märkused ühes nimekirjadega hiljemini 20. aprilliks tulumaksu jaoskonna kommisjonile saadetakse. Jaoskonna tulumaksu kommisjoni esimees vaatab teadaanded ja tuluhindamise kommisjonide materjaalid läbi, nõuab tarbekorral täiendavaid teateid, mis kahe nädala jooksul anda tulevad, mispeale jaoskonna tulumaksu kommisjonid maksualuse tulu

kindlaks teevad. Maksulehed, kus tulu suurus ja maksumäär ära tähendatud, saadetakse hiljemini 1. juuliks maksjatele kätte, kus juures kõikide maksualuste nimekiri ühes kindlaks tehtud tulumääradega välja pandakse. Tuluhindamise ja maksu määramise vastu võib hiljemini 1. augustiks vastulausega esineda jaoskonna kommisjonile, kes oma otsusest kaebajale teadaannab. Jaoskonna kommisjonide otsuste vastu võib kahe nädala jooksul tulumaksu peakomiteele kaevata; kaebus tuleb jaoskonna komiteele sisse anda. Peakomitees võib maksja isiklikult esineda, suusõnalisi ja kirjalikke seletusi esitada. Peakomitee otsuse vastu võib peakomitee kaudu kahe nädala jooksul riigikohtusse kaevata, kelle otsus on lõpulik. Kui kommisjonid ja komiteed oma otsusi mitte seaduslikkude tähtaegade jooksul ei ole maksjale teatanud, siis on viimasel õigus kaevata kahenädala jooksul teatelehe kättesaamisest arvatud, sellepeale vaatamata, et seaduslik kaebamise tähtaeg mööda on läinud.

V. Tulumaksu tasumine. Tulumaks makstakse kohalisse renteisse 30. septembriks ja 30. novembriks ühesugustes osades, kes neid tähtaegu ei pea, peab 1 prots. kuus viivitusraha maksma, kus juures maks politsei kaudu sisse nõutakse, ühes teatud protsendiga politsei kasuks. Iseäralistel tingimistel võib tulumaksu õiendamiseks pikendust saada kunni kolme aastani.

VI. Trahvid. Maa- ja majapidajad, kes nõutud isikute nimekirju seaduslisel tähtajal sisse ei anna, või seda puudulikult on teinud, langevad karistuse alla 10 kunni 2000 margani; isikud, kes oma palgaliste nimekirju seadusliseks tähtajaks sisse ei anna, langevad karistuse alla 400 kunni 20.000 margani; tulu teatelehe mitte sisseandmise või puudulikkude teadete eest võib karistada, mitte üle 12.000 marga. Teadlise valeteadete andmise eest võib karistada kunni 100.000 margani. Nõutud teadete andmata jätmise eest võib karistada mitte üle 4000 marga. Kõik tulu hindamise kommisjonidele ja jaoskonna komiteedele antavad seletused ja vastulaused kui ka jaoskonna komiteedele antavad vastulaused trahvimääramise asjus on tempelmaksust vabad. Teised kaebekirjad ja edasikaebused käivad hariliku tempelmaksu alla

VII. Maksustamise tabel. — Esimese alganud või täie

	50.000 mk. pealt		(1 kunni	50.000)	—	1½ prots.
järgn.	50.000 „	„ (üle	50.000 „	100.000)	—	3 „
„	100.000 „	„ („	100.000 „	200.000)	—	4½ „
„	100.000 „	„ („	200.000 „	300.000)	—	6 „
„	100.000 „	„ („	300.000 „	400.000)	—	7½ „
„	100.000 „	„ („	400.000 „	500.000)	—	9 „
„	100.000 „	„ („	500.000 „	600.000)	—	10½ „
„	100.000 „	„ („	600.000 „	700.000)	—	12 „
„	100.000 „	„ („	700.000 „	800.000)	—	13½ „
„	100.000 „	„ („	800.000 „	900.000)	—	15 „
„	100.000 „	„ („	900.000 „	1.000.000)	—	16½ „
„	200.000 „	„ („	1.000.000 „	1.200.000)	—	18 „
„	200.000 „	„ („	1.200.000 „	1.400.000)	—	19½ „
„	200.000 „	„ („	1.400.000 „	1.600.000)	—	21 „
„	200.000 „	„ („	1.600.000 „	1.800.000)	—	22½ „
„	200.000 „	„ („	1.800.000 „	2.000.000)	—	24 „
„	250.000 „	„ („	2.000.000 „	2.250.000)	—	25½ „
„	250.000 „	„ („	2.250.000 „	2.500.000)	—	27 „
„	250.000 „	„ („	2.500.000 „	2.750.000)	—	28½ „
„	250.000 „	„ („	2.750.000 „	3.000.000)	—	30 „
„	500.000 „	„ („	3.000.000 „	3.500.000)	—	31½ „
„	500.000 „	„ („	3.500.000 „	4.000.000)	—	33 „
„	1.000.000 „	„ („	4.000.000 „	5.000.000)	—	34½ „
„	osa pealt		5.000.000 „		—	36 prots.

Kohtud.

I. Hoolekande asjad.

Eesti vabariigis toimetavad hoolekande asju 1) valla vaestelastekohtud valla piirides; 2) linna vaestelastekohtud linnades — mõlematele alluvad hoolekande- ja vaestelaste asjad kunni 100 tuhande margani; asjad üle 100 tuhande alluvad 3) maakonna hoolekande kohtule, samuti võivad valla- ja linna vaestelastekohtud keerulikkuse pärast asjad üleanda maakonna hoolekandekohtule.

Hoolekande- ja vaestelaste kohtute ülesandeks on: 1) surnud isikute varandus hoiu alla võtta, s. t. üleskirjutada ja ärahinnata ja

pärast seda hooldajale ehk kui see veel nimetamata, mõnele usaldusväärilisele isikule hoiule anda; hindamist ja üleskirjutamist toimetab maal — valla vaestelastekohus, linnas — kohtupriistav rahukohtuniku korraldusel; 2) nimetada päranduse tombule h o o l d a j a ja vaestelastele e e s t k o s t j a d; 3) hooldajate ja eestkostjate tegevuse järelvalve; nõuda neilt varanduse valitsemise üle jaanuari kuuks aruandeid. Hooldajad on kohustatud igas tähtsamas toimetuses vastava vaestelastekohtu luba või nõusolekut paluma, näit. ettepanema kinnitamiseks rendilepingud, varanduse ostmise või võõrandamise kavad. Liikumata varanduse (kinnisvara) võõrandamise kui ka pantimise loa annab lõpulikult rahukogu, millele vastav vaestelaste- või hoolekandekohus oma arvamisega kauba kasulikkuse kohta esineb; 4) hooldajaid ja eestkostjaid viibimata ametist tagandada, kui nende tegevus on päranduse varale või vaestelastele kahjulik. Leiab hoolekandeasutus hooldaja tegevuses kuritarvitust, siis peab ta prokuröörile esinema palvega hooldajat vastutusele võtta, kuna hooldaja kohe tagandatakse.

Eestkostjad saavad määratud veel hullumeelsetele, raiskajatele ja teadmata äraolejate varanduste kaitseks, kuid ainult vastava rahukogu otsuse põhjal.

M ä r k u s: 18. novembrist 1918. a. on Eestis endine vallakohus kaotatud; tegutseb vallas a i n u l t eelpool nimetatud vaestelastekohus, mille võimkonda alluvad ainult hoolekande asjad, mis ettenähtud vallakohtu sead. § 206—219 ja 242—275.

II. Hoiukorra asjad.

Hoiukorraline kohtulik toimetus seisab surnud isikust järeljäänud varanduse üleandmises seaduslikkudele pärijatele või neile isikutele, kellele päranduse jätja oma testamendiga või päranduse lepinguga oma varanduse on määranud. Sarnane varanduse üleminek surma puhul on seotud mitmesuguste seadusenõuete täitmisega. Hoiukorra asjad alluvad: 1) r a h u k o h t u n i k u l e, kui päritav varandus ainult vallasvarast koos seisab ja selle väärtus mitte üle 50.000 marga ei ulata; 2) r a h u k o g u l e, kui pärandatakse kinnisvara, ükskõik kui suures väärtuses ja vallasvara, väärtuses üle 50 tuhande marga.

Isikud, kes endid kohtule pärijatena teatavad, peavad ettepanema järgmised dokumendid: 1) päranduse jätja s u r m a t u n n i s t u s e,

vastavalt vaimulikult välja antud; 2) kirikliku tunnistuse, mis päranduse jätja ja pärijate suguluse vahekorda tõendaks; 3) testamendi ehk mõne teise päranduse jätja korralduse surma puhuks, kui niisugune olemas; 4) päranduse vara seaduslikud hindamised (teated linna- või vallavalitsuselt, maksuinspektorilt, tulekinnitusseltsist jne.); 5) päranduse deklaratsiooni kahes eksemplaaris, s. o. pärijate kokkuseatud päranduse vara üksikasjaline nimekiri ühes päranduse hindamistega, mis pärijad peavad allakirjutama; 6) kui kinnisvara pärandatakse, siis vastava krepostijaoskonna tunnistuse selle üle, et see varandus päranduse jätja nimel kinnistusraamatus seisab; 7) kuulutuse avaldamiseks „Riigi Teatajas" raha (kui testament ette pandud siis 200 marka, kui ilma testamendita päritakse, siis 100 m.). — Ettepannes testamenti, paluvad pärijad kohut testamenti avada ja kui see avatud, siis „Riigi Teatajas" üleskutsuda isikuid kuulutusega kuue kuu jooksul testamendi ehtsuse vastu vaidlema, või omi nõudmisi päranduse tombu vastu avaldama, hoiatusega, et ülesandmata õigused ja vastuvaielused pärast selle tähtaja möödaminekut tähelepanemata jäävad. Niisama paluvad seaduse järele pärijad kohut kuulutust „Riigi Teatajas" avaldada, kus ka 6 kuu jooksul kõiki isikuid üleskutsutakse kohtule endid teatama, kes endid surnud isiku pärijaks loevad või kel on päranduse tombu vastu nõudmisi. On kuulutuse ilmumisest 6 kuud mööda, siis paluvad pärijad jälle kohut, et see nad pärijate õigustesse kinnitaks. Pärijate kinnitamise otsusega määrab kohus ka kindlaks päranduse maksu ja hoiukorra lõivu (poshliini), mis päranduse pealt riigi kasuks tuleb maksta.

On kohtuotsus seadusejõusse astunud, saavad pärijad sellest kinnitatud ärakirja, mille põhjal neil õigus on varandust oma nimele kanda. Ka testament antakse kohtust märkusega kinnitüse üle välja.

Testament. Testament on viimase tahtmise avaldus oma varanduse kohta surma korral. — Testamenditegija peab olema terve mõistuse ja arusaamise juures. Hullumeelsete ja alteaiste testamendid loetakse tühisteks.

Testamendid võivad olla: 1) avalikud, s. t. notaariuse juures tehtud, kus juures testamendi tegijal peab 3 tunnistajat kaasas olema (Notariaaltestamentide kohta lähemalt „Notariaaltoimingute" all) ja 2) kodused.

Meil veel maksvusel olevate talurahvaseaduste järele võivad maal kodused testamendid olla kirjalikud kui ka suusõnalised. Suusõnalise testamendi tegemisel peab testamenditegija mitte vähem kui 2 usaldusväärilise ja erapooletu tunnistaja (Tallinnamaal 3 tunnistaja) juuresolekul oma viimast tahtmist selgesti ja kindlaksmääratult avaldama. Kirjaliku testamendi kirjutab testamenditegija kas ise valmis ja kirjutab oma nime alla, või laseb selle tunnistajate juuresolekul mõnest üldist usaldust äratavast isikust (nagu koguduse õpetaja) kirja panna. Isik, kes testamendi valmis kirjutanud, kirjutab selle pärast testamenditegijale ettelugemist ühes tunnistajatega alla. Kui testamenditegija ise testamendi alla kirjutab, ka niisugusel korral kirjutavad tunnistajad, ülevalnäidatud arvul, testamendi alla.

III. Nõudmise asjad.

1. Alluvus:

a) **Rahukohtunikule alluvad**: 1) nõuded, mis tekkinud ükskõik missugustest kohustustest aga ka õigustest vallasvara kohta, väärtuses mitte üle 50 tuhande marga. Kahjutasu nõudmised käivad ka siis rahukohtuniku alla, kui nende väärtuse suurust nõude avaldamisel võimata kindlaks teha, nõudja aga ise hindab selle väärtuse alla 50 tuhande marga; 2) rikutud pidamise jaluleseadmine, kui pidamise rikkumise algusest ei ole mitte rohkem kui 1 aasta mööda; 3) rikutud servituudi jaluleseadmine kinnisvara kohta, kui sellest rikkumisest ei ole mööndunud üle ühe aasta; 4) tulevaste nõuete eelkindlustus, vaatamata selle peale, kui suur nõude summa (Ts. Kp. Sead. § 1823—1830); 5) sunnitäitmised aktide järele (Ts. Kp. S. § 161^{1}—161^{24}).

Märkus: Rikutud pidamise ja servituudi tarvitamise jaluleseadmise asjus seab rahukohtunik pidamise või tarvitamise jalule, ilma et ta omandusõigust arutamise alla võtaks. Ei ole neis asjus õigel ajal rahukohtunikule nõuet sisse antud, siis peab nõudja juba omanduse õiguse nõudega otsekohe rahukogu poole pöörama.

b) **Rahukogule**, kui I astme kohtule, alluvad: 1) kõik kahjutasu- ja kohustustest tekkivad nõudmised, niisama sunnitäitmised, kui nõude summa hinnatud üle 50 tuhande marga;

2) k õ i k n õ u d e d ja v a i e l u s e d k i n n i s v a r a k o h t a. ükskõik, kui suur nõude summa.

M ä r k u s: Nõude-palve ühes lisadega, kui neid on, antakse rahukohtunikule ühes eksemplaaris, väljaarvatud edasikaebused, millest iga kostja jaoks ärakiri ligi peab olema pandud. Rahukogule antakse nõude-palved ja dokumendid ühes ärakirjadega nii nõude-palvest, kui ka selle lisadest, iga kostja jaoks. Nõude-palve peab olema lühike ja selge. Üleliigsed sõnad, seda enam aga kõiksugu lobisemine, jäägu sealt välja! Nõude punkti kohtus suurendada ega teisele alusele viia ei saa! Seepärast olgu nõude palves iga sõna kaalutud ja põhjalikult läbi mõeldud! Keerulistes ja rasketes asjades tuleb tingimata advokaadi poole pöörata. Kohtuskäijad pööraku aga heade advokaatide, s. o. v a n n u t a t u d a d v o k a a t i d e v õ i n e n d e a b i d e, niisama ka kohtu juures registreeritud eraadvokaatide poole. „Palvekirjategijaist" ja teistest sarnastest „kõrtsi-advokaatidest" tuleb kohtuskäijal nagu katkust end eemale hoida!

2. E d a s i k a e b u s e d.

1) **Rahukohtuniku** otsuse peale võib appellatsiooni korras rahukogule kaevata 1 k u u jooksul. Rahukogu otsuse peale võib veel riigikohtule 2 k u u jooksul kassatsiooni kaebuse anda.

2) **Rahukogu** otsuse peale (I astmes) võib appellatsiooni kaebuse kohtupalatile anda 1 k u u jooksul. Kohtupalati otsuse peale võib 2 k u u jooksul kassatsiooni korras riigikohtule kaevata.

M ä r k u s 1: Kui nõudmise summa üle 100 marga ei ulata, siis on võimalik rahukohtuniku otsuse peale ainult kassatsiooni korras rahukogule kaevata

M ä r k u s 2: Otsuse kuulutamisel kuulutab kohus ka edasikaebamise korra ja tähtaja.

Edasikaebuse palved antakse sellele kohtule sisse, kelle otsuse peale kaevatakse, kuid kirjutatakse selle kohtu nimele, kes edasikaebuse läbi arutab

3. N õ u d m i s e a v a l d a m i s e k o h t.

a) Nõudmine avaldatakse sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas elab kostja,

b) Rikutud pidamise, niisama servituudi jaluleseadmise, kui ka kõik kinnisvara kohta tekkivad nõudmised antakse alluvuse järele sellele kohtule, kelle piirkonnas vaieluse all olev vara asub.

c) Ühisuste, seltside ja muude juriidiliste isikute vastu antakse nõudmised sinna kohtusse, kelle jaoskonnas asub nende juhatus.

d) Nõuded, mis tõusnud lepingute täitmise pärast, avaldatakse sellele kohtule, kelle piirkonnas leping pidi täidetama.

e) Päranduse õigustesse kinnitamine, nõuded päranduse tombu vastu ja nõuded päranduse jagamise üle avaldatakse sellele kohtule, kelle piirides pärandus avanes (kus pärandusejätja suri).

4. Tõendused.

Nõudja peab oma nõude kohtus kindlaks tegema. Nõude tõenduseks võivad olla: a) tunnistajad; b) dokumendid; c) kostja nõude õigeksvõtmised.

Tunnistuse andmisest tagandab kohus ise: hullumeelsed, lapsed vanemate vastu. Lapsed 7—14. a. kuulatakse vandeta üle. Vastaspoole nõudel tagandatakse tunnistuse andmisest: 1) sugulased, ühes joones (vanaisa, poeg, pojapoeg jne.) alati; kõrvaljoones — esimese kolme astme sugulased ja kahe esimese astme hõimlased, niisama ka abikaasa; 2) eestkostjad; 3) võõrasvanemad; 4) kes pooltega kohut käivad, või asja otsustamisest kasu loodavad

Tunnistajad, kes ilma vabandamata põhjuseta kohtusse ei ilmu, langevad karistuse alla kunni 2500 margani. Trahvist vabastamist võib tunnistaja 2 nädala jooksul paluda, arvates sest päevast, millal talle trahvimäärus kuulutatud, ehk järgmisel kohtuistangul. Tõendused peab nõudja kohtule ettepanema nõude-palves ehk esimesel kohtuistangul. Kostja peab omad vastuvaielused avaldama, niisama ka tagandused tegema, esimesel kohtuistangul. Tunnistajate ettekutsumiseks ja ülekuulamiseks võib ta paluda asja edasi lükata, kui ta tunnistajate nimed, elukohad, niisama ka asjaolud üles annab, mis tunnistajad võivad kindlaks teha. Vastunõudmine avaldatakse esimesel kohtuistangul ehk esimeses kohtule antud vastulauses. Vastunõudmine peab kirjalikult olema sisse antud. Kohus võib arukordadel vastunõudmise kirja panemiseks kostjale 3—7-päevalise tähtaja anda. Vastunõudmine peab kindlas ühenduses olema aiusnõudega.

— Võtab rahukohtunik vastunõude vastu, mis ta toimetusele ei allu, siis lõpetab ta asja harutamise oma juures ja saadab terve toimetuse vastavale rahukogule (Ts. Kp. S. § 39). — Jätab kohus vastunõudmise vastuvõtmata, siis võib 7 päeva jooksul erakaebusega sellele kohtule esineda, kus appellatsiooni kaebus antakse.

Palve kolmandat isikut asja juure tõmmata avaldatakse kas esimeses kohtule antud palves ehk esimesel kohtuistangul. Kolmas isik võib omal soovil igal ajal asja juure astuda, avaldades vastav palve kohtule.

5. Tagaselja otsused.

Kui nõudja tahab, et asi ilma ta etteilmumiseta otsustataks, siis peab ta seda nõude-palves paluma, muidu lõpetab kohtunik nõudja ilmumata jäämisel asja labivaatamatult ära. Ei ilmu kostja, siis teeb kohus nõudja palvel tagaselja otsuse, millest kostjale ärakiri saadetakse. Kostjal on õigus 2 nädala jooksul, tagaselja otsuse ärakirja kättesaamisest arvates, rahukohtunikule kaja sisse anda ja uuesti asja läbivaatamist paluda.

6. Erakaebused.

Erakaebused antakse 7 päeva jooksul sisse, kaevatava määruse kuulutamisest arvatud.

IV. Kohtumaksud.

(Vaata R. T. nr. 59|60 — 1920. a. ja nr. 2 — 1919. a.)

1. Kohtu poshliini võetakse: a) nõudehinna pealt kunni 10.000 m. — 4 prots.; b) asjus, mille nõudehind 10.000—50.000 m. — nõude hinna esimese 10.000 pealt 400 m. ning sellest üleulatava nõudehinna summa pealt $3^1/_2$ prots.; c) asjus, mille nõudehind üle 50.000 m. — esimese 50.000 m. pealt 1.800 marka ning sellest üleulatava summa pealt 3 prots.

2. Hoiukorra asjus võtab kohus poshliini järgmiselt: a) kui kohtutoimetust nõudva vara ehk õiguse väärtust rahas saab hinnata, võetakse poshliiniks 1/2 prots. sellest väärtusest, kuid mitte alla 25 marga ja mitte üle 1.500 marga; b) kui ülevalnimetatud väärtust hinnata ei saa, võtab kohus poshliini oma nägemise järele 25—1.500 margani.

3. Nõude- ja hoiukorra asjus peab iga kohtule antava dokumendile tempelmarke 6 marga väärtuses peale kleebitama.
4. Iga ärakirja pealt, mis kohtust palutakse, nõutakse kirjutusraha (kantselei poshliini) 6 marka lehe pealt.
5. Süüteo asjus paneb kohus omas otsuses, peale muu kohtu kulude, süüdlasele veel iseäralise kohtumaksu peale; a) asjus, mis esimesel kohtuastmel rahukohtuniku mõistmise alla käivad — 10—240 margani; b) asjus, mis esim. astmel rahukogu mõistmisele käivad, 50—1500 marka.
6. Kassatsiooni kautsjoniks tuleb maksta: a) tsiviilasjus: kohtuposhliini kõrguses selles kohtus, mille otsuse peale kaebus antakse, kuid mitte üle 2000 m.; b) kriminaalasjus: rahukohtuniku otsuste peale antud kassatsiooni kaebusele — 50 m.; rahukogu otsuste peale — 100 m. ning kohtupalati otsuste peale 200 marka.

Märkus 1. Kui nõudjal varandust ei ole kohtuposhliini tasumiseks, siis võib kohus talle vaesuse õiguse anda. Seks annab nõudja rahukohtunikule palve (ilma tempelmargita) ühtlasi teatades kahte usaldusväärilist tunnistajat, kes nõudja varanduslist seisukorda hästi teavad. Rahukohtunik kuulab tunnistajad avalikul kohtuistangul vande all üle ja annab pärast seda nõudjale tunnistuse välja vaesuse õiguse saamiseks. Kohtuposhliin, nõude rahuldamise korral, nõutakse kas sest varandusest sisse, mis nõudjale mõistetud ehk pannakse kostja kanda.

Märkus 2. Kõik süüteo asjus kohtule antavad paberid on tempelmaksust vabad. Niisama ei võeta tempelmaksu ega kohtuposhliini tsiviilnõude pealt, mis avaldatud kriminaalprotsessis.

Pärandus- ja krepostimaks. Pärandus- kui ka krepostimaks on riigimaksud, mida võetakse vara ülemineku eest ühe omandusest teise omandusse. Nad on küll ühesuguse iseloomuga, kuid lähevad siiski mitmeti üksteisest lahku.

Krepostimaksu võetakse ainult kinnisvara ülemineku pealt. Ilma selle maksuta ei kinnistata (kreposteerita)

uue omaniku õigusi s. o. ei saa omandaja kinnisvara krepostiraamatus oma nimele, kuna aga omandusõigust maksvaks loetakse alles kinnituse päevast. Vabastatud krepostimaksust on ainult aktid, milliste põhjal kinnisvara riigikassa kulul eraomandusest üle läheb riigi ehk ühiskonna omanduseks. Kõigi teiste aktide pealt (ostmüük, kingitus, loovutus, igamine) võetakse ühesuurust krepostimaksu, nimelt 6 % ülemineva kinnisvara kõige kõrgemast hinnast, s. o. kas lepinguosaliste määratud hinnast ehk seaduslikust hinnast (vaata pärandusmaksu seadus §§ 30—36), kumb neist suurem. Äratasuda tuleb krepostimaks üleminekuakti notariaalse tõestamise päeval. Vallasvara (liikuv varandus) käib krepostimaksu alla ainult siis, kui teda ühes kinnisvaraga ühe ja sama akti põhjal omandatakse.

Pärandusmaksu võetakse ühteviisi kinnisvara, kui vallasvara ülemineku eest, kui pärandus üle 3000 marga suur on. Ta on progressiivne maks, s. o. mida suurem pärandus ja mida kaugem sugulus, seda suuremat maksu võtab riik varapärijalt. (Lähemalt pärandusmaksu üle vaata „Riigi Teat." nr. 67|68 — 1920 ja nr. 89 — 1922.)

V. Süüteo asjad.

1) Alluvus.

a) Rahukohtunikule alluvad lihtsad vargused, sõimamine, laimamine, omavoli, kergete haavade löömine, peksmine, metsavargus, politseiliste korralduste, igasugu sundmääruste vastu eksimised jne., muud lihtsamad kuriteod, kus juures kuriteost sündinud kahju summa mitte üle 50.000 marga ei ulata. Rahukohtuniku karistuse ülemmäär on 1 a. 6 kuud vangistust. Kergemad karistused — arest, rahatrahv, noomitus.

Edasikaebus kirjutatakse rahukogu nimele, antakse aga rahukohtunikule. Asjus, kus rahukohtunik karistuseks määranud aresti mitte üle 7 päeva ja rahatrahvi mitte üle 50 marga, võib rahukogule ainult kassatsiooni kaebuse anda; muil kordadel — appellatsiooni kaebus. Kes ka rahukogu otsusega rahul ei ole, sel on võimalus riigikohtule kassatsiooni kaebust anda.

b) Rahukogule, kui esimese astme kohtule, alluvad kõik raskemad süüteoasjad, nagu murdvargus, tapmised, röövimine,

hobusevargus jne. Edasikaebus appellatsiooni korras kohtupalatile. Kohtupalati otsuste peale võib riigikohtule kassatsiooni kaebuse anda.

Märkus: **Kassatsiooni** kaebuse arutamisel katsub riigikohus asja ainult vormilisest küljest läbi s. t. vaatab kohtu protokollidest järele, kas alam kohus asja sisulisel arutamisel kõik protsessi nõuded täitnud ja otsuste tegemisel seadust õieti kohaldanud. **Appellatsiooni** kaebuse arutamisel vaatab järgmise astme kohus asja veel kord edasikaevatud osas sisuliselt läbi, s. o. kuulab tunnistajad üle, võtab vastu uusi tõendusi jne.

2. Tähtajad.

1. Rahukohtuniku otsuse peale kriminaalasjas võib kassatsiooni niisama ka appellatsiooni kaebusi kahe nädala jooksul anda. Rahukogu kui II astme kohtu otsuste peale, võib niisama kahe nädala jooksul riigikohtule kassatsiooni kaebuse anda, otsuse kuulutamise päevast arvates.
2. Rahukogu kui I astme kohtu otsuste peale võib otsuse lõpuvormis kuulutamise päevast arvates kahe nädala jooksul kohtupalatile appellatsiooni korras kaevata Kohtupalati otsuse peale võib kahe nädala jooksul riigikohtule kassatsiooni korras kaevata.

Märkus: Kassatsiooni kautsjoon v. pt. „Kohtumaksud".

Käskotsuse peale peab süüalune 7 päeva jooksul, otsuse ärakirja kättesaamisest arvatud, rahukohtunikule kaja andma, kui tahab, et asi harilikus korras saaks arutatud, vastasel korral astub käskotsus jõusse. („Riigi Teataja" nr. 5, 1919. a Käskotsuste Sead. § 5).

Tagaselja otsuse peale võib süüalune 7 päeva jooksul, otsuse ärakirja kättesaamisest arvates, kaja anda, paludes asja uuesti arutada, äraseletades oma mitteilmumise põhjused. Leiab rahukohtunik mitteilmumise vabandatava olevat, määrab ta asja uuesti kuulamisele, ei leia aga ta seda, ütleb süüalusele ta palve täitmises ära, kuid annab süüalusele kolmepäevase tähtaja edasikaebuse sisseandmiseks selle määruse peale. Tagaselja otsuse peale

võib süüalune ka otseteed rahukogule appellatsiooni kaebuse anda, ilma et rahukohtunikule kaja oleks annud. — Asja uuesti arutamisel ei saa kohtunik suuremat karistust määrata, kui tagaselja otsuses. Ei ilmu süüalune asja teistkordsele arutamisele rahukohtuniku juures, jääb endine tagaselja otsus jõusse ja süüalune saab peale selle karistatud rahatrahviga mitte üle 2,500 marga. —

Erakaebused antakse järgmiste rahukohtunikkude määruste peale: 1) asja lõpetamise üle; 2) kui kohtunik keeldub lõpetatud asja uuesti arutamast; 3) süüaluse vahi alla võtmise üle; 4) kaja või edasikaebuse mittevastuvõtmises; 5) asja aeglases toimetamises; 6) karistuse määramises mitteilmumise eest kohtusse; 7) edasikaebuse tähtaja mitteuuendamises; 8) kohtuotsuse korrapäratu täitmise üle.

Erakaebus antakse 7 päeva jooksul rahukohtunikule sisse, määruse kuulutamisest või teatamisest arvates, rahukogu nimele kirjutatult. Erakaebused vahi alla võtmise üle, niisama aeglases asjaajamises ja korratus otsuse täitmises võivad antud saada asja toimetuse kogu vältusel. Erakaebused aeglase asjaajamise, uue edasikaebuse tähtaja mitteandmise ja korratu otsuse täitmise üle antakse otse rahukogule.

3. Tõendused.

Süüteo asjas on harilikult tõendusteks tunnistajad, kuid võivad olla veel mitmesugused asitõendused, mis süüteo kohalt või süüalustelt leitud, ka võib tõenduseks olla süüaluse enese puhtsüdameline ülestunnistamine.

Tunnistajaiks ei või olla: hullumeelsed, vaimulikud mehed (neis asjus, mis süüalune patukahetsemisel neile rääkinud) niisama ka süüaluste kaitsjad.

Kaebealuse naene, mees, esimese liigi sugulased, niisama õed ja vennad, võivad tunnistuse andmisest ära ütelda. Kui aga nad tunnistust anda soovivad, kuulatakse nad vandeta üle; niisama kuulatakse vandeta üle lapsed kunni 14 a. vanaduseni.

Vandeta kuulatakse üle, poolte tagandusel: 1) kõik seisuslised õigused ehk kõik iseäralised õigused ja eesõigused kaotanud isikud; 2) kahjusaaja, tema naene ja lähedalt sugulased, niisama kahjusaaja kui ka süüaluse kolmanda ja neljanda astme sugu-

lased ja kahe-astme hõimlased; 3) isikud, kes mõnesuguses iseäralises vahekorras, nagu hooldaja, võõrasvanem, usaldusmees, või kellel ühegi asjaosalisega kohtuasjad eel.

VI. Administratiivasjad.

I. Alluvus.

Kohtulik võim administratiivasjus on: rahukohtunikkudel, rahukogudel ja riigikohtul.

Protesteerida ja kaevata võib administratiivasjus: a) alevi-, valla-, linna- ja maakonna nõukogude (volikogude), üksikute ministeeriumide ja nende osakondade, ning teiste seaduses eraldi äratähendatud riigiasutuste tehtud otsuste, korralduste ja määruste vastu, kui need maksvate seadustega ehk seadusejõuliste kohusliste määrustega kokku ei käi; b) valla-, alevi-, linna- ja maakonnavalitsuste, nende osakondade (kommisjonide), kui ka valitsuse esimeeste ja üksikute liikmete, politseiülemate, ja teiste seaduses eraldi äratähendatud valitsusasutuste ning üksikute ametnikkude tegevuse, otsuste, korralduste, määruste ja tegevuseta oleku vastu, kui selles eraldub maksvate seaduste, ehk seadusjõuliste kohusliste määruste rikkumine, nende poolt ettekirjutatud kohuste täitmata jätmine ehk põhjendamata viivitus.

Õigus protesteerida on valitsuse asutustel- ja ametnikkudel, kellel seaduse järele ülesandeks on tehtud omavalitsuse ja teiste riigiasutuste seaduslikkuse järele valvata. Õigus kaevata on kõigil isikuil, seltsidel, ühisustel ja omavalitsuste asutustel, kui nende õiguslised ehk varanduslised huvid administratiivasjus seadusvastaselt on puudutatud.

1) Rahukohtunikkudele alluvad: a) protestid ja kaebused kohaliste valla- ja alevinõukogude (volikogude) otsuste peale; b) protestid ja kaebused kohaliste valdade ja alevite valitsuste, ning nende üksikute valitavate ametnikkude tegevuse peale; d) protestid ja kaebused kohaliste jaoskonna politseiülemate tegevuse peale, nii palju, kui viimaste tegevus avaldub kohalise rahukohtuniku piirkonnas.

2) Rahukogudele alluvad: a) protestid ja kaebused linna- ja maakonnanõukogude (volikogude) määruste ja otsuste peale;

b) protestid ja kaebused linna- ja maakonnavalitsuste nende osakondade (kommisjoonide), kui ka üksikute valitavate ametnikkude tegevuse peale; d) kaebused maakonna komissaaride peale.

3) Riigikohtule alluvad: a) kaebused üksikute ministeeriumide peale, nende osakondade ja teiste kõrgemate administratiiv-asutuste otsuste, korralduste ja määruste vastu; b) revisjoni protestid ja revisjoni kaebused rahukohtunikkude ja rahukogude otsuste peale administratiivasjus. Kõik riigikohtu otsused on lõpulikud.

4) Kaebused ja protestid antakse kohtule sisse tähtaegadel, mis seaduses eraldi on kindlaks määratud; neil juhtumistel aga, kus seaduses tähtaega äratähendatud ei ole, kuu aja jooksul, arvatud sellest päevast, millal protesti ehk kaebust väljakutsuv määrus, korraldus, ehk otsus, samuti ka tegevus, tegevuset is ehk hooletus kaebajale, ehk protestitõstjale teadvaks sai.

Protestid ja kaebused antakse kohtule kirjalikult sisse; neis peab sisalduma: 1) kohtu nimetus, kellele nad antakse; 2) protesteerija ehk kaebaja eesnimi, perekonna nimi ja täielik adress; 3) ametniku ehk asutuse nimetus ja asukoht (adress), kelle vastu kaebus sihitud; 4) asjaolu lühikene kirjeldus ühes selle korralduse, määruse, otsuse ehk tegevuse äratähendamisega, mille vastu protest, ehk kaebus sihitud; 5) täpipealne äratähendamine, mis just protesteerija ehk kaebaja nõuab; 6) juurdelisatud paberite nimetus; 7) protesteerija, ehk kaebaja allkiri.

Protestile, ehk kaebusele tuleb ligi panna: a) selle otsuse, määruse ehk korralduse ärakiri, mille vastu protest ehk kaebus tõstetud, ning peale selle kõik dokumendid, kas alguskirjas ehk ärakirjas, mille peale kaebaja ennast toetab; b) kaebusest ja kõigist temale juurelisatud dokumentidest kaks ärakirja, protestist ja kõigist temale juurepandud dokumentidest üks ärakiri.

Kohtusse ilmunud asjaosalised võivad ise, ehk volinikkude kaudu kohtule seletusi anda ja tõendusi ette panna. Nende mitteilmumine ei takista asja arutamist ja otsuse tegemist. Nende äraolekul tehtud otsust ei loeta tagaselja otsuseks.

Niihästi rahukohtuniku kui ka rahukogu otsuste peale võib revisjoni kaebuse ehk protesti teel riigikohtusse edasi kaevata ühe kuu jooksul, otsuse kuulutamise päevast arvates.

II. Edasikaebused.

Revisjonikaebus ehk protest kirjutatakse riigikohtu nime peale ja antakse vastavale rahukohtunikule, ehk rahukogule riigikohtule edasisaatmiseks ühes kohtuaktiga.

Revisjoni-protesti võib tõsta ülevalve-asutus, ehk -ametnik; revisjoni-kaebust anda võivad asjaosalised.

Revisjoni-protest ehk kaebus peab eneses sisaldama: 1) põhjused, mispärast protestitõstja, ehk kaebaja otsusega rahul ei ole; 2) palve, et riigikohus otsuse tühjaks tunnistaks ehk muudaks.

Revisjoni-protestile tuleb üks ärakiri kaebealuse tarvis juurepanna Revisjoni kaebusele tuleb juure panna 100 marka revisjonimaksu ja kaks ärakirja, millest üks vastasele poolele ja teine ülevalveametnikule, ehk- asutusele saadetakse. On revisjoni protestile, ehk kaebusele dokumendid juurepandud, siis tuleb ka dokumentidest vastav arv ärakirju juurelisada.

Administratiivkohtus kohtuposhliini ei võeta ning asjaajamise eest pooltele kohtukulusid ei määrata.

Eraisikud ja -asutused peavad administratiivasjus tempelmaksu, kantseleiposhliini, kui ka tunnistajate ja ekspertide tasu maksma, nagu seadus tsiviilasjade kohta ette näeb — ja peale selle rahukohtunikkude otsuste peale edasikaebuse korral revisjoni-maksu 25 marka ja rahukogude otsuste peale edasikaebuse korral 100 marka.

Omavalitsusasutused on tempelmaksust vabad, kannavad aga kõik muud maksud ja kulud, nagu eraasutusedki.

Ülevalve-ametnikkude ja -asutuste protestid on kõikidest maksudest vabad.

Rahukohtunikkude ja rahukogude otsuste peale võib ü h e kuu jooksul revisjoni teel riigikohtusse edasi kaevata. Riigikohtu otsus on lõpulik.

VII. Vekslid.

Vekslid võivad olla kas liht- ehk käsuvekslid (Veksli sead. § I). Nii liht- kui ka käsuveksleid võivad väljaanda kõik isikud, kellel seaduse järele luba on antud võlakohustusi enese peale võtta; väljaarvatud: 1) kõikide usutunnistuste vaimuliku seisuse isikud, 2) abielus olevad naisterahvad ja tüdrukud, kes vanematest mitte lahus ei ela, olgugi nad täisealised. Abielus olevad naisterahvad võivad

veksleid väljaanda ainult meeste loaga ehk siis kui neil on oma nime peal kauplus ehk mõni muu äriline ettevõte. Vallalistel naiste-rahvastel on veksli väljaandmise õigus ainult siis (ilma vanemate nõusolekuta), kui nad täieealised on ja vanematest varandusliselt lahutatud ja iseseisvad (§ 2).

Veksel kirjutatakse ettemääratud vormi järele iseäralise vekslipaberi peale. Vekslil peab ülestähendatud olema: 1) tähendus vekslitekstis, et väljaantav võlatunnistus tõesti veksel on; 2) väljaandmise koht ja aeg; 3) tähendus, et veksliandja ennast selle veksli väljamaksmisele kohustab; 4) vekslisaaja nimi ehk firma, 5) maksetav rahasumma; 6) maksu tähtaeg ja 7) veksliandja allkiri (§ 3). Tähtaega võib üles anda: 1) määratud aja peale, aastat, kuud ja päeva üles andes; 2) väljaandmise päevast nii ja nii-kaua aja järele; 3) ettenäitamiseni; 4) nii ja nii mitu päeva, nädalat või kuud pärast ettenäitamist; 5) mõne laadapäeva peale (§ 5).

Veksli saajal on õigus vekslit edasi anda. Selleks peab ta veksli tagumise külje peale oma nime kirjutama. (§ 21). Kui veksel tähtajaks ära ei ole maksetud, siis tuleb ta notaariuse kätte protestimiseks anda, veksli tähtpäeval, või kõige hiljem k a h e l järgmisel äripäeval, muidu kaotab veksel osa oma õigustest — nimelt saavad edasiandjad oma kohustest vabaks (§ 67 ja järgmised). Veksli summa võib veksliandjalt 5 aasta jooksul tähtpäevast arvatud ja vastutajalt või edasiandjalt ühe aasta jooksul kohtu läbi sisse nõuda (§ 73).

VIII. Notariaal- ja kreposti-toimingud.

N o t a r i a a l - t o i m i n g u d.

Notaariuste kui Kohtuministeeriumi võimkonda kuuluvate riigiametnikkude peale on pandud igasugu juriidiliste toimingute tegemine ja tõestamine, mille läbi need toimingud avalikkude- ehk notariaalaktide jõu ja tähtsuse omandavad Otsekohene järelvalve notaariuste tegevuse üle lasub vastava rahukogu peal, mille piirkonnas notaarius asub. Notaariused vastutavad oma ametialal tehtud kahjude eest peale oma ametkautsjoni kogu oma varandusega. Peale varanduslise vastutuse võib notaariust ka kaelakohtulikule vastutusele võtta. Notaariused täidavad oma ametkohuseid ainult selle kohtu piirkonnas, mille alla nemad kuuluvad, kuna aga aktidel, mis tehtud väljaspool

seda kohtupiirkonda, notariaalakti jõudu ei ole. Neis kohtades, kus notaariusi ei ole, täidavad nende kohuseid rahukogu määramisel vastavad rahukohtunikud. Krepostijaoskonna sekretääridel on luba antud notariaal-funktsioone täita ainult nende liikumata varanduste suhtes, mis teatava hüpoteegi-ringkonda kuuluvad.

Notaariuste ülesandeks on: 1) igasugu toimingute, nagu: liikuva, kui ka liikumata varanduse kohta käivate lepingute, obligatsioonide, testamentide, abieluliste varanduslahutuse aktide, pärijaks määramise ja mitme abielu laste ühtluslepingute tegemine, 2) aktiraamatusse sissekirjutatud aktide väljakirjutuste ja ärakirjade väljaandmine, 3) igasugu ärakirjade, väljakirjutuste ja allkirjade tõestamine, 4) dokumentide notaariusele ettenäitamisaja ja isiku elusoleku tõestamine, 5) igasugu teadaannete avaldamine ühelt isikult teisele, 6) vekslite protestimine, 7) volikirjade, võlakohustuste, palvekirjade, aktide ja vahekohtu lepingute avaldustõestuste tegemine, 8) kohtulik-varanduslahutuse kavade kokkuseadmine ja 9) eraisikute käest igasugu dokumentide hoiulevõtmine.

T o i m i n g u d (aktid, lepingud) võivad poolte soovil kas notariaal- ehk avalduskorras tehtud saada. Esimesel juhtumisel (testamendi tegemise korral ka viimasel juhtumisel) peab aktide tegemise juures tarvilik arv tunnistajaid viibima: testamendi tegemise juures kolm ja teistel juhustel kaks tunnistajat. — Kui aktitegija isik notaariusele tundmata on ja temal võimalik pole oma isikut tõendada usaldust äratavate tunnistajate läbi, peab tema notaariusele ettenäitama isikutunnistuse oma isiku tõenduseks ehk muu selle aset täitva dokumendi. — Kui keegi notaariuse juures tegev tahab olla kellegi volitusel, hooldajana ehk eestkostjana, peab temal ettenäidata olema notaariuse tõestatud volitaja volikiri *), vastava hoolekande-(linna- ehk valla vaestelaste-) kohtu tunnistus hooldajaks ehk eestkostjaks määramise kohta. Välisriikides tõestatud volikirjad on maksvad ainult siis, kui seesugused on tõestatud vastava Eesti Vabariigi välisesituse poolt tolle riigi seadustele vastavalt tehtuks.

L e p i n g u t e ja a k t i d e tegemise ja tõestamise juures on notaariused kohustatud sissenõudma akti- ehk lepingutegijate käest

*) Vallavalitsuse ehk politsei poolt tõestatud volikiri on ainult siis maksev, kui ta on antud advokaadi nime peale asjade ajamiseks kohtutes.

tempelmaksu ja peale selle liikumata varanduse kohta käivate aktide ja lepingute tegemisel, kreposti- ja akti-poshliinid, mille sissenõudmata jätmise korral notaariused seaduslikule vastutusele võetakse.

Mis puutub notaariuste vaevatasusse, siis pole selle kohta, silmaspidades raha väärtuse kõikuvust, senni taksi kindlaks määratud, nii et tasu asjus tuleb aktitegijatel notaariusega kokkuleppida. Kokkuleppele mittejõudmise korral võib vastav kohus notaariusele õiglast tasu määrata, arvesse võttes viimase tehtud tööd.

Notaarius on kohustatud igas asjas, mis tema raamatutesse on sissekantud, täielikku saladust pidama, ega pole õigustatud kellelegi mingisuguseid teateid andma, olgu siis kui seda aktiosalised, nende seaduslikud asemikud, volinikud ehk pärijad nõuavad ehk kui selleks vastav kohtuotsus õigust annab. Erandid teadete saamiseks on tehtud kohtuametkonda kuuluvatele ametnikkudele, kui viimased tarvitavad teateid oma ametkohuste täitmise juures.

K r e p o s t i - t o i m i n g u d.

Majanduse arenemine, käsikäes kaubitsemise ja ettevõtlikkuse tõusuga, tekitas l a e n u vajaduse. Kuid laenaja pidi andma võlauskujale kindlustuse. Nii tekkis v e k s e l, mis tänini on püsinud lühiketähtajalise, i s i k l i k u k r e d i i d i kõige soodsama kindlustusena, iseäranis kaubitsemises. Kuid pikaajalise laenu andmiseks nõudis võlauskuja kindlamat, reaalsemat tagatist, kui seda on isik. Selle nõude rahulduseks tekkis p a n t k i r i (o b l i g a t s i o o n), mis olles kindlustatud kinnisvaraga (maaga, majaga), rippumatult võlgniku käekäigust, tagab laenu tasumise ning k o h t u l i k u k i n n i s t u s e (k r e p o s t e e r i m i s e) läbi eesõiguse kõigi, mittekinnistatud nõuete ees, võimaldades pikaajalist r e a a l s e t k r e d i i t i.

Nii tõmmati kaasa majandusliste operatsioonide voolu ka kinnisvarad (liikumata varandused).

Ainult omanik võib kinnisvara oma huvides vabalt ära kasutada. Sellepärast on arusaadav, et alles eraomanduse, kui piiramatu ehk vähe piiratud õiguse tekkimisega, kinnisvarad ostu-, müügi- ja pandiaineks võisid saada.

Kaasakistuna üldisse majandusvoolu sattusid kinnisvarad mitmekesiste vastoluliste huvide ringi. Arenesid asjaosaliste õiguslised vahekorrad kinnisvara suhtes ning pandi maksma vastavad seadused,

millest aja jooksul arenes n. n. **hüpoteegi-õigus.** Et võimaldada huvitatuile õiguste tagatist ja kaitset, loodi n. n. **hüpoteegi-süsteem** s. o. kinnisvarade ja nendesse puutuvate õiguste registreerimine kohtute juures. Kes tahab kinnisvara kohta saada asjaliku õiguse omanikuks, peab õiguse aluse — lepingu, testamendi, kohtuotsuse j. n. e. kohtulikult kinnistada (kreposteerida) laskma. Ilma kohtuliku kinnistuseta annab õiguse alus ainult isikliku nõude õiguse.

Hüpoteegisüsteem arenes igal maal kooskõlas kohalikkude oludega ja seaduseandlusega. Arenemata mail, nagu Venemaal, pole teda praegugi veel.

Kinnisvarade registreerimine endistes Balti mais algas XVIII aastasaja esimesel veerandil. Kunni kohtuuuenduseni, s. o. 1889. a. lõpuni oli see registreerimine puudulik ning mitme kohtu juure laialipillatud. 1889. a. lõpul aga seati Balti mail, Vene riigi ainsas osas, kõige moodsam ja täielikum hüpoteegi-süsteem sisse, mis sarnane Preisimaa süsteemile, kus „maaraamatute" (Grundbücher) pidamine juba varemini silmapaistvalt oli välja arenenud. Kohtuasutuseks, kes pidi uue süsteemi järele kõik kinnisvaraüksused registreerima ning õiguste kinnistamist jätkama, loodi iga rahukogu juure **kreposti-jaoskond,** kuhu koondati endistest kohtutest kõik rahukogu piirkonda kuuluvate kinnisvarade raamatud ja dokumendid.

Praegu on Eestis 7 krepostijaoskonda, need on: Tartu-Võru, Viljandi-Pärnu, Tallinna-Haapsalu ja Rakvere-Paide rahukogu juures, Pärnus ja Narvas nende linnade jaoks ning Kuresaares Saaremaa jaoks. Endine Valga linna krepostijaoskond kuulub 1922. a. kevadest saadik Tartu-Võru krepostijaoskonna koosseisu.

Krepostijaoskonnas on kaks isesugust arhiivi 1) kreposti-arhiiv, kuhu kuuluvad kinnisvarade kohta peetavad raamatud ja dokumendid ja 2) notariaal-arhiiv, kus alalhoitakse raamatud ja dokumendid kõigilt rahukogu piirkonnas asuvatelt notaariustelt, kes oma raamatud ja dokumendid lõpetatult iga aasta krepostijaoskonda ära peavad andma.

Samuti on tegevus krepostijaoskonnas kahesugune:

1) Kohtulik kinnistamine ja kinnistatud õiguste kohta dokumentide (krepostiaktid, ärakirjad, väljavõtted, õiendused) väljaandmine, mis kõik sünnib krepostijaoskonna ülema (rahukogu esimehe) ja kreposti aoskonna

sekretääri, kui kohtuametnikkude korraldusel ja vastutusel. Peale selle võib igaüks saada kinnisvarade kohta suusõnalikka teateid krepostiregistritest, mis on avalikud. Kirjalikka tõendusi õigustest kinnisvarade kohta, samuti suusõnalikka õiendusi krepostiraamatutest, kuhu kuuluvad kinnistuse aluseks olnud algdokumendid, ja aktidest antakse ainult kinnistatud (kreposteeritud) õiguste omanikkudele ehk neile, kes õienduse vajaduse kohta esitavad vastava kohtu poolt väljaantud tunnistuse.

2) Notariaal-tegevus ja teadete andmine notariaal-arhiivist. See tegevus kuulub krepostijaoskonna sekretääri võimkonda, kellel seaduse järele on notaariuse õigused igasuguste lepingute tegemiseks ja tõestamiseks kinnisvarade kohta, mis krepostijaoskonna piirkonda kuuluvad ja kelle kätte on usaldatud notariaal-arhiiv, mis ei ole mitte avalik ja kust õiendusi ja teateid antakse ainult asjaosalistele.

Kinnistamisega, notariaal-tegevusega ning teadete saamisega seotud harilikud riigimaksud on:

a) Notariaal-tegevuse juures:

Krepostimaks — 6 prots. lepingualuse kinnisvara hinna pealt.

Tempelmaks — päranduse jaotamisel 1 prots., obligatsioonide pealt $1^2/_{10}$ prots., obligatsiooni summa pealt, kõigi teiste lepingute pealt 2 prots.

Aktimaks — Mk. 50.— akti pealt.

b) Kantseleimaksud kinnistamise ja kirjalikkude õienduste eest:

1)	Uue kreposti-üksuse loomisel registri osa eest . .	Mk 50.—
2)	Krepostiakti eest	„ 30.—
3)	„ ärakirja eest	„ 30.—
4)	Kinnistuspealkirja eest dokumendil	„ 15.—
5)	Krepostijaoskonna ülema otsusest ärakirja eest . .	„ 15.—
6)	Ärakirjad, väljavõtted ja õiendused — iga poogna pealt	„ 15.—
7)	Suusõnalikud õiendused krepostiraamatust, aktidest, registrist, igaühe pealt	„ 5.—

Märkus. Pp. 4., 5. ja 6. tähendatud dokumentide pealt võetakse peale kantseleimaksu ka tempelmaksu Mk. 10.— iga eksemplaari pealt.

Eesti
Seemnevilja Ühisus

Tallinnas, Eestoonia teatrimajas.
Telegr. S e e m e, telef. 8—60.

Kasvatab
teravilja, heina, juur- ja aiavilja orginaal-
seemet
Jõgeva ja Luunja mõisas,
müüb
omamaa kui ka parematest väljamaa seemnekasvandustest sissetoodud
seemet
Eesti Sordiparanduse Seltsi kontrolli all.

Ühtlasi
organiseerib seemnekasvatust
põllu- ja aiapidajate keskel.

Ühisuse esitajad ja osakonnad:
Tartus, Suurturg nr. 10, telef. 1-58
Pärnus, Rüütli tän. nr. 41.
Viljandis, Tartu tän. nr. 15.
Valgas, Postimehe raamatukpl.
Haapsalus, Karja tän. nr. 3.
Rakveres, Pikk tän. nr. 13.
Võrus, Jüri tän nr. 5.
Narvas, Peetriplats nr. 9.

I. Ilu- ja näitekirjandus, kirjandusajalugu ja arvustus.

A. Kitzberg.

Külajutud I. Ilmub teises trükis.

Sisu: Fr. Tuglas: August Kitzberg. Maimu. Libahunt· Sauna-Antsu „oma“ hobune.

Külajutud II. Ilmub teises trükis.

Sisu: Rätsepp Õhk ja tema õnneloos. Jänese püüdsin, tedre tõin koju. Rahvuslik „Nüüd Jumalale austust“. Ühe õndsa tunni mälestuseks. Unenägu uneta ööl. Nägid sa . . . Mälestuseleheke. Kurik ja mõsilaud.

Külajutud III. Ilmub teises trükis.

Sisu: Veli Henn. Hennu veli.

Külajutud IV. Hind 125 marka.

Sisu: Püve-Peetri „riukad“. Pika patsiga preili. Mine siit ära. Sündinud 1880 ja surnud 1901. Sinilill.

Külajutud V (viimane anne). Hind 125 marka.

Sisu: Koopa-Vana. Liisi Rõika päevaraamat. Kui lokku löödi. Don Arrâgo. Räime-Reeda 10 kopikat. „Oleks tädil rattad all . . .“ Tõõtsid. Epitaaf.

Liisi Rõika päevaraamat. Följetonistline potpourri. Hind 35 marka.

„Külajuttude“ ilmumisega avaneb meil hoopis uus vaatekoht Kitzbergi toodangu kohta. Ilmkahtlemata selgub meil, et üks kõige paremat est, lähema mineviku „klassikustest“ meil tundmatu on olnud. On silmapilke, mil neid töid lugedes otse Tschehowi kurb kaastundmus ja liigutav nali meid üllatab. Tema jutustustel on kõik tingimised, et rahvakirjanduseks kõige laiemas ning paremas mõttes saada.“

Fr. Tuglas — Sissejuhatus.

„Kuid olgu kõik muu, kuidas on: i n i m e s i oskab Kitzberg esitada, oskab neid elavaks, otse käega katsutavaks ja silmale nähtavaks, iseäranis aga k õ r v a l e k u u l d a v a k s teha. Iga mees — s. t. mitte

ainult iga mees, vaid naised kah — iga mees elab ta juttudes, kipub raamatu kaante vahelt välja, saab elusaks olevuseks.

Et Kitzbergi juttude mõju lühidalt ära öelda: nad on mõnusad lugeda." M. N. — „Päevaleht" nr. 159, 1915.

„Kitzbergi külajuttude viimased raamatud (IV ja V) edustavad üht kirjanduse liiki, milleks meil tänapäevani on olnud vähe andi: see on kerge humooriline novell. Grotesk-ornament on neis sagedasti väga tüübiline ja karakteristlik, ta ütleb sagedasti oma koomilises näitlikus ja piltlikus vormelis mõne reaga rohkem, kui sama aine tõsine näitlus, mis väsitab oma suure uurimisega ja sügavate analüüsidega.

A. Kitzbergi „Külajuttudest" on saanud kena koguke rahvakirjanduse raamatuid." H. Raudsepp — „Vaba Maa" nr. 112 (717), 1921.

Enne kukke ja koitu. Draama 4 vaatuses. Hind 100 marka.

Onu Zipul. Nali 1 vaatuses. Hind 30 marka.

Juhan Liivi kogutud teoksed.

I Enesest ja teistest. Hind 75 marka.

Sisu: Kohtutele ja erainimestele Minu lugu. Katse. Maa. Kuhu asjad mõnikord kaovad? Äärmärkused. Seletused ja täiendused. (Jänese kiri jänestele j. t.).

„Juhan Liiv on eestlastele rahvakirjanikuks, nagu Aleksis Kiwi soomlastele. See raamat peaks sooja vastuvõttu ja poolehoidu leidma meie kirjanduse publikumi poolt. Ta on teatud mõttes teejuhiks kirjaniku tumedasse ja kurvasse eluloosse."

J. H. — „Postimees" nr. 111, 1921.

Juhan Liivi töödest ilmuvad 1922. ja 1923. a. jooksul järgmised anded: II — Elusügavusest. III ja IV — Lühemad jutustused. V — Nõia tütar ja Käkimäe kägu. VI — Vari. VII — Luuletused (täiendatud hulga senini trükis avaldamata luuletustega). VIII — Kriitilised tööd.

O. Lutsu tööd.

Kevade I ja II. Pildikesed koolipõlvest. Kolmas trükk. Hind 100 ja 120 marka.

„Midagi ootamatat oli lugejale publikumile ses raamatus aine valik ja jutustamise viis. Aine poolest on O. Lutsu raamat esimeseks Eesti kirjanduses. Ivake ühe Arno koolipäevist ja — terve raamat. Nii ei ole keegi Eesti kirjanikkudest julgenud talitada.

O. Luts on oma aine valikuga iserada käinud, ja osalt sellepärast

võibki huvitust seletada, mis „Kevadele" osaks saanud. Nii ruttu populäärseks saada on vaevalt küll teisel meie kirjanikul õnneks olnud.

Kuid mitte üksi aine valik ei ole Lutsu raamatuid tuttavaks ja tähelepanemisevääriliseks teinud. Seda on teinud veel Lutsu keel ja kirjutamisviis. Lutsu keel on vaba igasugusest moodi järelaimamisest. See argub vabalt ja takistamata. Laused liituvad kergelt ja nobedalt üksteise külge. Sõnad tulevad nagu iseenesest.

Lutsu „Kevade" kõneleb kõige pealt lastest, jutukäiku on vist küll sõlmitud kirjaniku enese lapseea mälestused. „Kevade" on rida värvikaid juhtumisi ühe unistava, hella iseloomuga lapse — Saare-Arno esimestest koolikuudest kihelkonnakoolis. See on tagasivaatamine „läbielatud murede peale", kus „üksainsam rõõmus silmapilk" meid „kannatusrikka minevikuga" lepitab.

Lutsu „Kevadet" lugedes avaneb uuesti see aeg, kus pisikesed rõõmud ja mured nii suured näisid olevat. Meie tunneksime endid jälle nagu lapsed, meie imestaksime „Kenduki Lõvi" vahvust, käiksime temaga vana püstoli-loksi sauna taga laskmas ja kipuksime „punanahkadele" kallale. Ja igal ühel oli vist ka oma Raja-Teele . . .

Raamat on haruldase soojusega kirjutatud. Võõrastest keeltest tõlgitud tööd mahaarvatud, ei ole ma ühtegi viimast algupäralist tööd sarnase ühtlase mõnuga lugenud, kui „Kevadet". Kodused pildid, tuttavad ja armsad, nähtud mingisuguses selgeõhulises väljavaates, heatahtlikkus jututegelaste vastu, rõõmus, elav rahvalik keel — kuidas ei peaks see lugejat köitma."

Ed. Schönberg — „Eesti Kirjandus", 1913.

Soo (Kirjutatud on . . .). Novell. Teine trükk. Hind 100 marka.

„See on üks hea täiesti uus Luts, kes selle jutu on kirjutanud. Ta on küll ikka see sama huvitav ja elava hingega Luts, kuid siin on ta kaaluvam, valivam, püüdvam.

Kirjutatud on . . . (Soo) seda maksab tõesti lugeda, nagu kõiki Lutsu töösid. Ainult et sa teda palju suurema esteetilise mõnuga loed, kui endiseid — väljaarvatud tema „Mahajäetud maja", mille lugemisel millegi salapärase lehvimist tunned ja mis kõrgema loomistungi hingeõhku sisaldab, kuna ta see juures ainult katseks jäeb.

Selles raamatus (Soos) on midagi painajalikku, kärsitu hinge rahutust, imelikult-kohutava maailma vaatlemist imelikkudest hädaohtudest piiratud seisukohast. Ja küünilist inimesetundmist ja õrna loodusetundmist, mis lugeja peale oma mõju avaldamata ei või jätta. Aga peaasjalikult mõjub see maailm nagu ta mitte ei ole, vaid nagu Luts teda näeb. Ja ma usun, et ta häid tondijutte kirjutaks."

K. A. Hindrey — „Eesti Kirjandus", 1914.

Suvi I ja II. Pildikesed noorpõlvest. „Kevade" järg. Kolmas trükk. Hind à 150 marka.

„Luts on rahvakirjanik selle sõna tõsises ja otsekoheses mõttes, vastades ta maitselle ja täites ta nõudmisi. Alates oma tuttava Kenduki

Lõviga, mis nooruse ja rahva keskel nii populaarseks sai, jatkas Luts oma Joosep Tootsi „juhtumisi maal ja merel". Mis raamatu loetavamaks teeb, on Lutsu meisterlik jutustamise osavus. Ta võib rääkida sajal leheküljel kõige labasemaist asjust, kuid sarnase osavusega, et teda loed end sundimata. See on otse kui lobisemine, kerge voolav, köitev, mitte vaimukas, kuid mitte ka igav. Loed ja ootad sündmustiku arenemist . . ." Aug. Gailit — „Postim." nr. 22, 1921.

Karavaan Novell. Hind 40 marka.

„. . . tuletab oma intiimsuse ning pooltoonidega ta sama vaikseid, resigneerivaid „Kirju Maariale" meele. Novell on stiililiselt ühtlane, kompositsiooni kindel, põnev ning meeleolutihe."

H. Raudsepp — „Vaba Maa" 10/VII, 1920.

Nukitsamees. Inderliinile jutustatud muinasjutt. Hind 30 marka.

„Oskar Luts on tänavu paari kena lasteraamatuga, mis väga hästi täiskasvanutelegi passivad, maha saanud, need on „Inderliin" ja „Nukitsamees". A. Alle — „Postimees" 22/XII, 1920.

„Sümpaatlisemana esineb Luts omas muinasjutus „Nukitsamees" ja novellis „Karavaan". See on Lutsu teine nägu, võib olla mitte nii huvitav ja värske kui „Kevade I", kuid siiski võltsimata. See on mingisugune nukker resignatsioon, isiklikum ning otsekohesem. Ilma sügavama ideeta, probleemita, psühholoogiliste keerdsõlme harutamiseta, jutustab Luts neis raamatuis kas lapseliku otsekohesusega omist väiksist sündmusist ja läbielamisist, põimides seda vaevalt märgatava huumoriga, või jutustab omast armastusest, mis sama pinnapealne, ilma suurema tragöödiata." Aug. Gailit — „Postimees." nr. 22, 1921.

Kapsapää. Nali 1 vaatuses. Kolmas trükk. Hind 30 marka.

„Kapsapää" on õigusega õige rohkesti kiitust leidnud. Selles väikses jandis on palju värskust ja humoori. Sisu on võetud meie maaelust. Jant näitab peene pilkega, kui vähe veel mõnikord meie kultuuriliste ettevõtete tähtsusest aru saadakse."

A. Jürgenstein — „E. Kirjandus", 1913.

Ärimehed. Pilkenali 1 vaatuses. Kolmas trükk. Hind 30 marka.

„Kordaläinud pilge on ka „Ärimehed". Mehed tulevad tõsiste nägudega kokku, et silikaat-kivide vabrikut asutada. Peetakse suuri nõupidamisi, tehtakse plaanisid, jagatakse juba uue vabriku direktorite kohte, aga siis tuleb välja, et kellelgi osanikul nii palju raha ei ole, et veksli paberit osta, millega esimest võlga teha."

A. Jürgenstein — „E. Kirjandus", 1913.

Pärijad. Nali 1 vaatuses. Kolmas trükk. Hind 30 marka.

„Pärijad vitsutavad ahnust, mida rikkaks arvatud vaese naabrid tema pärandust otsides üles näitavad. Selles tükis on enam jämedajoonelist, kui „Kapsapääs" ja „Ärimeestes".

A. Jürgenstein — „E. Kirjandus", 1913.

Sootuluke. Muinasjutt kolmes pildis. Hind 30 marka.

Arusaamata lugu. Nali 1 vaatuses. Teine trükk. Hind 30 marka.

Kalevi kojutulek. Nali 1 vaatuses. Teine trükk. Hind 30 marka.

„Näidendi aine on ilusa humooriga punutud ja tõotab alguses kasvada kaasakiskuvaks komöödiaks. Kahju ainult, et käsitlus liig päälispkaudseks on jäänud." H. Raudsepp — „T. Teat." nr. 219, 1919.

Ülemiste vanake. Muinasjutt 1 vaatuses. Teine trükk. Hind 30 marka.

Skoudid. Pildikene skoutide laagrist. Hind 30 marka.

Onu paremad päevad. Nali 1 vaatuses. Teine trükk. Hind 30 marka.

Viimne pidu. Näidend 1 vaatuses. Ilmub teises trükis. (H. 30 m.)

Sinihallik. Muinasjutt 1 vaatuses. Ilmub teises trükis. (H. 30 m.)

Mahajäetud maja. Dramaatiline kavand. Ilmub teises trükis.

Paunvere. Lustmäng 3 vaatuses. Ilmub kolmandas trükis.

Laul õnnest. Draama 3 vaatuses. Ilmub teises trükis.

Jõuludeks 1922 ilmuvad:

Keskmine vend. Muinasjutt.

Briefe an Maaria Saksa keele tõlkinud E. Duncdel.

Richard Roht.

Minevik. Romaan. Hind 125 marka.

„Mineviku" peategelane Herbert Helt on üleüldiselt väga tuttav tüüp meie uuemas kirjanduses. Ta on teatava piirini sugulane Felix Ormussoniga ja nii mitme teise kujuga meie kirjanduses, mis käsitavad romantilist hinge tegeliku elu realismis eluvõõrast, saamatut ja ebapraktilist inimkuju, mingisugust „üleliigset" ja „ebakodanlist" — väljaspool klasse seisvat haritlast, mis on ühtlasi ka meie noorepõlve kirjaniku tüüp. Helt on väljamaalt kodumaale jõudnud filosoofia kandidaat, kellel esialgu midagi peale pole hakata, lühikest aega ühes lehetoimetuses töötab, kus ta oma kirjutustega teatava tutvuse, teatava „nime" teenib. Kesk- kui ka ülikoolis on Helt võidelnud raskete majandusliste tingimistega, pidades leiva pärast igasuguseid kõrvalisi ja kurnavaid

ametid. Väljamaale haridust täiendama peasis ta kroonu stipendiumiga. Ka toimetuse töö on Heldil „hädaainet“, ning kui tal vaevaga korjatud väike kapitaal käsitada, asub ta oma ammuse unistuse teostamisele: osta tükk metsa, ehitada maja ja pühendada oma otsekohesele ülesandele, s. o. Helt tahab omal kodumaal esimeseks filosoofiks saada.

Üleüldse jätab romaani osa „Noorus ja armastus“ hea ja värwika mulje. Täidab kõiki nõudmisi, mida hea romaani aluselt oodetakse.“

H. R(audsepp) — „Vaba Maa“ 12/I, 1921.

Hümnid Paanile. Eskiis. Hind 200 marka.

„Eskiisi „Hümnid Paanile“ konstruktsioon, kondikava, on autori poolt õieti huvitavalt ning suurepäraliselt ja küllaltki psüholoogiliselt põhjendatult komponeeritud. Ta on kui üks kunstirikas pilt, mille fantastiliseks ja müstiliseks fooniks Paan oma looduse-metsade, soode, järvede ja põldudega, kuna Dreverk, Ottensonid, Kärsa Ado, Aida Juhan jne. meile kui kompositsioon reaalsusest esinevad.

Roht on eskiisiga „Hümnid Paanile“ astunud noorema põlve kirjanikkudest peaaegu esimesena Eesti looduse ja maaelu kujude juure tagasi. „Hümnid Paanile“ tahab minu meelest olla nagu tähiseks sinna poole, kust peale algab tervenemine meie ilukirjanduses, mis elab praegu kriisi üle.“ J. H. — „V. Maa“ kirj. — tead. nr. 23, 1922.

Gustav Suitsu luuletused.

Elu tuli. Luuletused. Teine parandatud ja täiendatud trükk. Hind 50 marka.

Kõik on kokku unenägu. Luuletused 1913—1921. Ilmuvad 1922. aastal.

A. H. Tammsaare tööd.

Rahaauk. Pildid 1906—1907. a. „rahustamisaegist“ Läänemaalt. Hind 60 marka.

„Tammsaare on sellesse jutusse tahtnud koguda kõik, millest ajajärgu süda tuksus. Ta on esitanud usuhullustust, tööliste liikumist linnas ja maal ning karistussalkade tegevust. Meeli täitis ühiselulise käärimise lõõsk, — ja . . . tuleb noormees sünnikohta, et seda lõket ka sääl süüdata. Aine on küll väga huvitavalt valitud, kuid ometi ei kerki see raha-auk teost koospidavaks sümbooliks . . .“

Fr. Tuglas — essee „A. H. Tammsaare“.

Uurimisel. Novell. Hind 100 marka

„Kunstiliselt võetud . . . on „Uurimisel“ kõigiti loetav ja põnev jutt suurele publikumile. Novelli kokkupuuted vaimude-ilma, spiritismi

ja okkultismiga annavad teosele isegi „ajakohase“ jume, on ju sarnased huvid meie päivil jälle hoogu võtmas.“

„V. M.“ kirj. ja tead. nr. 13, 1922.

„Uurimisel on õieti esimene Tammsaare teos, mis huvitab, ja seda mitte oma „kriminaalsuse“, vaid hingeelulise usaldatavusega. Ja ühtlasi paneme siin esimene kord tähele Tammsaare püüet, oma ülesannet piirata, selles ainult üht probleemi näha, kuna kõik muu, näituseks ühiselulised vahekorrad, sel juhusel, on täiesti kõrvalise tähtsusega.

Jutus „Uurimisel“ peitub ühtlasi „Pikkade sammude“ algidu: noor tüdruk armastab samal ajal kaht meest, ja seda aimates tapab üks mees teise armukadetuse pärast.“

Fr. Tuglas — essee „A. H. Tammsaare“.

Noored hinged. Novell. Ilmub teises trükis.

„Elav raamat — „noored hinged“. Põnev päremas mõttes: äratab huvitust, küsimisi ja kahtlemisi. Vaimukat, ilukirjanduslist prosat pakub Tammsaare „Noortes hingedes“. Noored hinged on täiesti uued hinged paljudele. Tammsaare näitab sepikoda, leekisid, mille paistel meie haritlased ülikoolides küpsevad. Meeste- ja naistesoost üliõpilaste keskele viib meid Tammsaare uus raamat. Ei tea niisuguseid tõetruuvisid Eesti üliõpilaste kujusid kirjanduses leidnud olevat, kui Tammsaare jutus.“

J. Luiga — „Päevaleht“ nr. 106, 1909.

Alfred Teppani näitemängud.

Koduhani. Nali 1 vaatuses. Hind 50 marka.

„... Keskmise väärtusega teos, mõned stseenid koguni head.“

H. Visnapuu — „Vaba Maa“ nr. 27, 1919.

Ühistegelased. Pilkenali 2 vaatuses. Hind 35 marka.

Karjauurimisel. Nali 1 vaatuses. Teine trükk. Hind 30 marka.

Fr. Tuglase teoksed.

Õhtu taevas. Novellid. Kolmas trükk. Hind 75 marka.

Sisu: Pilved. Toome helbed. Suveöö armastus. Midia. Vilkuv tuli. Õhtu taevas.

„Tuglas, kui ülepea keegi, on keele helilisest väärtusest arusaanud. Keel saab tema käes enne aimamata kõla. „Suveöö armastus“ on kunstiliselt selles kogus kõige täielikum ja küpsem, see on juba valmis kristalliseeritud kunst.“ Aino Kallas — „Pstms.“, 1908.

„Tuglas on neis novellides juba täiskunstnik ... need on isesugused uueaegsed Eesti karjaste laulud, pastoraalid, kirjutatud impressionistlikus kirjandusliku värvilaigu stiilis.“

Aino Kallas — „Siuru I“.

Suveöö armastus. Novell. Äratrükk novellide kogust „Õhtu taevas". Hind 20 marka.

„Sulase Kusta ja Maali suviöine teisend mehe ja naise igavesest kaksikvõitlusest . . . Näitelavana kehva teenijatüdruku ait ja ripakile jäänud veski, ning kõige üle suve öö soendune meeleolu, kus kõik kindlad äärjooned hukkuvad nii inimeste kui nende tundmuste omadki."

Aino Kallas — „Siuru I".

Toome helbed. Novell. Äratrükk novellide kogust „Õhtu taevas". Hind 20 marka.

„Missuguse ettevaatusega on käsiteldud „Toome helvetes" lugu lapseea ja noorepõlve aimusrikkail rajamail vliibivast tütarlapsest . . ."

Aino Kallas — „Siuru I".

Liivakell I. Novellid. Teine trükk. Fr. Tuglase näopildiga. Hind 100 marka.

Sisu: Asuja. Hingemaa. Nõiutud ringis. Õnne kaalud. Hämarus. Pühajärv. Hunt: Kevade. Pühapäeva pildid. Kevadpidu. Ema viis hälli heinamaale.

Liivakell II. Novellid. Teine trükk. Fr. Tuglase käekirja näitega. Hind 100 marka.

Sisu: Oma päikese poole. Surm. Unede kuristik. Vaikus. Jumala saar. Laul näljale ja teised novellid.

„Mind puudutas, mind kiskus kaasa see Tuglase nooruseraamat. Mulle on kallid tema „Õhtu taeva" nime all kogutud hilisemad novellid. Ma armastan nende sumbutatud ja eritletud meeleolusid, ma maitsen nende taltsutatud kirgesid ja peenelt artikuleeritud tunde ilmeid. Ma leian selle arenemise juba „Liivakella" hilisemates kalduvustes nähtava, loogilise, Tuglase loomu kohase ja kunstiliselt väärtusliku olevat. Kuid „Liivakellas" vangistavad, tihti töödes nõrkadeski, puhangud, mis meid kord vaimustuse tiibadele tõstavad. Aastate tagant sosistavad jälle huuled: „Valgust mu hingele, koidu kulda mu juustele, hommiku tuuli — hommiku karskeid tuuli mu purjedele!"

Gustav Suits — „Vaba Sõna" nr. 6, 1914.

Felix Ormussen. Romaan. Teine trükk. Hind 125 marka.

„Felix Ormusson" tähendab kirjaniku avaldustes koguni uut ajajärku. Naturalism on kadunud, impressionism asemele astunud. Ühes sellega stiililine kultuur kõige paremas mõttes. Keeleline ilu, mis alati Tuglase tugevamaks küljeks on olnud, on siin sihikindla harimise kaudu otse õitsma löönud. Esimeses reas seisavad siin looduse kirjeldused, mis sagedasti haruldaselt ilusad on. Mõttevälgatused, kirjandus-

lised ääremärkused, aforismused kunsti üle, elufilosoofia, see kõik põimib ennast ühe nooremehe armastusloo ümber, mis maal ühe sõbra kodus mängib." K. A. Hindrey — „Eesti Kirjandus", 1915.

„Vastakud tunded, traagiline ja koomiline, kasvavad siin ühiseks põletispunktiks, põimuvad üksteisega eluliselt ja kunstiliselt nii tihedalt ja meeleolurikkalt läbi, et see lõpp on minu arvates kunstilise süvenemise poolest võrdlemata meie kirjanduses. Situatsioon on nii algupäraselt leitud, et ma isegi väljamaa romaanides midagi sellelaadilist ei mäleta." H. R(audsepp) — „Tallinna Teataja" nr. 37, 1921.

„. . . Mitte üksi armastuse refleksioonisid, vaatlusi ei paku käsitusel olev romaan, vaid teatud seisukoha võtmist, läbilõiget kogu Eesti oleviku elust: see on suuremate nõuetega, rohkem nälnud esteetiliste kalduvustega inimese jalutuskäik läbi meie oleviku igapäevase elu proosa ja äärmärkuste tegemine nähtud veidruste kohta . . .

Felix Ormussoni isiklised ja ühiskondlised meeleolud aga on tihedalt läbipõimitud looduse kirjeldustega ja looduse meeleoludega. Need kirjeldused on sama värvirikkad ja meisterlikud, nagu seda Friedebert Tuglaselt juba tema eelmiste teoste järele oodata võisime. Kui meie kirjanikkudest keegi looduse üle valitseda mõistab, siis kahtlemata Fr. Tuglas . . .

Friedebert Tuglase stiil — see on midagi lõpulikult välja töötatud, mis oma peensuse ja ühtlusega üllatab ja kaasa kisub. Kui selles raamatus ka muid väärtusi ei leidukski — stiili pärast juba võiks seda mitu korda läbi lugeda ja ikka uuesti maitseda . . . Aga kui palju on neid raamatuid Eestis, mida teist korda veel lugeda himutsed!"

B. Linde — „Tartu Päevaleht" nr. 69, 1915.

Kaks juttu. Hingemaa ja Hunt. Hind 15 marka.

„Hunt" on ikka alles noore mehe jutt. Hästi tähelepandud on rahva keel oma iseäraldustega, talurahva kentsakused äratavad kirjanikus pilget. . . . nalja sünnitab hunt, kes kaevu uppus ja kogu talurahva uskuma pani, et kodukäija kaevus on.

„Hingemaa" on juba hästi kõrgemal astmel. Siin ei ole enam sündmused nii tähtsad, siin on juba sotsiaalse arvustamise ajajärku jõutud, mille aluseks rahutuste ajad olid."

K. A. Hindrey — „Eesti Kirjandus", 1915.

Raskuse vaim. Novellid. A. Vabbe kaunistused. Hind 60 ja 80 marka.

Sisu: Merineitsi. Kangastus. Inimese vari. Taevased ratsanikud. Arthur Valdes.

„Kunsti väärtusliselt kaugelt üle kitsast erootika psühholoogiast seisavad Fr. Tuglase sümbolistlik-filosoofilised novellid, mis läinud aastal ilmunud. Ma nimetan ainult kaks kõige paremat: „Maailma lõpus"

(kogus „Saatus“) ja „Merineitsi“ (kogus „Raskuse vaim“). See („Maailma lõpus“) on vormiliselt ja sisuliselt töö, mis kahtlemata kõige paremate sarnastele ilmakirjanduses kõrvale võib astuda. Vastolu puhta looduslise merineitsi ja naisterüvetaja ja ülekohtuse vägivalla inimese Kaspar Punase vahel (nevellis „Merineitsi“) on otse põrutav . . . Siin on fantaasiat, siin on reaalset elu, siin on sügavust, siin on probleemi, siin on — ühe sõnaga — kunsti, seda tunnistan hea meelega.“

A. Jürgenste — „E. Kirjand.“ nr. 4, 1921.

„Kahtlemata, „Popi ja Huhuu“ kõrval on novell „Arthur Valdes“ üks paremaist novellest, mis meil iialgi kirjutet. Olen seda tööd lugend kümned korrad ikka uue veetlusega, ning võin seda kahtlemata ka edaspidi kümned korrad teha.“

Aug. G(ailit) — „Postim.“ nr. 22, 1921.

„Tuglasel ei ole juhuslikult õnnestanud teoseid, ta kirjutab otse meelega ja täie teadvusega hästi.“

H. R(audsepp) — „V. Maa“ nr. 177, 1920.

Saatus. Novellid. Teine trükk. Hind 175 marka.

Sisu: Maailma lõpus. Inimsööjad. Vabadus ja surm. Popi ja Huhuu. Kuldne rõngas.

Inimsööjad. Novell. Äratrükk kogust „Saatus“. Hind 25 marka.

Popi ja Huhuu. Novell. Äratrükk kogust „Saatus“. Hind 35 marka.

„Popi ja Huhuu“ . . . nukker, läbipaistev humoor . . . Toakoer Popi elaks nagu üle kogu inimkonna ajaloo päätüki, kelle troonidele ka ühel heal päeval ilmusid — Huhuud . . .

„Kuldne rõngas“ on sellepoolest huvitav, et Tuglas siin kõige julgema sammu on astunud omal „koduta rändamise teel“. See novell on kui surmahüpe kõige kuivemast ja asjalikumast realismist romantika kõige troopikalisemale maale. Maailmad lähevad hukka kui munakoored ja sünnib ääretu, irreaalne kaos.

Tuglase käsitusmetood kõnnib kardetavaid radu. Balanseerimine reaalse ja irreaalse vahel ripub juuksekarvast, üks vale liigutus ja fata morgana on kadunud. Proportsiooni leidmine ja elementide õige asetamine nõuab andi ja instinkti. Ja siiski, Tuglasel on seda. Seda tunnistavad „Maailma lõpus“, „Inimsööjad“ ning „Popi ja Huhuu“. Neis enam kordaläinud novellides on fassaadiks realiism: õhuke ja õre. Ja sellest õhukesest, õredast realismi fassaadist imbuvad siis läbi need aimused sisemistest salakodadest, liiguvad selle varjud, kes on tundmatu, nimetu ja õudne.“ H. R(audsepp) — „T. Teataja“, 1917.

„Selles novellikogus on Tuglas kahtlemata oma võimise kõige kõrgemale tipule jõudnud, võrreldes endisega. Tema stiil oma dekoratiivsete ja stiliseerivate omadustega on sulgenud enesest iga juhusliku, on

puhastunud äärmise võimalikkuseni. Tuglase laused on sulgunud nagu salmidesse. „Popi ja Huhuu“ kolmerealised, „Vabaduse ja surma“ viierealised absatz'id mõjuvad kui tertsiinid, kvintiinid.“

H Visnapuu — „Postimees“, 1917.

„Friedebert Tuglas on selle raamatuga sammu astunud, mis teda palju loetavamaks teeb, aga mitte kunsti kulul; ta on ümberpöördult kunsti kõrgemale astmele jõudnud ja seega loetavamaks saanud. Et tema „Saatus“ suuri lugejate hulkasid köita suudab, ses olen ma kindel.“

K. A. H(indrey). — „Postimees“, 1917.

Aja kaja Kogu kriitilisi töid. Teine trükk. Hind 100 mrk.

Sisu: Noor-Eesti 1903—1905. Kriitiline intermezzo. Aja vaim. Revolutsioon ja kirjandus. Kirjanduslikud väljavaated. Soome sild. Juhan Liiv poliitilisena luuletajana. Kunstide riiklik edendamine. Vabariigi püha. Aja kaja.

„Selles mõttes on „Aja kaja“ põlise väärtusega aja dokument, tähtis raamat meie uuema kirjanduse alles kirjutamata ja kokkuvõtmata ajaloos... Siin võiksime ainult meele tuletada Tuglase esseede ammu tunnustatud asjalikkust ja analüüsi sügavust ühelt poolt, ning teiselt poolt ta kujukat stiili, elavat pildistust ja küpset irooniat, mis ta esseed ja äärmärkused paiguti lasevad kasvada aforistlikkudeks miniatüürideks, loetavad kui leheküljed psükoloogilisest romaanist.“

H. R(audsepp) — „T. Teat.“

„Otsija, kannataja, leidja on Tuglas „Aja kajaski“... meie peame „aja kaja“ lugema, nii kui meie iga teist Tuglase teost lugema oleme pidanud.“ H. Sepp — „Vaba Maa“ nr. 184, 1919.

Kriitika I. Kogu kriitilisi töid. Hind 100 marka.

Sisu: Kirjanduslik stiil. „Kalevipoeg“. „Lembitu“. „Paar sammukest rändamise teed“. „Põrgu väraval“.

„Nende ridade ülesanne... tähelepanu pöörata huvitava ilmuvuse peale kirjanduse turul, tunnistatud kirjaniku poolt, kes ka kriitikusena meil seisab esimeses reas.“

H. Raudsepp — „Tal. Teat.“ nr. 226, 1919.

Valitud leheküljed II. Tõlkinud F-r. Tuglas. Hind 50 marka.

Sisu: A. Beardsley: Mäe all. Voltaire: Katke Candide'ist. P. Verlaine: Baleti scenario. Aleksis Kivi: Põhjala metsades. Juhani Aho: Kõige salapärasem. Juhani Aho: Nägemus. Juhani Aho: Bulvari puu. M. Kusmin: Alexandria laulud. V. Brjussow: Maaaluses vangikojas. T. Sologub: Rahvamurrus.

Jõuludeks 1922. ilmuvad:

Hingede rändamine. Novellid: Sinine savi. Hermafrodiidi päev. Õhk täis on kirge. Hingede rändamine. Poeet ja idioot.

Kriitika IV. Pikemad ja lühemad kirjutused G. Suitsi, E. Petersoni, Juhan Liivi, A. H. Tammsaare, Mait Metsanurk'a, J. Lintropi, Ansomardi, E. Vilde, E. Enno, M. Heibergi, A. Erteli, O. Truu, Eessaare Aadu, J. Oksa, A. Tassa, J. Lõo, M. Underi, A. Adsoni, J. Semperi, H. Visnapuu, A. Alle, J. Kärneri, K. E. Sööti, A. Kivikase, R. Soari, O. Lutsu, M. Sillaotsa, K. Rumori, J. Mändmetsa, A Kitzbergi, Milli Mallikase, S. Vardi, A. Kallase, E. Poe, M. Maeterlincki j. t. tööde üle.

Sophia Vardi.

Seisates. Skizzed. Hind 50 marka.

Sisu: Erna noorelt. Moodne hing. Kohvimajas. Hämaral õhtul (ühe hinge paljastus). Tunnistus. Äraandja mõrsja. Kartsus.

„Seisates" on memoaaride kogu, inimlikkude dokumentide vihk, mis mõjub oma isikliku sharmiga . . ."

Bernhard Linde — „T. Teat." nr. 19, 1920.

Dekoratsioon. Näidend 3 vaatuses. Hind 100 marka.

„S. Vardi „Dekoratsiooni", kui kirjaniku esikteost näitekirjanduse alal, tuleb põhijoontes õnnestanud katseks nimetada. Autoril on kordaläinud oma ülesandeid võimisega tasakaalu viia . . . Selle tagajärjel on meie sõre näitekirjandus rikkam ühe impressionistliku salong-näidendi poolest, mille dramaatilisi stseene võib näitleja sügava intimiteedi ja jõurikka tragismiga mängida, ning mille dekoratiivne osa inspireerib lavastaja optilistele illusioonidele."

H. R. — „Vaba Maa" nr. 10 (964), 1921.

Mälestused. 1905. a. romantika. Ilmub 1922. a. jõuludeks.

Sisu: 1905. aasta eelne meeleolu. Meeled erutusid. Esimene vangistus. 16. oktoober. Vabaduse päevad. Võretagune vabadus.

Autor kirjeldab oma mälestusis 1905. aasta revolutsiooni käiku, millest ta „põranda-aluse" tegelasena osa võttis, ja annab kujuka pildi 1905. aasta lühikese vabaduseaja meeleoludest, 16. oktoobri sündmusist Tallinna Uuel turul, sellele järgnevast reaktsioonist, „karistus-sal-

kade" tegevusest Eestis, poliitiliste vangide olukorrast, meeleoludest ja nendega ümberkäimisest vangimajades, kui ka vangi-tapiga Siberi asumisele saatmisest.

Mälestusis leidub rohkesti karakterlisi kirjeldusi meie tuttavamate seltskonnategalaste kohta 1905. aastast.

Henrik Visnapuu.

Käoorvik. Poeeside viies raamat. Armulaulud. Hind 60 marka.

„Käoorvik" sütitab korra jälle viiside luuleliste üllatustega, särava rütmiga, südamliku, avaliku lausega. Visnapuu on stiiliharrastaja. Ühekordse lugemisega ei olda märganudki seda vormi hoolikust, sest valdab üleüldine muusikaline ja tundmusline kokkukõla, mis kapriisides iseäranis veetlev.

Üleüldiselt võttes on käesolev H. Visnapuu armulaulik heleda ja avaliku põhitooniga. See on parem raamat tänavujõuluses kirjandusuudses." Ado Kalamees — „V. Maa" kirj. — tead. nr. 296, 1920.

Vanad ja vastsed poeedid. Kogu arvustuslisi töid. Hind 100 mk.

Sisu: Leelo. Kaugeist rannust. Jaan Bergmann luuletajana. Jakob Liiv luuletajana. Jaan Lõo — Nägemused. Ernst Enno luuletajana. Igor Sewerjaanin.

„H. Visnapuu „Vanad ja vastsed poeedid" on väärtuslik ja teretulnud teos Juba kirjutuste pärast Jaan Bergmanni ja Ernst Enno üle peaks iga kirjandusest huvitatu selle raamatu endale muretsema."

K(ampmann) — „Postim." nr. 217, 1921.

„Poeedina tunneb autor (Visnapuu) hästi luule-tehnika teooriat, ning sellelt seisukohalt võib ta päris asjatundlikka oletusi teha teiste poeetide vormi erisusest."

H. R(audsepp) — „V. Maa" nr. 119 (724).

AUGUST ALLE: Üksinduse saartele. Luuletused. Hind 90 mk.

Sisu: Unustet jumalad. Üksinduse saartele Põhjamaine. Grimmassid.

„Alle kogu „Üksinduse saartele" osutab tugevat kalduvust klassikasse ja muinaskultuuri, mida värskendab naturalistlik ütlemisviis."

Fr. Tuglas — „Eesti uuem ilukirjandus"

„. . . pooldan Alle kalduvusi vaimurikkasse, lõikavasse, soolavasse epigrammi ning . . . eitades literatuuri luuletusis, jaatan tema kummardamist mineviku monumentide poole."

A. Adson — „Odamees" — nädalkiri nr. 2.

AINO KALLAS: Noor-Eesti. Soome keelest tõlkinud Fr. Tuglas. Hind 175 marka

S i s u: Noor-Eesti. Gustav Suits. V. Ridala (Grünthal). Jaan Oks. A. H. Tammsaare. Ruth (Joh. Aavik). Fr. Tuglas.

Kaasandena G. Suitsu, V. Grünthali, A. H. Tammsaare, Joh. Aaviku, Jaan Oksa ja Fr. Tuglase näopildid.

„See vaimline liikumine, mis „Noor-Eesti" nime all juba poolteist aastakümmet on rikastanud Eesti kirjandust ja kultuurielu, on esimesest silmapilgust pahempoolne liikumine, oppositsioonis sündimisest peale. Just see mässuline joon on tal iseloomulik. Noor-Eestiga esineb Eesti vaimlises elus u u s p õ l v, uueaegne vaim, uueaegne inimene. Noor-Eesti on toond Eesti vaimlisse ellu suure hulga uusi kultuuri aineid, esteetilist kultuuri ja esteetilise küsimuse üldse. Kogu Noor-Eesti liikumine on Eesti psüüke avaldus." Aino Kallas — „Noor-Eesti".

„Kallas'e esseed Noor-Eestist ja tema tegelastest on kirjutatud heas kujukas stiilis, terava tähelepanu ja selle psükoloogilise süvenemisega, mis ta karakterlikud joonistused loetavaks teevad puhta kunstiteosena. Tuglas väljaarvatud, ei ole ükski meie arvustajatest nii põhjalikult oskanud süveneda meie nooremate kirjanikkude loomujoontesse, ei ole nii kujukas pildis tabanud üksikuid karakterid. Selle raamatu, mis algupärasena Soome keeles ilmunud, Eesti keelde tõlkimist tuleb tervitada." H. Raudsepp — „V. Maa" nr. 119 (24).

JAAN KÄRNER: Maises ringis. Luuletused 1913—1918. Hind 35 marka.

S i s u: Maises ringis. Poetae corona. Laulvad tunnid. Melankoolia Sügisviisid. Teed ja ristteed.

„. . . Kärneri väljendus on saanud täpipealsemaks, rütm kergemaks, keel plastilisemaks ja läbielamus sisulisemaks . . . Mis aga „Maises ringis" lugejat eriti paelub, see on laulude sisu, luuletaja võltsimata hing, mis maises ringis on kinni . . ."

H. Visnapuu — „Postim." 30/XI, 1920.

Mart Lekstein: Kurbus. Luuletused. Hind 35 marka.

S i s u: Proloog. Laulud öös. Sügis. Talv. Kevad. Püha Piiter. Tähed tulises taevas. Ühele muredes murdunule. Eleegiad.

„Lekstein ei ole spontaane talent, kelle luule purskaks nagu laava või voolaks päiksekiirena üle maa. Ta on liiaks mõtleja, liiaks kahtleja ning juurdleja tüüp . . . Nende luuletuste kõrval leiame mitmed päris head laulud, milles läbilööb Leksteini salgamata luuletaja and."

J. Kärner — „Postimees" 6. XII, 1920.

Bernhard Linde: Heitlikud ilmad. Väiksed skandaalid murrangu-aja Eestist. Hind 65 marka.

„Jutu tegelased on üks ümbervedeleja üliõpilane ja hulk naisi ja piigasid, kes endid temale pakuvad ja teda omal kulul üles peavad.

See on ... piigakeste romaan, kes õhtu hämaruses ümbervedelejaid üliõplasi linnaääristesse räpastesse kongastesse meelitavad ... Paljaste kehade kirjeldamises on siin vististe üle piiri mindud."

J. Jõgever — „E. Kirjandus", 19 3.

Noor-Eesti rahvaraamatud.

Anatole France: Jutud I. Autori loaga Prantsuse keelest tõlkinud Joh. Audova. Hind 15 marka.

Sisu: Crainquebille. Mere Kristus.

Anatole France: Jutud II. Autori loaga Prantsuse keelest tõlkinud Joh. Audova. Hind 15 marka.

Sisu: Edmée ehk häätegevus parajal kohal. Adrienne Buquet. Surnute jumalateenistus. Püha Euphrosyne. Vagajutt Oliverist ja Librettest.

Guy de Maupassant: Sõjajutud. Prantsuse keelest tõlkinud K. Martinson. Hind 15 marka.

Sisu: Vangid. Sauvage'i ema. Kaks sõpra.

Leo Tolstoi: Jwan Iljitschi surm. Vene keelest tõlkinud A. H. Tammsaare. Hind 30 marka.

Jakob Schaffner: Raudne väärjumal. Autori loaga Saksa keelest tõlkinud A. H. Tammsaare. Hind 15 marka.

Antoloogiad.

A. Saaberk: Prantsuse antoloogia. Valik novelle XIX aastasaja teiselt poolelt. Hind 100 marka.

Sisu: A Saaberk: Prantsuse proosa-kirjanikud XIX aastasaja teisel poolel. Gustav Flaubert: Legenda Pühast Juliaanusest Võerustajast. Emilie Zola: Tööseisak. Alphons Daudet: Kõrgeaulise Paatri Gaucher' eliksiir. Alam-perfekt maal. Guy de Maupassant: Ühe talutüdruku elulugu. Kukk laulis. J.—K. Huysmans: Proosaluuletus ahjus küpsetatud lihatoitudest. Kaenlaaugu lehk. „Tannhäuseri" avamäng. Sarnadused. Anatole France: Amükus ja Tsölestinus. Riquet. Paul Bourget: Neljakümnendal aastal.

Teoksil: Ungaari antoloogia II, Saksa antoloogia II, Prantsuse antoloogia II, Soome antoloogia jne.

Kümme aastat. („Noor-Eesti" 1905—1915). Hind 35 marka.

Valitud tõlked.

O./ü. „Noor-Eesti Kirjastuse" väljaandel ilmub lähemal ajal rida tõlkeid väljamaa paremate kirjanikkude töödest. Väljaanda kavatsetavatest töödest on osaühisusel olemas järgmised käsikirjad:

Juhani Aho: Õpetaja tütar. Soome keelest tõlkinud K. V.

Guy de Maupassant: Valitud jutud. Prantsuse keelest tõlkinud K. Martinson.

Teoksil: Tõlked Saksa, Soome, Vene, Prantsuse, Inglis j. t. kirjanikkude parematest töödest.

Näitekirjanduse alal ilmuvad:

J. H. Talomaa: Igavene elu. Näitemäng 5 vaatuses.

A. Tamman: Kriis. Naljamäng 4 vaatuses, 5 pildis.

Oskar Rootsmann: Kaks algust. Kogu luuletusi. Ilmub 1922. a. jõuludeks.

Valik noorelt lahkunud poeedi paremaid luuletusi. Tema töid iseloomustavad väga trehvavalt alamal toodud read, mis pühendatud tema eluloo kirjeldusele ja elutöö hindamisele:

„Need on rohkem siiski meeleolud, südamlikud, värsked, valust ja hingest õhkuvad, nagu söed, mis jäänud elupõlemisest."

Johannes Semper: Lahtised lehed.

Sisu: Kokkuvõtted. Lahtised lehed (Muusikast). Lahtised lehed (Lüürikast). Aeg ja muutuvus. Sümbool ja reaalsus. Kunsti mõistmisest ja arusaamisest. Ühe esteetika käsiraamatu puhul. Naturalistlik ajajärk E. Verhaereni loomingus. Kirjanduslikud rühmad. Kunst ja kergemeelsus.

II. Õpperaamatud ja teaduslin. kirjandus.

Emma Asson-Petersoni ajaloo õpperaamatud alg- ja keskkoolidele.

Vana aeg. Kolmas täiend. ja parand. trükk. Hind 140 mk.

Sisu: Eel-ajalooline aeg. Idamaa ajalugu. Greekamaa ajalugu. Rooma ajalugu.

Keskaeg. Kolmas parandatud ja täiendatud trükk. Hind 150 marka.

Sisu: Lääne Euroopa IV—XII aastasajani. Bütsantsi riik, slaavlased, venelased, araablased, soome-ugrilased ja eestlased. Euroopa XII ja XIII aastasajal. Uute riikide tekkimine.

„Mis puutub Emma Asson-Petersoni raamatuisse, siis on nende hääd ja vead juba omal ajal näidatud. Teises ja kolmandas trükis on autor püüdnud vigu parandada ja raamatuid täiendada, nii et praegusel ajal tema õpperaamatud „Vana aeg" ja „Keskaeg" kõige rohkem vastavad nii eespool ülesseatud metoodilistele ja pedagoogilistele nõuetele kui ka ministeeriumi kavadele."

V. Orav — Eesti Õpetajate Liidu häälekandja „Kasvatus" nr. 7, 1922.

Ajaloo õpperaamat rahvakoolidele, I jagu: Vana- ja keskaeg. Kokkuseatud vastavalt rahvakooli IV ja V klassi õppekavadele. Ilmub 1922. a. augusti kuuks.

Ajaloo õpperaamat rahvakoolidele, II jagu: Uus- ja kõige uuem aeg. Kokkuseatud vastavalt rahvakooli VI klassi õppekavadele. Ilmub 1923. a. algul.

Uus aeg. Ajaloo õpperaamat keskkoolid. Ilmub 1923. a. sügisel.

Kõige uuem aeg. Ajaloo õpperaamat keskkoolidele. Ilmub 1923. a. sügisel.

Prantsuse revolutsioon. Ilmub 1923. a. algul.

Prantsuse revolutsioon on üks väljapaistvamatest ja huvitavamatest ajaloo sündmusist, mille vastu huvi senini pole suutnud raugeda. Autor tutvustab selles töös Prantsuse revolutsiooni käiguga ja valgustab neid poliitilisi ja ühiskondlisi olusid, mis olid revolutsiooni tagapinnaks.

Kuna V. Blossi „Prantsuse revolutsiooni" Eesti keelne tõlge juba ammu müügilt lõppenud on, puudub meil praegu täiesti kirjandus, mis Prantsuse revolutsiooni ajajärku käsitaks.

A. Audova:

Inimese anatoomia ja füsioloogia õpperaamat ühes tervishoiuliste märkustega.

Hind 150 marka.

Sisu: Rakk. Raku koosseis. Raku elutegevus. Keha ehitus kudedest. Orgaanid ehk elundid. Tugi ja

liikumine. Luukere. Lihas- ehk musklikava. Olluste vahetus. Verekava. Hingamine ja hingamisorgaanid. Toitmine. Keha tegevuse ja eluavalduse korraldus. Sisemine sekretsioon ehk nõristus. Ergukava. Meeled. Surm ja sigivus.

Võru õpetajate seminaari direktor J. Käis andis Viljandi kongressil, loodusteadlisi raamatuid arvustades, selle õpperaamatu kohta kiitva otsuse, leides, et ta sisaldab, teiste õpperaamatutega võrreldes, rohkem õppematerjaali, mis aine põhjalikumaks käsituseks küllaldase tähtsusega, ja on selle poolest märksa parem, kui teised õpperaamatud sel alal.

W. Bölsche:

Inimese põlvenemine.

Saksa keelest M. Pill. Värvilise kaaneilustuse ja hulga piltidega tekstis. Kolmas täiendatud ja parandatud trükk.

Hind 50 marka.

„Rahva seas on kindel arvamine maad võtnud, nagu oleksivad taevas ja maa ühes kõigega, mis maa pääl on, kord ime läbi sündinud. Käesolev raamat vaatab inimese saamise pääle koguni teisiti, kui meil seda siiamaani harilikult on tehtud. Siin ei tule meil miski ime appi, vaid kindlatel alustel arutades jõuame otsusele, et „inimene" juba kõige madalamas loomakeses kord peidus on olnud. Selle raamatukese ülesanne on ainult näidata, et meie inimese saamist ka ilma imeta enesela ette võime kujutada."

W. Bölsche – Sissejuhatuseks.

„Bölsche kirjatöö on väga huvitav lugeda, sest kirjanik on meeldiv vestelugude jutustaja . . ." „Eesti Kodu", 1908

„Hää ja kõigiti soovitatav on ka „Noor-Eesti" väljaantud W. Bölsche, praeguse tähtsama looduseteaduse populariseerija, „Inimese põlvenemine". Ladusal, kergel ja rahvalikul keelel, kuid siiski teaduse pääle põhjenedes, tuuakse meile siin inimese järk-järguline põlvenemine alamatest olevustest silmade ette.

Dr. A. Lüüs — „Eesti Kirjandus", 1908.

Raamat on võrdlemisi lühikese aja vältusel kolmandas trükis ilmunud, mida rahvalik-teadusliste väljaannete juures erakordseks nähtuseks tuleb lugeda ja mis raamatule ise enesest kõige paremaks soovituseks on.

Füüsika õpperaamat keskkoolidele, I jagu.

Prof. E. Grimsehli järele Eesti keele V. Nano ja E. Kilkson, 216 pildiga tekstis. Hind 170 marka.

Sisu: Füüsika põhimõisted. Liikumine. Tung. Vedelikud. Gaasid. Molekulaarfüüsika. Akustika. Soojus.

„Tuntud pedagoogi prof. E. Grimsehli: „Füüsika õpperaamat realkoolidele" on silmapaistev täpipealse väljenduse, loogilise selguse ja kerge arusaadavuse poolest. Prof. Grimsehl ise tähendab tema kohta: „Raamat ilmub 25-aastase õpetuskogemuse viljana. Iseäralist rõhku olen selle peale pannud et raamatu sisu vastaks teaduslikke nõudeid, et definitsioonid ja seadused oleksid õiged ja et igal pool oleks tehtud kindel vahe tõsiasjade ja hüpoteeside vahel. Sel teel loodan kätte saada, et õpilased füüsika tundides harjuvad eelarvusteta vaatlema, vaatlusi seadusteks kokkuvõtma ja õigesti mõistma hüpoteeside abil loodud sidet üksikute nähtuste vahel".

See õpperaamat tohiks kohane olla kõigile koolidele, millede õppekava läheb rahvakoolist kaugemale, ainult keskkooli reaalharus peaks ta jääma esimeseks kontsentriks, millele järgneb viimastes klassides teine." V. Nand ja E. Kilkson — Eessõna.

Füüsika õpperaamat keskkoolidele, II jagu.

Prof. E. Grimsehli järele vastavalt Eesti keskkooli õppekavadele ümbertöötanud E. Kilkson. Ilmub 1922 augusti kuuks.

Sisu: Valgus. Elekter.

Grimsehli „Füüsika õpperaamatu" Eesti keele toimetamisel on peetud silmas just meie keskkooli õppekavasid. „Füüsika õpperaamatu" I jagu on paljude pedagoogide poolt medoodiliselt, kui ka aine käsituse ulatuse poolest, ajanõuetele täiesti vastavaks õpperaamatuks tunnistatud.

Füüsika sõnastik.

Kokkuseadnud J. Lang (Tartu reaalkooli direktor) ja O. Sulla (Tartu reaalkooli inspektor ja füüsika õpetaja). Hind 50 marka.

Eesti Kirjanduse Seltsi keeletoimkonna toimetus nr. 7.

Sõnastikus on toodud 1847 mitmesugust füüsikas ettetulevat oskussõna Vene-, Eesti- ja Saksakeelses järjekorras ühes lähema seletusega nende oskussõnade tarvitamise kohta

„Käesoleva „Füüsika sõnastiku“ ülesandeks on kokkuvõtet teha, kõigest sellest tööst, mis senini tehtud füüsika oskussõnade kallal, sellega kaasa aidata füüsika oskussõnade väljaarenemisele, niisama ka nende ühtlasele tarvitamisele koolides.

Mis sõnastikku enesesse puutub, siis on püütud temasse kõik füüsika keskkooli-kursuse ulatuses ettetulevad oskussõnad ülesvõtta, osalt ka ülikooli-kursusest.“ J. Lang ja O. Sulla — Eessõna.

Tarvilik käsiraamat nii õpetajatele, kui ka õpilastele, iseäranis nendele, kes füüsikat võerakeeliste õpperaamatute järele on õppinud.

Suguelu tervishoid.

I. **Suguelu tervishoid** — Dr. M. Gruberi järele. II. **Suguhaigused ja nendest hoidmine** — Dr. J. Vilms.

Hind 180 marka. Anatoomiliste piltide ja tabelitega tekstis.

Sisu: I osa: Sugutus. Pärivus ja suguvalik. Suguelundid. Sugutung ja kooselamise arvatav tervishoidline tarve. Sugulise mõõdupidamatuse tagajärjed ja abielulise suguelu juhtnöörid. Kunstlik sugutuse ärahoidmine ja abinõud selleks. Sugutungi vääratused. Abielu ja vabaarmastus.

II osa: Sissejuhatus. Suguhaiguste hädaoht. Kas on suguhaigel suguline läbikäimine lubatud ja millal? Millal võib suguhaige ennast terveks lugeda ja abiellu astuda? Kas on võimalik ise suguhaigust ära arstida? Suguhaiguste põhjused. Isiklik suguhaiguste eest hoidmine. Seltskondline ja riikline võitlus suguhaiguste vastu. Kaudne võitlus. Lõpusõna.

Sissejuhatuses tähendab M. Gruber oma töö kohta: „Ma puudutasin temas kõige hellemaid asju ja rääkisin otsekoheselt. Ma pidin seda tegema, et lugeja selge arusaamise suguelust saaks, missugust ma ka taotasin, sest olen kindel, et õigel ajal omandatud ja mõistlikult tarvitatud selge arusaamine kõige paremini kaitseb nende koledate ohtude vastu, millega suguelu ähvardab iga isikut kui ka tervet seltskonda. Siin kui igalpool on maksev sõna, et mõistus teadusega on inimese kõrgem jõud. Aga terav mõõk oskamata käes saab ohuks sellele, keda ta pidi kaitsma; mis rohuks pidi olema, saab mürgiks. Ma palun seepärast selle töö lugejaid teda niiviisi hoida, et ta mitte nende kätte ei langeks, kellele ta pole määratud. Ja sina, poiss, kui pahnased sõnad seni su kõrvu pole ulatanud ja kui sa seni sugutungi avaldusi pole tunnud, näita, et sa mees oled, taltsuta oma uudishimu ja pane raamat lugemata käest.“

Dr. Juhan Vilms kirjutab selle raamatu teise trüki eessõnas muuseas: „Käesolev raamat tahab olla juhatajaks ja hoiatajaks noorele neiule, õpetajaks ja nõuandjaks noorele mehele, olles teatavas mõttes käsiraamatuks, kus leiduks vastuseid suguellu ja suguhaigustesse puutuvate küsimuste üle.

Noorte, mitte veel täiskasvanud tütarde ja poiste eest hoitagu see raamat, kui mitte soovimata tagajärgi ei taheta. Ainult mõtlejate ja arusaajate inimestele on käesolev raamat määratud. Kes on kinni vanades ajast läinud vaadetes ja neist loobuda ei taha, nendele pole see raamat kirjutatud.

Palju tahtevõimu, selget pääd ja arusaamist nõuab suguelu terve ja loomulik juhtimine. Aidaku see raamat tuntavalt seks kaasa."

Dr. Juhan Vilms:

Suguhaigused ja nendest hoidmine.

Hind 90 marka.

Hans Kruus:

Linn ja küla Eestis.

Hind 60 marka.

Sisu: Linn ja küla uueaegse ühiselu ja kultuuri probleemina. Linnade kasvamine Eestis. Linn ja küla Eesti rahvusluse ideoloogias. Linn ja küla Eesti kirjanduses. Linn või küla.

„H. Kruusi raamatul on visa ja pikaline sündimine olnud Nagu autor eessõnas seletab, on ta juba Saksa okkupatsiooni ajal kirjutatud, kuid olude sunnil, ilmunud alles 1921. a. esimesel poolel.

„Mis pikalt tuleb, tuleb hästi", ütleb vanasõna. Ja seda võib ka eelnimetatud raamatu kohta teatavate kitsendustega tarvitada. Ilma, et kõigi väidetega, mis siin ettetuuakse, nõus tarvitseks olla, peab siiski ütlema, et siin tõsise kultuuriprobleemi lahendamisele on asutud, kiiduväärt asjalikkusega ja armastusega."

A. Jürgenstein — „E. Kirjandus", 1921.

„Kogu uurimus on sedavõrd huvitav, sisurikas faktide poolest ja otse tarvilik meie lähema mineviku mõistmiseks, et seda tuleb soovitada lugemiseks igale ühiskondlikuist küsimusist huvitatud kodanikule Eestis." V. Ernits — „Sotsiaaldemokraat" nr. 150, 1920.

Hans Kruus:

Peetrilinnas ajaloo suurpäivil.

Päevaraamatulised ülestähendused, veebruar — märts 1917.

Hind 35 marka.

Autor, kes ohvitserina ühes Peterburi garnisooni polgus tee-

nis, tutvustab lugejaid selles kirjutuses lähemalt nende oludega, mis 1917. a. revolutsiooni Venemaal esile kutsusid ja kirjeldab pealt vaatajana revolutsiooni käiku Peterburis, kui ka neid meeleolusid, mis revolutsiooni õnnelik kordamine sõjaväes ja rahvas tekitas.

Energia jäädavuse ja hajumise seadus.

Prof. O. D. Chvolsoni järele J. Lang Hind 25 marka

„Meie tunneme kolme põhiseadust, mis kõikide looduse nähtuste üle valitsevad, nimelt: aine jäädavuse seadus, mis ütleb, et üheski füüsilises ega keemilises protsessis aine ei hävine ega teki uuesti; energia jäädavuse ja hajumise seadus. Järgnevate ridade otstarve on kaht viimast seadust, mis energia ehk jõu kohta käivad, ligemalt tundma õppida. Nende kahe viimase seaduse suur tähtsus seisab selles, et nad kõikide, meile tuntud maailma, universumi osas ettetulevate nähtuste kohta maksvad on; nende kahe seaduse alla käivad elava ja surnud looduse nähtused ja protsessid." J Lang — Energia jäädavuse ja hajumise seadus.

osta

Maakera nabade saladused.

Dr. M. Wilh. Meyeri järele Saksa keelest tõlkinud J. Parik.
2 kaardi ja 24 pildiga tekstis Hind 35 marka.

Sisu: I. Põhjanaba. Geografiline seisukoht. Õhusoojus. Geoloogilised ja bioloogilised nähtused. Virmalised. Magneedi torm. Esimene reis põhjamaile 1553. a. Karusaarte ja Teravmägede (Spitzbergeni) ülesleidmine. W. Barentsi reis Novaja Semlja saarele 1594. a. Payeri ja Weyprechti expeditsioon 1872. a. Franz Joosepi maa ülesleidmine. „Tegetoffi" hukkumine. Nordenskjöldi expeditsioon 1878. a. Siberi randa jõudmine. Tschuktschid. Eskimood. Nanseni expeditsioon 1893. a. „Fram". Nanseni reis jalksi põhjanabale Teaduslised uurimised. Abruzzi hertsogi expeditsioon 1895. a. Andrée, Strindbergi ja Fänkeli põhjanaba-expeditsioon õhulaeval. Napid teated õhulennu kohta. Expeditsioonist osavõtjate arvatav hukkumine. Gröönimaa uurimised. Gletscherid. Polaarmaastik. Põhjanaba expeditsioonide teadusline tähtsus.

Ka

II. Lõunanaba. Geografine seisukoht. Lõuna jäämere maad. Rossi, de Gerlachi, Cooci ja teiste expeditsioonid lõuna jäämerde ja uute maaosade ülesleidmised. Larseni expeditsioon lõunanabale 1892/3. a. Carsten Borchgrewinki expeditsioon Wiktooriamaale 1898. a. Jäämäed. Hülged, pinguinid ja jääkarud. Õhurõhumine. Vulkaanid.

Maastik. Otto Nordenskjöldi expeditsioon 1901. a. Uute polaarmaade ülesleidmine. Aasta lumes ja jääs. Expeditsiooni õnnelik lõpp 1903. a. Geoloogilised leidused. Kolmas lõunanaba expeditsioon 1901 a. E. v. Drygalski juhatusel. Expeditsiooni tagajärjed.

„Tuntud teadusemees ja populariseerija jutustab kaunil keelel ja kaasakiskuvalt tähtsamatest maakera nabade uurimise teekondadest ja neist suurtest raskustest, millega julged uurijad võitlema pidivad; ühtlasi kirjeldab ta nabamaade elanikka, looma- ja taimeriiki ning näitab, mis tähtsus ettevõetud uurimistel on. Alguskeeles on seda rahvaraamatut viie aasta jooksul korda kümme suuremal arvul trükitud.

Raamatu välimus on kena, trükk ja paber hää, nagu „Noor-Eesti" väljaannetel kunagi."

A. Kruusberg — „Eesti Kirjandus", 1910.

Pärivus.

Kirjutanud M. Pill. Sisu selgitavad 26 pilti ja tabelit tekstis.

Hind 60 marka.

Sisu: Rakukeste riik. Sugutamine. Mendeli seadus. Missugused omadused on päritavad? Suguvahede sündimisest.

„Huvitavamatest peatükkidest eluteaduse õpetusest on pärivuse küsimus. Juba ammu on tähele pandud, et „käbi kännust kaugele ei kuku" ja, et „vanemate patud lastele kolmandamast ja neljandamast põlvest nuheldakse". Ainult viimastel aastakümnetel, kus sugurakukest üksikutesse osadesse on võidud jagada, on ka pärivuse küsimus kindlamale alusele rajatud. Terves eluteaduse õpetuses ei ole ühtegi küsimust, mis oma teaduslise ning tegeliku tähtsuse poolest, pärivuse küsimusega kõrvuti võiks seista."

Eesti keele õigekirjutus koolidele ja iseõppijatele.

Kirjutanud V. Ridala (mag. V. Grünthal). Hind 40 marka.

Sisu: Esisõna. Ajalooline ülevaade. Nüüdse õigekirjutuse põhiseadused. Harjutused. Võti.

„Käsiraamatu tarve, mis Eesti keele õigekirjutuse peajooned esitaks, on ammu tunduv olnud. Kuid iseäranis tunduvaks sai see Eesti Vabariigi tekkimisega, kui kool ja ametiasutused emakeelisteks said. Kuna sõnaraamat teateid üksikute keele vormide kohta sisaldab ja leksikaalne teos on, püüab käesolev käsiraamat Eesti keele

õigekirjutuse põhiseadused ja reeglid kokkuvõetuna ja ülevaatlikult edasi anda neile, kel juhust ja kel tarvet on — ja kellel ei oleks seda meie aegu — riigikeelt kirjas tarvitada. Nii moodi päästetakse hulk aega ja vaeva, mis muidu paratamata tuleks kulutada, kui kirjakeele tarvitaja õigekirjutuse põhiseadusega hästi tuttav ei ole ja siis iga üksikut vormi sõnastikust peab vaatama.

Raamat sisaldab ülevaatliku esituse näol kõik õigekirjutuse põhiseadused ja reeglid ja väljavõtted neist, ja seletab, miks üks ehk teine häälik nii ehk teisiti kirjutatakse.

Töö lõppu on harjutuste kogu liidetud. Selle eesmärk on neid, kes põhiseadused ja reeglid on tundma õppinud, õigekirjutusega praktiliselt tuttavaks teha ja aidata Eesti õigekirjutuse iseäraldused omandada." V. Ridala — Esisõna.

Ajakirjas „Eesti keel" nr. 1 annab mag. A. Saareste (Saaberk) selle käsiraamatu kohta järgmise kiitva otsuse: „Üleüldiselt kokkuvõttes võib kõnealust väljaannet, kui tarvilikku ja sisuliselt usaldatavat õigekirjutuse juhti kõigile soovitada."

Tarvilik käsiraamat igaühele.

V. Ridala: **Esteetika.** Hind 50 marka.

Sisu: Intuitsjoon ja väljendus. Intuitsjoon ja kunst. Teoreetiline tegevus ja praktiline tegevus. Väljenduse jaotamatus moodudeks ja asteteks. Esteetilised tundmused ja ilusa ning inetu vahetegu. Looduse ja kunsti füüsiline ilu. Väliseks tegemise tegevus ja kunstide tehnika ning teooria. Maitse ja kunsti reprodutseerimine.

„Järgnev lühikene esteetika ülevaade on kokkuseatud B. Croce esteetika süsteemi järele, nagu see esineb tema klassilises töös: „Vaimu filosoofia. Esteetika, kui väljendusteadus ja üleüldine keeleteadus."

See püüab abiks olla kirjanduse ja kunsti õppijatele nii koolis kui ka väljaspool kooli ja meie kirjanduses leiduvat kibedat käsiraamatu puudust täita. Eelolev töö on esimene sarnast laadi katse Eesti keeles." V. Ridala — Eessõna.

Eesti kirjanduse ajalugu koolidele.

Kirjutanud V. Ridala (mag. V. Grünthal).

Sisu: Rahva luule. Vaimuliku kirjanduse algus. Ilmaliku kirjanduse algus. Kreutzwaldi ajajärk. XIX aastasaja lõpp. Kõige uuem aeg. XX aastasada. Ühiskondlikud olud. Jutukirjandus XX aastasajal Lüürika XX aastasajal. Kirjanduse arvustus. Kirjanduse nimestik.

„Käesolev Eesti kirjanduse ajalugu on nende 8 aasta saadus, mil Eesti Tütarlaste Gümnaasiumis olen Eesti kirjandust pidanud õpetame. Ülevaade on kooli tööst välja kasvanud ja tahab kõige päält kooli tarbeid silmas pidada, ilma et esteetiline kirjanduse hindamine teisele kohale oleks jäetud." V. Ridala – Esisõna.

„Õpperaamat on määratud keskkoolidele ja sisaldab ülevaate Eesti kirjanduse arenemise kohta kõige vanemast kuni käesoleva, XX aastasajani.

Sarnane ülevaatlik kirjanduse ajaloo õpperaamat puudus meil täiesti, sest M. Kampmanni kirjutatud „Eesti kirjanduseloo peajooned" on määratud käsiraamatuks kirjanduse ajaloo õpetajaile ja ei ole kohane õpperaamatuks, sest sisaldab liiga rohkesti kirjandusajaloolist materjaali, millel aine vastavate õppekavade ulatusel läbivõtmisel teise järgu tähtsus.

Mag. V. Grünthal on paremates meie kirjanduse ajaloo tundjatest, mis juba iseenesest tagatiseks on, et kõneall olev õpperaamat, pakutava õppematerjaali poolest, meie keskkooli kursuse nõuetele enam-vähem vastab, pealegi on töö, nagu autor esisõnas ise tähendab, nende 8 aasta saadus, mil ta Eesti Tütarlaste Gümnaasiumis on pidanud Eesti kirjandust õpetama, on väljakasvanud koolitööst ja peab silmas esimeses joones just kooli tarbeid."

—al. „V. Maa" kirj.-tead. lisa nr. 22, 1922.

Valik Eesti rahvalaule.

Korraldanud ja sõnastikuga varustanud V. Ridala (mag. V. Grünthal). Eesti Kirjanduse Seltsi koolikirjanduse toimkonna väljaanne. Nooresoo kirjavara nr. 49. Hind 75 marka.

„Esil olev kogu sisaldab, pääle väheste väljajätete, need rahvalaulud, mis M. Veske kogu I ja II osas leiduvad, ja valiku kõige tähtsamaid ja kaunimaid laulusid ühes mõnede pikemate lugudega Neus'i kogust, Vana Kandlist ja Setukeste lauludest; pääasjalikult mõlematest viimastest.

Raamat on kavatsetud kõige päält kooliraamatuks, ja kooli tarvetest on ta õieti väljakasvanud. Aga ühtlasi püüab ta abiks olla laialisele lugejate piirkonnale, kellel kirjanduslikku huvi ja arusaamist leidub meie kõige omapärasema kirjanduse, rahvaluule ja selle loomulise ilu vastu". V. Ridala — Esisõna.

Mis on matemaatika ja milles on tema väärtus.

Hind 30 marka.

Tuntud matemaatika õpperaamatute autori, Tartu üli-

kooli professori Gerhard Rägo esiloeng, peetud ametisse astumise puhul Tartu ülikooli aulas, 2. oktoobril 1920. a.

„Matemaatika on see aine, mis meid alla juhib teadmise algpõhjadele, ja tema on, mis meid kõrgemale ettekujutavast tõstab, ja lennutiivul võimsalt üles viib kaunimatesse ilmadesse, igavestesse, jäävatesse, piirita mõtteilmadesse, ilmadesse, kus valitsevad ideed."

G. Rägo — Mis on matemaatika.

Peeter Ruubel:

Meie noorsoo vaimlisest murrangust.

Hind 10 marka.

Murdesõnad Põhja-Eestist.

Kirjakeeles tegelikuks tarvitamiseks valinud ja esitand A. Saaberk-Saareste. Hind 75 marka.

Lisana: I. Sugulaste nimed (2 tabelid). II. Ilmakaarte (taevakaarte) nimed. III. Kangastelgede osade nimed.

„Päev-päevalt meil mitmekesisemaks, tihedamaks ja laiematesse valdkondadesse nihkuv elu ja tegevus seab Eesti kirjakeelele uusi, ikka suuremaid nõudeid. Üksikud tööstusharud, tehnika, kaubandus, teadused, kirjandus, kunst, sport jne. tunnevad kibedat puudust uute mõistete ning asjade täpipealsete, eestikeelsete nimetuste nõutamisel. Nimetatud asjaolu ongi põhjust andnud käesolevale katsele: elavast rahvakeelest pakkuda aineid, kust võimalik oleks kohaseid, tarbele vastavaid oskussõnu valida.

Sõnade tähendus on katsutud võimalikult rohkete rahvakeelsete (kirjakeelde transkribeeritud) lausenäidete varal valgustada ja selgitada. Selleks otstarbeks, samuti sõnade kirjakeelse traditsiooni rõhutamiseks on ka tsitaadid kirjandusest abiks võetud.

Et tarviliku sõna leidu hõlbustada, on valiku lõppu paigutatud index-juhataja."

A. Saaberk — Eelmärkuseks.

„. . . Raamatut tuleb rõõmuga tervitada ja soovitada, juba sellepärast, et ta sisaldab hulga seni tundmatumaid sõnu, määrab täpipäälselt nende tähendused ja enamasti ka nende ulatuse. Nõnda on raamatul oma teaduslik väärtus ainetekoguna."

Lauri Kettunen — „E. Kirjandus", 1921.

„Sirvilaudade" XXV-da juubeli-aasta lisa.

Hind 30 marka.

Sisu: J. Kõpp: Esimese juubeli-aasta mälestuseks. A. Audova: Loomade hingeelust. C Villberg: Salajõed ja maa-alused

koopad Eestis. Dr. F. Lepp: Kõhutõbi. J. Teinmann: 22. juuni 1919 (Mälestusist „Landeswehri" sõjast).

„Suurt tähelepanu teenib ära tingimata C. Villbergi kirjutus „Salajõed ja maa-alused koopad Eestis", missugune kokkuvõtte-artikkel senini Eesti kirjanduses esimest korda esineb. Igaüks, kes vähegi huvitust tunneb meie kodumaa looduse ja harulduste vastu, peaks tähendatud kirjatükki lugema. Samasugust tähelepanu ja huvitust on ka teised kirjatükid ära teeninud"

„Postm." nr. 326, 1920.

„Tähelepanemise väärt kirjelduse „Salajõed ja maa-alused koopad Eestis" (30 lhk) toob C. Villberg tänavustes (1921) „Sirvilaudades". Siin vaadeldakse esiteks tähtsamaid salajõgesid: Jõelehtma jõge, sama nimelises kihelkonnas, Kuiva- ja Katajõge Kosel, Salajõge Lääne-Nigulas ja Erra- ehk Uhaku jõge Lüganuses. Pärast käsiteletakse veel rohkem-tuntuid maa-aluseid koopaid, mis väärt, et neid rohkem tähele pannakse. Näit. kirjeldab Dr. Kruuse Tartu lähedal olevaid Aruküla koopaid, mis olevat üle 500.000 ruutjala suured, umbes 15.000 sambaga. Huvitavad on ka Ida-urkad Kuimetsas, Toripõrgu ja Koorküla põrguhaud. Neisse kohtadesse peaks meie koolinoorsugu suvel õppereise ettevõtma."

Viator — „V. Maa" nr. 82 (689), 1921.

Ühesgi kooli-, kui ka üleüldishariduslises raamatukogus, ega looduse-sõbra raamaturiiulil ei tohi see raamat puududa.

Botaanika käsiraamat.

Prof. Dr. O. Schmeili järele Eesti keele toimetanud M. Pill. Kolmas parandatud ja täiendatud trükk. Eesti Kirjanduse Seltsi Koolikirjanduse toimkonna toimetus nr. 5.

Hind 150 marka.

„Prof. Dr. O. Schmeili looduseteaduslistes õppe- ja käsiraamatutes ei ole pearõhku suure hulga taimede pealiskaudse kirjeldamise pääle pandud, vaid sääl on igast sugukonnast ühe tähtsama ehk tuttavama taime kehaehituse ja eluavalduste keerulisi vahekordi põhjalikult selgitatud. On lugeja õppinud nende väljavalitud taimede juures bioloogiliselt mõtlema, siis oskab ta seda ka teiste taimede juures kergesti teha.

Käesoleva õpperaamatu tõlkimisel on pääasjalikult venekeelist tõlget silmas peetud, sest venekeelses väljaandes on mõningate taimede asemel Venemaa kohasemaid taimi kõne alla võetud, anatoomia ja olulugu on aga Schmeili teiste tööde järele palju täiendatud.

Täiendatud on süstemaatika osa kolme sugukonna, nimelt tatraliste, maltsaliste ja lõhkheinaliste juuremahetamise ning mitmes

sugukonnas teiste taimeliikide kirjeldamise läbi. Kujuõpetuse ja oluloo osas on mitmel pool täiendusi tehtud.

Parandusi on (II trükis) taimenimede ja oskussõnade uuendamise läbi tehtud pääasjalikult Eesti Üliõpilaste Seltsi Loodusteaduse osakonna ning Eesti Kirjanduse Seltsi sellekohase toimkonna poolt ühiselt väljatöötatud ja trükis ilmunud „Kodumaa taimede" ja päajoontes valmiskorraldatud taimeteaduse oskussõnade järele."

M. Pill — Eessõna.

„Käsiraamat on alguskeeles lühikese ajaga kaheskümnes trükis ilmunud, ja venekeelses tõlkes on ta mitmest trükist läbi käinud ja koolides elavat tähelepanemist leidnud . . . Tema (Schmeili) raamatud oma huvitava stiiliga, suudavad kooliõpilaste hinge kaasa tõmmata".

M. S. — „Postimees" nr. 235, 1913.

Dr. Juhan Vilms:

Spordi, kui füüsilise töö asemiku puudused tervishoius.

Hind 20 marka.

Ülemalnimetatud töö, milles autor meid tutvustab spordi kasu-, kui ka kahjulikkude külgedega tervishoiu seisukohast ja juhtnööre annab selle edaspidiseks otstarbekohaseks arendamiseks, on sportlaste, kui ka kõigi teiste vaimlisel alal töötajate poolt õige elavat tähelepanu leidnud. Võrdlemisi suur esimene trükk on lõpukorral. See töö on tõlgitub ka Esperanto ja Tshechi keele.

Dr. Juhan Vilms: **Elutekkimine.** Ilmumisel

Sisu: Elav ollus ja tema omadused üleüldse. Elu omaduste lähem kirjeldus ja seletuskatsed. Elava olluse tähtsamaist tegevaineist. Mis on elu? Elava olluse tekkimine. Biofermendi mõiste üleüldine kõlbulikkus elu ja surma nähtuste juures. Biofermendi lähemad selgituse võimalused. Kokkuvõte.

Loodus ja inimene.

Viis päätükki Ernst Haeckeli töödest ühes sissejuhatusega, tema 80. sünnipäeva mälestuseks, E. Haeckeli pildi ja hulga joonistustega tekstis. Eesti Üliõp. S. „Ühenduse" toimetus.

Hind 50 marka.

Sisu: Eessõna. J. Jans: Haeckel ja tema elutöö. E. Haeckel:

Põlvenemise õpetuse sisu ja tähtsus. Tõlk. P. Kogermann. E. Haeckel: Loode- ja tõulugu. Tõlk V. Luik. E. Haeckel: Araabia korallid. Tõlkinud Aug Reben. E. Haeckel: Gastrea õpetus. Tõlkinud H. Reichenbach. E. Haeckel: Kogemus ja äratundmine. Tõlkinud Ed. Kubjas.

Rahvaharidustöö väljaspool kooli I.

Hind 60 marka.

Sisu: Joh. Aavik: Raamat ja ta arenemine. K. Einbund: Raamatukogutöö ja raamatukogu-hoidja. J. O. Lauri: Raamatukogu-liikumine Lääne-Euroopas ja Ameerikas. J. Parktal: Venemaa raamatukogud. Linda Einbund: Lasteraamatukogud. H. Niggol: Raamatukogu sisemine korraldus. Kroonika.

„Vaba Sõna".

Rahvalik-teadusline, kirjandusline ja poliitiline ajakiri.

1914. aastakäik. Sisaldab teaduslisi ja ilukirjanduslisi töid järgmistelt autoritelt: K. Einbund, R. Eliaser, J. Jans, Joh. Kirkmann, H. Kruus, B. Linde, H. Madisson, M. Martna, L. Oleks, R. Paabo, G. Suits, Joh. Barbarus, J. Semper, A. Reeben, A. H. Tammsaare, K. Michelson, A. Ahmatova, V. Brjusov, A. Fiskar, J. Oks, R. Tagore, Fr. Tuglas, A. Tassa ja teised.

368 suurt lehekülge teksti, hulga kaunistustega. Kaasandena Juhan Liivi pilt N. Triiki joonistuse järele.

1916. aastakäik. Sisaldab teaduslisi ja ilukirjanduslisi töid järgmistelt autoritelt: J. Jans, H. Kruus, E. Laaman, M. Martna, A. Normes, P. Ruubel, Nik. Suhanov, J. Treial, Victor Tschernov, Emma Asson, J. Kangro-Pool, Joh. Semper, Fr. Tuglas, H. Visnapuu, Aug. Gailit, Knut Hamsun, M. Heiberg, Aug. Könick, G. de Maupassant, M. Puru, R. Reimann, R. Roht, M. Under, Ed. Vilde, O. Wilde, Joh. Aavik ja teised.

232 suurt lehekülge tiheta kirjaga teksti, hulga kaunistustega.

Aastakäigu hind 200 marka.

Cand. Joh. Adamson.

Majandusteadus.

Keskkoolidele ja eneseharimiseks.

Sisu: Algmõisted. Varade valmistamine: loodus, töö ja kapitaal; kriisid; masin ja selle tähtsus; ettevõtted ja nende kujud; suur ja väike ettevõte. Varade vahetus: vahetuse tekkimine ja siht, vahetus-väärtus, hind; metall- ja paberraha; krediit; pangad; kaubandus; liikumine ja teadete saatmine. Ühiskondliku sissetuleku (saaduse) jagunemine: maarent, kapitaali protsent, töötasu, ettevõtja kasu ja nende vastastikune vahekord. Riigi majanduslised ja sotsiaalsed ülesanded. Sotsialiismi põhimõtted. Ilmamajandus. Riigipoliitika ja majanduslised huvid.

Õpperaamat on kirjutatud vastavalt keskkooli õppekavadele. Käsitus rahvalik-teadusline. Arusaadav igaühele.

Ilmub 1922. aasta augusti kuuks.

Jakob Albreht:

Leheküljed vabadussõjast.

Hulga piltidega. Ilmub 1922. aasta augusti kuuks.

Sisu: Eessõna. Eesti rahvaväe organiseerimise algus. Saksa okkupatsiooni ajast. Enamlased Tartus. Tartust Petserini. Võitlused Petseri pärast. Võitlused Võru pärast. Võidukäik Lätimaale. Võitlused Ostrov-Põtalovo sihis. Viru väerinnal. Kolmas jalaväe diviis. Teine jalaväe polk. Vaherahu Viru väerinnal. Eesti Baltimere laevastik vabadussõjas

Oma sõjamälestusis kirjeldab autor kõige huvitavamat ajajärku meie vabadussõjas, nimelt võitlusi Tartu, Võru ja Petseri pärast. Missuguseid üliinimlisi jõupingutusi „Iseseisva Eesti" rajamine meie kangelaselikult rahvaväelt nõudis, selle üle saab igaüks kujuka ja loomutruu pildi ülemalnimetatud sõjamälestuste järele. Ärgu jätku keegi neist, kes isiklikult osavõtnud sõjategevusest Lõuna-väerinnal, seda raamatut enesele muretsemata, ta on kalliks mälestuseks läbielatud sõja raskustest.

Dr. K. Otto:

Tervishoiu õpperaamat keskkoolidele.

Sisu: Tervishoiu ülesanne ja tähtsus. Õhk ja kliima. Maapind. Vesi. Elumaja. Surnuaiad. Toitmine. Riided ja jalavari.

Kehakultuur ja ükskute orgaanide tervishoid. Töö ja puhkus. Külgehakkavad haigused. Haigete ravitsemine ja esimene abi õnnetutel juhtumistel. Rinnalaste eest hoolitsemine. Koolitervishoid.

Lisana: Hambaarst M. Peterson: **Hammaste ravitsemine.**

Ilmub 1922. a. augusti kuuks.

H. Soosaar u. P. Waldson:

Lehrbuch der deutschen Sprache

für estnische Elementarschulen. I. Stufe.

Saksa keele õpperaamat rahvakoolidele. Kokkuseatud vastavalt rahvakoolide õppekavadele.

Nimetatud õpperaamatu kohta annab Saksa keele õpetaja L., kes õpperaamatu käsikirja läbivaadanud, järgmise otsuse: „Õpperaamat on otstarbekoheselt kirjutatud õpetamiseks algkoolides. Laused, küsimused ja jutukesed on õpilast ümbritsevast elust võetud ja keeleliselt lihtsatest ja kergesti arusaadavatest lausetest kokkuseatud. Õpperaamatut võib täiesti kordaläinuks tunnistada ja õppimiseks ja õpetamiseks soovitada."

Ilmub 1922 a. augusti kuuks.

III. Pealadus.

J. Stern: **Tuleviku riik.** Hind 15 marka.

„Mitte tuleviku pilti, vaid lühikest seletust sotsialismuse üle tahab käesolev raamat anda; ta tahab näidata nende moodus olevate ettekäänete jõuetust, mis sotsialismuse teokstegemise ja otstarbekohasuse vastu on sihitud." J. Stern — Eessõna.

V. Korolenko: **Igapäevane nähtus.** Ajakirjaniku märkused surmanuhtluse üle. Hind 30 marka.

Sisu: 12. mai 1906. aastal. Surmalemõistetud N. vangimajas. Surmakandidaatide äripäevad. Lootused ja enesetapmised. Viimsed kokkusamised. „Elulookirjeldused". Ekspropriatorid. „Kohtuotsus kinnitatud". Kuidas seda tehakse? Lõpusõna.

Kirjeldab neid koledusi, mis surmamõistetud, suuremalt jaolt poliitika-süüdlased, Vene vangimajades 1906. ja 1907. aastatel läbielasid. Annab kujuka pildi „tsaristlise" Venemaa vangimajade olukorrast 1905. a. revolutsioonile järgnevatel reaktsiooni aegil.

Tähelepanemiseks

kooliõpetajatele, õpilastele ja iseõppijatele. Õpperaamatute valiku juures pidage silmas et „Noor-Eesti" õpperaamatud on kokkuseatud ja toimetatud paremate koolimeeste kaastegevusel, keeliliselt läbivaadatud tuntud koolimehe ja keeleteadlase J. Weske poolt. Nad on trükitud hääl paberil, hulga sisuselgitavate piltidega, tiheda kirjaga ja suures kaustas. Teiste kirjastuste väljaandel ilmunud vastavate õpperaamatutega võrreldes, sisalduvad nad märksa rohkem õppematerjaali ja on selle tõttu kõige odavamad.

Jaokaupa järelmaksuga

on raamatute müük avatud kirjastuse ladust, Tartus, 1000-margalisest summast peale. Esialgne sissemaks 25% peale, järelmaks kuni kuue kuuni. Jaokaupa järelmaksuga võib tellida igasugust Eesti kirjandust, ostja enese valiku järele. Raamatute hinnale mingisuguseid kulusid juure ei arvata. Esialgu on müük korraldatud ainult kirjastuse ladust, Tartus.

Raamatukogudele

muretsetakse igasugust müügil olevat kirjandust kõige kasulikumatel tingimistel.

Neile, kes raamatute hinna rahas ehk postmarkides kirjastusele saadavad, saadetakse raamatud posti kaudu kuludeta kätte.

Igasugust müügil olevat Eesti kirjandust võib kirjastuse ladu kaudu tellida kas raha ettesaates ehk järelmaksuga.

O.-Ü. „Noor-Eesti Kirjastus" — Tartus.

Ladu Tartus, Rüütli tän. nr. 4, kolmandal korral.
Avatud kella 9—2 ja 4—½6

E. K.-Ü. Postimehe

raamatukauplus -- ja kirjastus --

Tartus, Rüütli tänav nr. 9.

Suur ladu teaduslikku-, ilu- ja koolikirjandust, kooli- ja kantselei-tarbenõusid jne.

K.-Ü. „Postimehe" kirjastusel on ilmunud järgmised raamatud:

Esimesilt päevilt.

Redik Soar. Jutustused. Hind 40 marka.

Selle teose üle kirjutab H. M. 1922. a. „W. Maa" lisas nr. 1 muu seas: „Ühe väikese, kuid imestamapanevalt südamliku raamatukese juure tahaksin iga inimest, kes veel head, lihtsat ning tervet südameluulet armastab, juhtida. See on R. Soari „Esimesilt päevilt" — 90 leheküljeline raamat — hind 40 mrk. . . . Ta otsekui kerib lõnga üksluisest maaelust ning luulerohkest lapsepõlwest suigutaval ning uinutaval häälel pikka ning tasa vestes. Kuid mõnikord on ta lause lühike ning seal avaldub mõte tuumaks kui küps viljapea".

Huvitav peatükk Eesti minevikust.

Johann Georg Eisen von Schwartzenberg (Torma-Lohusoo õpetaja 1746—1775). A. Jürgenstein.

Faust. I.

J. W. Goethe kurbmäng. Eestistanud A. Jürgenstein. 218 lehekülge. Hind 100 marka.

Faust on Saksa kirjanduse suurteos, üks kõige tähtsam ilukirjandusline töö terves maailma kirjanduses.

Keeleteadlane V. Ridala kirjutab Fausti eestikeelse tõlke üle „Hels. San." m. s. järgmist: „Nagu muudki lüürilised kohad, on tõlkes iseäranis hästi õnnestunud Margarete osa ja Fausti tundmuse avaldused . . . Neis on püsivamat ja väärtuslikumat, kui see, mida üks päev toob ja teine viib . . . Peab tunnistama, et A. Jürgensteini Fausti tõlge on väga tähelpandav kirjanduslik sündmus Eesti kirjanduse viimase aja arenemises "

Kodu.

K. E. Sööt. Luuletused 1910—1921. Hind 140 marka.

„T. Teat." 1922. a. nr. 18 ja 20 kirjutab Ed. H. „Kodu" üle m. s.: „K. E. Sööt'i töölaulud on kui sõjahüüd. Ajasündmusist on teda kõige enam vabadussõda inspireerinud ja ta on sellest vist rohkem laulnud kui ükski teine Eestis . . . Lootusega on Söötil intiimne, õrn, vaheta suhe." — Fr. Tuglas lausub 1922. a. „Päev." lisas nr 10 m. s.: „Oma tõestiväärtuslikud luuletused on K. E. S. annud müütiliste ainete alal, kus vorm ja sisu haruldase täpipealsusega ühte langevad ja naturalistlikult usaldava terviku sünnitavad."

Raamat on ilusal moodsal paberil trükitud.

Ilmade ettekuulutamine.

K. Koch, ülik. meteorol. observ. juhataja. Hind 20 marka.

Kodu rajalt.

17 laulu segakooridele (à capella) Dr. M. Veske sõnad. Hind 50 m.

NAPOLEON
ja eelviimane ilmasõda.

Ühe võimumehe ajalugu, 100-a. surmapäeva mälestuseks. Dr. J. Bergman, Tartu ülikooli prof. Eesti keele tõlkinud A. Jürgenstein.

Raamatu mitmekesisest sisust toome siin järgnevalt mõnede peatükkide pealkirjad, mille järele üleüldisest kavast ja mõttekäigust võidakse enesele pilti kujutada:

1) Napoleoni sugu ja lapsepõlv. 2) Vaene alamleitnant. 3) Prantsuse revolutsioon. 4) Napoleon 24-aastase kindralina. Tapakirve kardetavas läheduses. 5) Bonaparte päästab vabariigi valitsuse. 6) Tema esimesed kuulsad võidud Itaalias. 7) Egiptuse õnnemäng. 8) Bonaparte vabariigi president. 9) „Keiser Napoleon", Euroopa mannermaa diktaator. 10) Hispaania nuhtlemine. 11) Napoleon kosib enesele keisri tütre naiseks. 12) Kuuesaja tuhande hukatus Venemaal 1812. 13) Vägeva langemine. „Rahvaste lahing". 14) Napoleon Elba saarel. 15) Kotkas ärkab. 16) Napoleon St. Helena saarel.

Raamat on valgele kirjutuspaberile trükitud. Kümne pildiga. Hind 160 marka.

Tegelikud õigekeelsuse määrused.

A. Saareste. Hind 50 marka.

Nende määruste aluseks on peajoontes „Õigekirjutuse sõnaraamat", eriti selle teoksilolev teine väljaanne. Määrused puudutavad kõige tähtsamaid ja kõige hädalisemaid õigekeelsuse ja õigekirjutuse küsimusi, mille puhul tegelikus elus ja kirjanduses kas eksitakse või kaheldakse, ja kus korralagedus ning eksimine eriti valusalt lugeja keeletunnet riivab.

Määruste kokkuseadmisel on peaasjalikult silmas peetud keele omapärasust, s. o. eestilikkust, ja keeleehituse otstarbekohasust, s. o. lihtsust ning selgust.

Lähemal ajal ilmub teises täiendatud trükis:

Kirjandusloolline lugemik I.

Korraldanud Aug. Raud, Tartu tütarl. gümn. Eesti k. õp.
Umbes 300 suurt lehekülge.

Sisu: 1) Kirjanikkude elulood: Fählmann, Kreutzwald, Jannsen, Koidula, Hurt, Veske, Eisen. 2) Rahvaluule: eepilised ja lüürilised rahvalaulud, mõistatused, vanasõnad, kõnekäänud. 3) Kalevipoeg: luules ja proosas. 4) Kunstluule. 5) Jutustused.

Kirjandusloolline lugemik on kokku seatud ühtluskoolide õppekavade kohaselt ja pakub kirjandusloolisi materjaale 5 õppeaasta jaoks. Esimene trükk otsas.

Seda raamatut arvustades kirjutab M. Okas „Postimehes" 1921 nr. 300 muu seas järgmist: „. . . Kas on Aug. Raua raamat tarvilik? Autor ise arvab (eeskõnes) ja tunnistab oma raamatu tarvilikuks koolidele sellepärast, et meie vastavat kirjandust ise- ja üksikraamatutena ei leidu ja kuskilt saada ei ole. See on igatahes mõjuv põhjus. . . . Ka kodule on Kirjandusline lugemik ülitarvilik, et lastevanemad ja teised kodukondsed võiksid pilku sisse heita ja endid Eesti kirjavaraga tutvustada. . . . Soovitame, et hea vaimu mõju Aug. Raua „Kirjandusloolise lugemiku" lehekülgedelt meie noortele ja täiskasvanutele vastu naerataks ja neid lugemisele meelitaks. On see raamat ju ainukene omasarnane ja väärtusline meie koolikirjanduses. Nii siis — koolile ja kodule väga soovitav raamat."

Kirjandusloolline lugemik II.

Korraldanud Aug. Raud.
232 suurt lehekülge. Hind 130 marka.

Sisu: Raamatus leiduvad järgmiste kirjanikkude elulood ja näited nende kirjatõist: F. Kuhlbars, C. R. Jakobson, J. Pärn, A. Reinwald, J. Kunder, J. Bergmann, E. Bornhöhe, Jakob Liiv, J. Tamm, A. Kitzberg, Ed. Vilde, Juh. Liiv ja A. Haava.

„Kirjandusloolise lugemiku" II jagu pakub kirjandusloolisi materjaale 6 õppeaasta jaoks. Ta on „Kirjandusloolise lugemiku" I jao loomulikuks jätkuks ja vastab täielikult Haridusministeeriumilt väljaantud õppekavade nõuetele.

Kooli laulmiseraamat.

Kokkuseadnud W. Tamman.

II täiendatud trükk. 248 lehek. Hind 100 marka.

Raamatu kokkuseadmise juures on silmas peetud Haridusministeeriumi uut õppekava alg- ja keskkoolidele. Raamat sisaldab 82 ühe häälset, 49 kahehäälset ja 68 kolme- ja neljahäälset laulu, peale selle 13 kaanonit ja muu tarvilik harjutamismaterjaal ühes seletuste ja näpunäidetega.

Kolmas trükk on värskendatud ligi 30 uue lauluga, peaasjalikult Eesti ja Soome paremate heliloojate sulest.

Lisaks on raamatusse paigutatud laulumängud.

C. Julii Caesaris,

Commentarii de Bello Gallico.

Comm. I, comm. VI (cap. 11—24).

Elmar Kikas. I. Tekst — 30 mk. II. Seletused — 70 mk.

Lumivalgukene.

Lasteetendus 6 vaatuses. Ainetel Helmi Põld. Hind 30 mk.

Seda raamatut arvustades kirjutab m. s. „K." „Post." nr. 135: „Meil on sündsate lastenäidendite valik väike olnud. Seda on nagu kõrvaliseks asjaks peetud, mille eest hoolitsemist pole keegi enda kohuseks pidanud; ometi on aga lastenäidenditel (laiemalt — lastekirjandusel) pädagoogiliselt suur tähtsus, sest õpetus, mis pakutakse jutu või näidendi kujul, jääb lastele palju ennemini ja kindlamini meele ja saab rohkem nende hingevaraks, kui näituseks sundusena esinev kooliõpetus.

Sellepärast tuleb aina tervitada ka hiljuti ilmunud H. Põld'i lasteetendust „Lumivalgukene", mis Puschkini ümbertöötusest meele jäänud ainetel kokku seatud . . . Stiililiselt on näidend hästi läbi viidud. Keel on ladus ja ilus, milleks mõjub kaasa ka see, et näidend on kirjutatud seotud kõnes, kus kohati lauludki esinevad."

Kimp Kullerkuppe.

Seitse laulu segakoorile. Elm. Kikas. Hind 25 marka.

Iga kodanik

kes hindab väärtuslist ja tõsist ajakirjandust

loeb „Postimeest"

„Postimees" — kui kõige kiirema teatesaamisega ja kõige suurema arvu kaastöölistega ajaleht Eestis, annab alati täielikumat ülevaadet sise- ja väljamaa uuemate päevasündmuste kohta. „Postimees" toob ainult õigeid ja kontrolleeritud teateid ja ei aja ajutist ajakirjanduslist kõmu taga.

Tartu professorite ja teiste kõrgema haridusega eriteadlaste sulest „Postimehes" ilmuvad teaduslikud kirjatööd, juhatused, nõuanded jne. pakuvad suurt huvi igale kodanikule, tema tegevuse ala peale vaatamata. Eriti põllumajanduse ja rahvamajanduse edendamise eest hoolitseb „Postimees" järjesti rohkem.

Vana „Postimees" on olnud ja on alati teenäitajaks ja juhiks igale eestlasele.

Ärge viivitage „Postimehe" tellimisega.

Iga ärimees ja tööstur kuulutab alati „Postimehes", teades, et tema kuulutus ulatab kõige laiematesse tarvitajate ringkondadesse.

„Postimehe" peakontor — Tartus. Kõnetr. 80 ja 2-86.

Abitalitused kõigis Eesti linnades.

Esitused ja agentuurid kõigis rahvarikkamais kohtis.

„Postimeest" võib tellida igast Eesti postkontorist ja väljamaal Saksa, Soome ja Läti postkontoritest.

EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS
„POSTIMEES"

TARTUS, RÜÜTLI T. 9. TELEFON 80.

Raamatukauplus ja kirjastus.

Suur ladu teaduslikku-, ilu- ja koolikirjandust, kooli- ja kantselei-tarbenõusid jne. — Kõige parem ostukoht kauplustele, koolidele, asutustele ja eraisikutele.

Trükikoda

valmistab uute, moodsate kirjade ja tehniliste täienduste abil maitserikkalt igasuguseid trükitöid.

Tsinkograafia

valmistab ajakohaselt sisseseatud töökojas vilunud töölõudude tegevusel kiiresti ja korralikult liht kui ka kõige peenemaid autotüüpe ühe kui ka mitme värvi jaoks.

Köitekoda

valmistab kõigsugu liht- ja iluköite-töid üksikult ja kogudena.

Hinnad mõõdukad.

Kirjastus „Odamees“

soovitab:

H. Adamson: **Mulgimaa.** Laulud. 30.—, 15.—

A. Alle: **Carmina barbata.** Luuletusk. 75.—

A. Gailit: **Klounid ja faunid.** Följetoonid. Piltidega. 180.—, 120.—

N. Jevreinov: **Lõbus surm.** Näitem. 100.—, 75.

A. Kivikas: **Sookaelad.** Külanovellid. 40.—

„ **Verimust.** Sõjanovellid. 150.—, 100.—

„ **Veriine väits.** Novell. 50.—

„ **Jüripäev.** Romaan. 250.—

O. Luts: **Harald tegutseb.** Novell. 65.—

A. Lichtenberger: **Mu väike Trott.** Jutt. 75.—

J. London: **Juhtumised inimesesõõjate saarel.** I — 30.—, II — 30.—, III — 15.—

M. Metsanurk: **Epp.** Novell. 40.—

M. Maeterlinck: **Sinilind.** Näidend. 100.—

J. Oks: **Tume inimeselaps.** Novellid. 75.—

G. Räppo: **Uks lahti.** Komöödia. 40.—

R. Roht: **Kolm näokatet.** Novellid 50.—

K. Rumor: **Tuled sügisöös.** Novellid. 75.—

J. H. Rosny: **Kolesuur koobasmaa.** 35.—

J. Semper: **Jäljed liival.** Luul. 50.—

A. Tassa: **Nõiasõrmus.** Novellid. 75.—

F. Tuglas: **Jumala saar.** Novell. 75.—
„ **Maailma lõpus.** Novell. 90.—

M. Under: **Eelõitseng.** Luul. 75.—

O. Wilde: **Salome.** Näidend. 60.—

H. Visnapuu: **Amores.** Luul. 50.—
„ **Jumalaga Ene!** Luul. 75.—
„ **Talihari.** Luul. 100.—

Ilo I — XII. Kirj.-kunsti album — ajakiri.

J. Aavik: **Muusikalised kirjad.** Artiklid. 75.—

Griving-Ilves: **Kirikumuusika.** 100.—

P. Grünfeldt: Mälestused Juhan Liivist. 40.—, 30.—

H. Kruus: Jaan Tõnisson. 90.—
„ Saksa okkupatsioon Eestis. 150.—

A. Kruusberg: Ado Grenzsteini võitlus Jaan Tõnissoniga. 75.—
„ Venestamise tulekul. 60.—

J. Oks: Kriitilised tundmused. 60.—

J. Semper: Näokatted. 150.—, 125.—

F. Tuglas: Eesti uuem ilukirjandus. 75.—, 60.—
„ Henrik Ibsen. 50.—, 30.—
„ William Shakespeare. 75.—, 60.—
„ Marginaalia. 180.—

Nõudke täielikku nimikirja. Saada igast korralikust raamatukauplusest.

Pääladu Tartus — Promenaad 7-a. **„Odamees."**

Karskusseltside Kesktoimkonna kirjastusel ilmunud raamatute nimekiri:

		Hind
1.	Karskusliikumise ajalugu. M. J. Eisen.	60 mk.
2.	Eesti karskuskongressid VII, VIII ja X à	10 „
3.	Meie haritlased ja karskusküsimus. P. Põld. . . .	10 „
4.	Kidunemise põhjused. Prof. Bunge j. K. Einbund. .	10 „
5.	Из истории борьбы против алкоголизма у эстов. В. Эрниц.	10 „
6.	„Karskuseleht“ 1913.—1915., üksik nummer . . .	5 „
7.	Eesti Karskusseltside aastaraamat 1901.	30 „
8.	Karske noorus I ja II à	5 „
9.	Keeluseadus. Dr. M. Helenius-Seppälä.	5 „
10.	Karskus ja haridus. V. Karpio j. V. Ernits. . . .	10 „
11.	Dr. Bratti alkoholi-monopoli süsteem. Uno Stadius. Rootsi keelest V. Ernits.	10 „
12.	Miks peame olema karsked? E. Saal.	10 „
13.	Karskustöö laste ja murdealise noorsoo keskel. Maiju Seppälä j. Soome keelest H. Pett.	40 „
14.	Raudteelased ja karskusküsimus.	10 „
15.	Болезнь и лекарство. П. Горшков. . . .	25 „
16.	Alkoholivabast kultuurist. J. Tõnnisson.	10 „
17.	Alkoholivastane võitlus väljamaal. Prof. Dr. J. Bergman.	5 „
18.	Karskusasja algmed. Dr. M. Helenius-Seppälä. Soome k. E. Kutsar. Autori näopildi, hulga piltide ja tabelitega.	75 „
19.	XI. Eesti karskuskongress; XVI. Rahvusvaheline; X. Põhjamaade ja XXXIX. Soome karskuskongressid.	50 „
20.	Eesti riigi tulevik ja karskus. Prof. P. Põld. . . .	20 „

Vilho Reima raamatud seeriast „Kodu ja kasvatus“:

1.	Kodu on rahva süda. Soome keelest L. Ploompuu-Vesterinen.	30 „
2.	Sõnakuulmise kool. Soome k. L. Ploompuu-Vesterinen.	30 „
3.	Mäng kasvatusvahendina. Soome k. L. Ploompuu-Vesterinen.	30 „
4.	Abikaasa valimine. Soome k. E. Kutsar.	50 „

Jällemüüjatele 25% hinnaalandust.

Karskusseltside Kesktoimkond Tartu, Jakobi tän. 8, telefon 4-04.

Eesti Kirjanduse Selts

soovitab oma kirjastuseladust järgmisi raamatuid:

Friedrich Robert Fählmann. Kirjatööde kogu I. Hind 50 mk.

J. Jõgever: Eesti keele häälikute ajalugu. Hind 35 mk.

Joh. Kunder: Eesti vanemad laulikud. Hind 20 mk.

Balthasar Russov: Liivimaa krooníka. Tõlkinud K. Leetberg. I anne: hind 60 mk., II anne: hind 110 mk.

Rud. Wallner: Arstirohtude ladina-eestikeelne sõnastik. Hind 35 mk.

Matemaatika sõnastik. Kolmas täiendatud ja laiendatud trükk. Hind 50 mk.

Palamuse kihelkond: Maadeteadusline, majandusline ja ajalooline kirjeldus. Hind 25 mk.

Kristian Jaak Peterson: Laulud, päevaraamat ja kirjad. Redigeerinud Aino Paltser. Hind 150 mk.

„Eesti Kirjanduse" XIII aastakäik (1918/19) . . . hind 200 mk.
„ „ XIV „ (1920) . . . „ 200 „
„ „ XV „ (1921) . . . „ 200 „

„Eesti Kirjanduse" tellimishind 1922. aastal — 200 mk.

E. K. S. Koolikirjanduse toimkonna kirjastusel ilmuvad lähemal ajal:

J. W. Jannsen: Kolm juttu. Eino Leino: Helgaviisid. K. Rammul: Ihu ja hing. Fr. R. Kreutzwald: Viru laulíku laulud. L. Koidula: Ojamõlder ja tema minija. V. Bonsels: Mesilane Maaja. Fr. R. Kreutzwald: Reinuvader Rebane. A. Kivi: Seitse venda. Suve Jaan: Luige Laos.

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastuseladu ja asjaamise büroo asub Tartus, Gildi tän. 8. Asjaajamise tunnid äripäeviti kella 9—3.

Albert Paliale

Tartus, Jaani tän. 18.

Raamatud,
kirjutusmaterjaal,
kooli- ja kantselei-
tarbed.

Päevapildi,
postkarti ja
salmi albumid.

Ilu kirjapaber karpides,
kirja blokid,
lillevaasid jne.

Kirjutusmasinaid
Foto-aparaate
Mikroskoope
Prille jne.
soovitame omast ladust

Tehnikaline äri

K. Sersant, F. Liblik & A. Hausenberg

Tartu, Rüütli t. 9, kõn. 4-48.

Võtame wastu parandusi kirjutusmasinate ja igasugu muude peenmehaanil. tööde peale.

Tartu Pank

Hoiusummad
Rahasaadetused — Akkreditivid
Inkassod — Rembursid
Väljamaa raha ostmine ja müümine

Tartu - Tallinn - Viljandi - Põltsamaa

Shokolaadi ja kompveki vabrik

„Effekt"

Tallinn, Maakri tän. 17.

Esimese auhinnana — kuldauraha 1908. a. Liivimaa Põllutöö näitusel ja hõbeauraha 1908. a. E. Põllumeeste S-i näitusel.

Kullasepp-meister **H. Berg** Kullasepp-meister

Tartus, Promenaadi tän. nr. 9.

Kullasepa ja graveerimise äri.

Eraosa: metall- ja gummitemplite valmistamine eraisikutele, seltsidele ja ametiasutustele.

Ostan kulda, hõbedat, kalliskive, vana kuld-ja hõberaha.

A.-S. Balti Spordi- ja Võimlemisriistade Vabrik Tartus.

Kontor ja ladu

Aurulaeva ja Lodja tänava nurgal nr. 1. Tel. 1-87.
(Laevasadamas).

Soovitab odavate hindadega:

Suvispordi abinõusid: jalgpalle, käsipalle, spordisaapaid ja -kingi, kettaid, odasid, tennise- ja krokket-mänge jne.

Talispordi abinõusid: suuske, kelke, suusk-kelke, suusa saapaid, hockey keppe jne.

Vehklemise abinõusid: rapiire, espadroone, florette, maskid, rinna kaitseid, kindaid jne.

Võimlemise abinõusid: hobuseid, kitsesid, roobaspuid, rekke, redelid, rootsi seinu ja pinke, rooma rõngaid ja trapeetse jne.

Täielikka võimlemissaalide sisseseadeid.
Eelarved ja plaanid hinnata.

O.-Ü. Esimene Metallpärgade Vabrik Eestis.

Tartus, Aurulaeva ja Lodja tän. nurgal nr. 1. Tel. 1-87.
(Laevasadamas).

Soovitab metall hauapärgi suures väljavalikus kõige lihtsamast kõige toredamani, kaunistatud portselaan ja metall rooside ja lilledega.

- - Hinnad võistlemata odavad. - -
Jällemüüjatele kõrged protsendid.

„Vennad Pehap“

Vahetalituse ja kirjatöö kontor.

Tartus, Promenaadi tänav nr. 6, omas majas.
Awatud kella 9—1 ja 4—6.

Kontor toimetab mõõduka tasu eest

linnamajade, maade, talude, vabrikute ja muu kinnisvara ning metsa, tööstuse, äride, inventaari, sisseseadete ja muu vallasvara ostu ja müüki, vahetab raha ja muretseb laenu obligatsioonide kindlustusel.

Kontor valmistab asjatundlikult

ostu, müügi, päranduse, kingituse, jagamise, rendi ja üüri lepinguid, obligatsioone, tõlkeid, palvekirju, ärakirju jne.

Kontor vastutab korraliku ja ausa asjaajamise eest.

Aktsia Selts
H. Tõnisson & Ko.

Tartus.

Soovitame omast rikkalikust ladust

raamatu- ja kirjutusmarjaali kaupmeestele

järgmist kaupa:

Pildiraame, kirjaümbrikka, Meelespeasid (Bloc-Notes), päevapildi albume, postkaardi albume, amateur-albume, poesiealbume, postpaberit, ilukirjapaberit (Papeterie) pakkides ja karpides, paberikorve, koolivihke ja -kaustikuid, ilukarpe, taskuraamatuid, paberipanisid (portfellid), nahk kirjataske, noodimappesid, kirjutus-aluseid, registraatorid.

Vabrik ja pealadu Tartus, Kalamehe tän. 36-42.

Telefon 200. Telegr. aadr.: Tõnissonko, Tartus.

Tartu ladu: Promenaadi tän. nr. 8. Telefon 85.

Tallinna ladu asemik:

Rob. Holst, Kinga tän. nr. 1. Telefon 7-54.

Telegr. aadr.: Holstko, Tallinn.

Kirjastus-Ühisus „Kool" Tallinn, Suur Karja tän. 23. Kõnetr. 7-92.

Täielikum raamatukauplus

Eestis.

Kooli- ja lasteraamatud, ilukirjanduse tooted vanemast ajast kuni viimaste uudisteni alati saadaval üksikult ja hulgaviisi.

Uuem kirjandus — kohe peale ilmumist.

Kõik „NOOR-EESTI" kirjastusel ilmunud raamatud alati saadaval.

Väljamaa ilupostpaber, kirjutustahvlid, krihvlid ja piltpostkaardid. — Kirjutusmaterjaal, joonistusabinõud, büroo- ja kantselei-tarvidused suures väljavalikus oma- ja väljamaa äridelt.

Sündsam ostukoht

riigi- ja omavalitsuse asutustele.

Raamatukogude kokkuseadmine ja täiendamine

vilunud asjatundja juhatusel.

Tellimiste vastuvõtmine väljamaa kirjanduse, õpperaamatute ja õppevahendite peale. Tellimised täidetakse ruttu ja korralikult.

Müük üksikult ja hulgaviisi. Hinnad mõõdukad.

Jällemüüjatele hinnaalandus.

Kauba Pank
A.-S.

End. Tartu Vast. Krediit-Ühisused.

Tartus, Suurturg 12, omas majas.

Telef.: juhatus — 2-09, üldine — 9.

Asut. 1905. a., aktsioneeritud 1920. a.

Võtab raha hoiule. Annab laenusi. Ostab ja müüb välisvaluutat ja tshekke. — Rahasaatmisi toimetab — — — — tasuta. — — — —

Tartu notaarius

J. Kallas.

Kontor avatud 9—3.

= Telefon 4-50. =

Tartus, Küüni tän. nr. 3,

Barklai plats.

Erakorter Puiestee tän. 64.

Fr. Kangro

pangakontor

Tartus, Suurel turul nr. 8, II korral.
Telefon 37.

Ostab ja müüb

igasugust välisvaluutat, tshekke, aktsiaid, obligatsioone ja väärtpaberid omal ja võõral arvel, ning kuld- ja hõberaha.

Carl Unger

Köitmisekoda ja kirjutusmaterjaali kauplus.

Tartus, Jaani tän. 8. Telefon 5-57.

Soovitab omast ladust suures väljavalikus kõiksugu kirjutus- ja joonistusmaterjaale, schapirograafe, mimeograafe, hektograafe ja nende juure kuuluvaid tarbeasju.

Kasulik ostukoht

koolidele, raamatukogudele, kontoritele, kantseleidele, kaupmeestele ja igaühele.

Koolidele alati ladus igasugune kooli-, teadusline- ja ilukirjandus. Kõik õppeabinõud, vihud, kaustikud, tindid, tuschid, värvid, suled, pliiatsid, kriidid, krihvlid, tahvlid, sirklid, pinslid jne., jne., jne.

Joonistusmaterjaalid.

Kontoritele äriraamatud, kopeerraamatud. Tsheki-, kviitungi- ja saateraamatud. Kõiksugu paberid, kirjutusmasina tarbed. Äri-kalendrid, arvelauad, arveplangid, ümbrikud. Portfeulle'id, kärfotakekaardid jne.

Reisu- ja käsikohvrid, rahataskud, daamide käekotid.

Hinnad võistluseta — Jällemüüjatele protsendid.

Koolidele ja raamatukogudele hinnaalandus.

K.-o|ü. „Rahvaülikool"

Tallinnas, S. Karja t. 23, tel. 6-66.

Raamatuköitmise ja paberi tööstus

A. Paliale, K. Haroff & Ko

Erne tän. 10. Tartus. Erne tän. 10.

Valmistab ja köidab kassa, kontori- ja kantselei raamatuid, kviitungi ja tsheki raamatuid, adress ja noodi mappisi jne. Iseäranis odavasti ja headel tingimistel köidetakse raamatukogudele ja seltsidele raamatuid :: :: liht ja ilu köites. :: ::

Võtab vastu igasuguseid oma tööalasse puutuvaid töid.

Töö korralik ja vastupidav.

Tööde vastuvõtmine Erne tän. 10 ja A. Paliale raamatukaupluses, Jaani tän. 18.

Eesti Kindlustuse Selts

(end. nimetusega Eesti Vastastikune Tulekinnituse Selts)
asutatud 1907. aastal.

Osakonnad:	Valitsus	Agentuurid:
Pärnus, Viljandis, Võrus, Valgas ja Kuressaares.	**Tartus, Suurturg 10** Telef. 172.	teistes linnades ja maakohtades.

Igasuguse varanduse

tuleõnnetuse vastu kindlustamine.

1922. aastal avatud:

Klaasikindlustus.
Murdvarguse ja röövimise vastu kindlustus.
Elukindlustus.

Teiste seltsidega vastamisi riisikute jagamine ja seltsidelt edasikindlustuse vastuvõtmine.

Seltsi riisikute eest vastutus oma summadega ja edasikindlustusega kindlustatud.

Odavad preemiad. Juhatus.

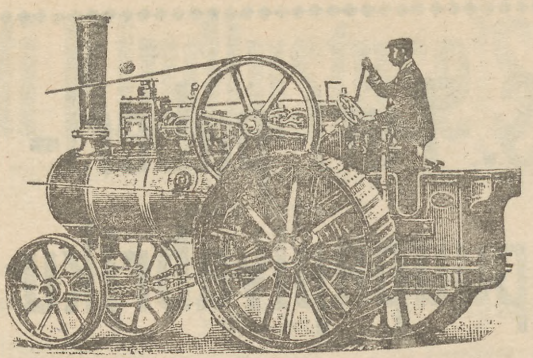
A/S. Türi paberi- ja puupapivabriku

kontor ja ladu:

Tallinn, Dunkri tän. 19. Tel. 7-60.
Tartu, Küütri tän. 5. Tel. 4-77.
Agentuurid Pärnus, Narvas ja m.

Soovitab:

Valget kirjutuspaberit.
Värvitud albumpaberit.
Joonistuspaberit.
Kontseptpaberit.
Kuulutuspaberit.
Trükipaberit.
Lauakartongi.
Pakkimispaberit.
Tugevaid kotta ½—20 n.

Tartu

Eesti Majanduse Ühisus.

Põllutöömasinate, kunstsõnnikute, seemnete, raua ja teraskaupade ja muu ehitusmaterjaalide ja põllutöö tarbeainete ladu.

1) **Kõik põllutööriistad ja masinad,**
nagu „Marschalli" rehepeksumasinad, vilja- ja rohuniitjad, kultivaatorid, adrad paremates vabrikutest.
2) Iga sorti kunstsõnnikut katsejaama kontrolli all.
3) **Loomatoidu juurikad** ja **heinaseemned**
paremates kasvatajatelt, proovitakse enne katsejaamas läbi.
4) Raud, teras, naelad, lukud, hinged, plekk jne.
5) **Piimatalituse riistad**
ja muud piimatalituse tarbeained, „Westfalia" jõu- ja käsikoorelahutajad jne.

Tartus, Holmi tän. 14/20. Telef. 10.

Püüdke kasutada

otstarbekohaselt iga silmapilku, sest kahju on raisatud ajast ja rahast, mis ebasündsa kirjanduse peale kulutate. Meie tuleme Teile appi ja soovitame ainult head lugemisematerjaali, mida pakub

Perekonnaleht „Kodu"

ja mis on sünnis lugeda igaühele ja igalpool. Läinud aasta eeskujul ilmub „Kodu" ka käesoleval aastal kaks horda kuus h u l g a p i l t i d e g a päevasündmustest, tegelastest jne., ning mitmekesise lugemisematerjaaliga, kus muu seas üks pikem v a l i t u d r o m a a n.

Iga aastatellija saab peale ajakirja **alandud hindadega** järgmised **raamatud**: 1) Ed. Vilde, Mäeküla piimamees; 2) Dr. J. Masing, Koduarst ja koduaptek; 3) Dr. J. Masing, Naistehaigused; 4) J. Böttner, Aiatöö õpperaamat; 5) Majapidamise ja koka raamat.

Müügil maksavad raamatud c-a Mk. 1320.—, „K o d u" lugejatele Mk. 1050.—

Peale selle saavad aastatellijad h i n n a t a k a a s a n d e n a mitmed kolme- ja neljavärvitrüki pildid, mis on ilusaks seinaehteks.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused
(ilma mingisuguse lisamaksuta).

„Kodu" maksab aastas (24 nrt.) Mk. 400.—
„ poles aastas (12 „) „ 200.—
„ veerand aastas (6 „) „ 100.—

Üksikud numbrid müügil raamatukauplustes, ajalehemüüjatel ja raudtee raamatukappides.

Toimetus ja talitus: **Tallinnas, Lai tän. 38.**

Nõudke lähemad prospektid maksuta. Telefon 18-66.

A.-S.

„Kütteveo"

laevasõidu osakonna 1922. a. liinid:

Tartu-Mustvee-Vasknarva: sõid. a.-l. „Taara";

Tartu-Võõbsu-Budovitschi-Anohovo: sõidab a.-l. „Vanemuine";

Tartu-Liivanina: sõidab a.-l. „Varrak";

Tartu-Läänitse-Kadjasild: sõid. a.-l. „Salme";

Tartu-Oiu-Tarvastu-Suislepa: sõidab a.-l. „Endel";

Tartu-Jõesuu: sõidab a.-l. „Linda".

Viljandi-Oiu vahel autoühendus.

Kas Teie elate

mere ääres
jõe ääres
järve ääres
oja ääres

?

ärge unustage, et

A. S. M. Süstad

on teie jaoks kõige kohasemad ja meeldivamad veesõiduriistad. Ei karda laineid; kohased tarvitamiseks ka kõige väiksemagi veekogu peal. 6 isesugust tüüpi.

Valmistab ja müüb: **„A|S. Massoprodukt"**

Tallinnas, S. Tartu m. nr. 61-d, kõnetr. 18-96.

Tallinna üleriiklistel näitustel 1920. ja 1922. a. kaks I auhinda — kuldauraha. — Kirjeldused ja hinnad saadame esimese nõudmise peale.

A|S. Räpina paberivabrik Leo Mirvits.

Vabrik valmistab ja soovitab oma ladudest
Tartus, Tallinnas ja Pärnus vabriku hindadega:
Kirjutus-, suitsu-, trüki-, joonistus- ja muud paberit. Kontori ja kantselei tarbeaineid, koolivihkusid jne. Tellimised täidetakse kiirel korral.

Jällemüüjatele hinnaalandus.

Kirja ja telegrammi adress: Räpina paberivabrik
Tartus Tallinnas ehk Pärnus
Põik t. 6, Uueturu t. 15. Maakri t. 4. Nikolai t. 6.

Tartu notaarius

Aug. Siska

Kontor Suurel turul nr. 12 (Kauba Panga majas), avatud igal äripäeval kella 9—3. Telefon 47.

Tartu Ühispank

1. juunist uutes ruumides

Rüütli tän. nr. 4

telefon 1-41 (end. not. J. Kristelsteini ruumid).

Maksab hoiusummade pealt: tähtajalisel arvel kuni 10 prts.
jooksval „ „ 8 „

Annab laenusid välja ja toimetab kõiki panga operatsioone.

J. Kaarna kirjastusäri, raamatu- ja kirjutusmaterjaali kauplus

Tartus, Promenaadi tän. nr. 14, asut. 1906. a.

soovitab:

Seltsidele ja ametiasutustele kõiksugu paberi- ja kirjutusmaterjaali. Koolidele ja õppeasutustele suur tagavara õpperaamatutest linnas ja maal. Raamatukogudele muretseb kõiki müügil olevaid raamatuid; võtab ka nende kokkuseadmist oma peale.

Oma kirjastusel ilmunud õpperaamatud:

Algebraliste ülesannetekogu II jagu. Schaposchnikovi ja Valdsevi järele K. Veski ja J. Grünthal, hind 160 marka, ja

Aritmeetiliste ülesannetekogu algkoolidele I, II ja III õppeaasta, II trükk, G. Jurjevitschi järele A. Kõiv, hind 50 marka.

Koolidele, seltsidele jne. kõrged protsendid. Kirjalikud tellimised täidetakse tellimise saamise päeval.

K. Mattiesen'i trükikoda

Kõnetr. 480 **Tartus** Postkast 46

valmistab trükitöid hästi ja ruttu kaubandusele, tööstusele, ametiasutustele, seltsidele, koolidele, eraisikutele ja teistele.

Eritööstus: Teadusline raamatutrükk kõigis keeltes.

Põhja Pank.

Tallinnas, Suur Karja tänaw nr. 20,
omas majas.
Osakonnad: Tartus, Wiljandis ja Wõrus.

Tartu osakond

Suurturg nr. 11.

Kõnetr.: 574 (juhatus), 167 (üleüldine).

Wõtab raha hoiule,
annab laenusid ja
toimetab kõiki panga operatsioone.

Tasuta raha edasisaatmine igasse kodumaa linna.

Müüb ja ostab wäljamaa raha ja tshekke.

Uus posti ja telegraafi taks.

1. **Kirjad:** a) kohalikud, esimese 20 grammi eest 2 mk., iga järgmise 20 grammi ehk selle osa eest 1 mk.
   b) sisemaalised, esimese 20 gr. eest 5 mk., järgmise 20 gr. ehk selle osa eest 2 mk. 50 pn., iga 20 gr. ehk selle osa eest üle 40 gr. 1 mk.
   c) väljamaalised, esimese 20 grammi eest 15 mk., iga järgmise 20 grammi ehk selle osa eest 7 mk. 50 pn.
   Kirja ülikaal 2 klgr. Kirja üliulatus 45 cm. × 45 cm. ehk toru kujulistel 75 cm. × 10 cm.
2. **Postkaardid:** a) kohalikud: üksikud 2 mk., vastusega 4 mk.
   b) sisemaalised: üksikud 2 mk. 50 pn., vastusega 5 mk.
   c) väljamaalised: üksikud 9 mk., vastusega 18 mk.
   Kaust mitte suurem kui 14 cm. × 9 cm. ja mitte vähem kui 10 cm × 7 cm.
3. **Ristpaelasaadetised:** a) kohalikud: iga 50 gr. eest 50 pn., alammäär äripaberite ja kaubaproovide eest 2 mk.
   b) sisemaalised: iga 50 gr. eest 1 mk., alammäär äripaberite eest 5 mk., alammäär kaubaproovide eest 2 mk
   c) väljamaalised: iga 50 gr. või selle osa eest 3 mk., alammäär äripaberite eest 15 mk., alammäär kaubaproovide eest 6 mk.
   Trükitööde ja äripaberite ülikaal 2 klg.
   Kaust 45 cm. × 45 cm. × 45 cm., ehk torukujulistel 75 cm. × 10 cm.
   Kaubaproovide ülikaal — 500 gr. Kaust 30 cm. × 20 cm. × 10 cm. ehk torukujulistel 30 cm. × 15 cm.
4. **Relieftrükitööd** pimedate kirjaga iga 500 gr. eest: a) sisemaalised 50 pn.
   b) väljamaalised 1 mk. 50 pn.
   Üliulatus nagu teistel trükitöödel. Ülikaal — 3 klgr.
5. **Ilma markideta**, kui ka poolikult maksetud saadetiste eest nõutakse saaja käest puuduv postimaks kahekordselt sisse, kuid mitte vähem kui:
   a) sisemaalise eest 3 mk.
   b) väljamaalise eest 9 mk.
6. **Tähtsaadetised:** a) sisemaalised, lisamaksu (peale kaaluraha) iga saadetise pealt 5 mk.
   b) väljamaalised, samuti 15 mk.
7. **Rahakaardid:** a) sisemaalised, kunni 3000 margani iga 100 marga ehk pooliku 100 marga eest 2 mk., alammäär 10 mk., üle 3000 marga kunni 10000 margani,

esimese 3000 marga eest 60 mk., siis iga järgmise 100 mk. pealt 1 mk. Üle 10000 marga, esimese 10000 marga eest 130 mk., siis iga järgmise 1000 mk. pealt 5 mk.

Telegraafi rahakaartide eest maksetakse peale selle veel telegrammi maksu nagu 20 sõnalise telegrammi eest. Telegraafiline teade telegraafi rahakaardi kätteviimise üle nagu 10 sõnalise telegrammi eest. Rahasaadete summa — piiramata.

b) väljamaalised, kuhu nad lubatud, eritatakside järgi.

8. **Postitshekid**: a) sisemaalised, esimese 1000 marga eest 5 mk. Iga järgmise 1000 mk. ehk selle osa eest 3 mk. Tsheki ülisumma — 50000 marka.

b) väljamaalised — sisseseadmise korral — eritakside järgi.

9. **Väärtkirjad**: a) sisemaalised: kaalu- ja tähitusraha nagu tähitud kirjade eest; kinnitusraha iga 3000 marga ehk selle osa eest 3 mk. Kinnitusraha alammäär 15 mk. Väärtkirjades on riigi raha saatmine keelatud. Väärtuse ülimäär — 1,000,000 mk.

b) väljamaalised, kaalu- ja tähitusraha nagu välismaaliste tähitud kirjade eest; kinnitusraha — avaldatud väärtuse summa iga 300 kuldfrangi ehk selle osa eest 35 mk.

Väärtuse ülimäär, kuhu väärtkirjad lubatud, eritabeli järgi.

10. **Postpakid**: a) sisemaalised raskusega: kunni 1 kilogrammini 45 mk., 1—5 klg 70 mk, 5—10 klg 125 mk, 10—15 klg. 175 mk. Raskusega üle 15 klg. arvatakse esimese 15 klg. eest 175 mk. ja peale selle iga järgmise kilogrammi ehk selle osa eest 10 mk. Kinnitusraha (väärtpakkide eest) nagu sisemaaliste väärtkirjade juures. Lihtpakke (s. o. ilma väärtuse avaldamiseta) võib ka tähtsaadetistena postile anda tähitusmaksu eest iga paki pealt 5 mk.

Paki ulatused võivad olla: 100 cm × 100 cm × 100 cm ehk 150 cm × 50 cm. × 50 cm. Paki ülikaal 30 klg. Väärtpaki avaldatud ülemväärtus 500 000 mk.

b) väljamaalised: kaaluraha raskuse, sihtmaade ja sihitusteede kohaselt välispostpakkide takside eritabeli järgi. Kinnitusraha (väärtpakkide eest) nagu väljamaaliste väärtkirjade kinnitustaks. Iga väärtpaki pealt saatelisataks 35 mk, vastaval korral tollivormaliteedi toimingmaks (pakikaardile mitte kleepida) 35 mk, päralejõudvate frankopakkide tollimaksude õiendamise eest 15 mk., paki ulatused, ülikaal, avalda

tud väärtuse ülemmäär, — välispostpakkide takside eritabeli andmete järgi.

11. **Väljastusteade** (avis de réception): a) saadetiste juure lisatavate eest: kohalikud 2 mk., sisemaalised 5 mk., väljamaalised 15 mk.

b) Tagant järgi saadetavate eest: kohalikud 4 mk., sisemaalised 10 mk., väljamaalised 30 mk.

Võib juure lisada ehk vastaval korral järele saata igale saadetisele, mille postile võtmisel kviitung välja antakse.

12. **Nõudekirjad**: a) postisaadetiste järgiotsimise, tagasinõudmise ehk adressi muutmise üle iga saadetise kohta: sisemaal — 10 mk., väljamaal — 30 mk.

Tähendus: Riigiasutuste ametliste saadetiste kohta käivad nõudekirjad on maksust vabad.

13. **Lunamaks (järelmaks) sisemaaliste saadetiste eest**: lunasumma pealt 2%; alammäär 20 mk.

14. **Kojuviimine**: rahakaartide ja väärtkirjade pealt iga saadetise iga 500 marga ehk selle osa eest 3 mk.

Märkus: Kojuviidavate saadetiste väärtus on piiratud: linnades 25000 margaga, mujal 5000 margaga. Rahatelegrammid iga summa peale toimetatakse koju.

15. **Nimekastid**: Tallinnas: aastas — 1000 mk.; 1/2 aastas — 500 mk.; 1/4 aastas — 250 mk. Mujal: aastas — 500 mk.; 1/2 aastas — 250 mk.; 1/4 aastas — 125 mk.

16. **Käsipost**: aastas — 400 mk.; 1/2 aastas — 200 mk.; 1/4 aastas 100 mk.

17. **Volipiletid**: aastas (kalendri a.) 100 mk.; dublikaadi eest kaotuse korral 50 mk.

18. **Ajalehed ja ajakirjad**: a) tellimine: tellimise hinnast 3%.

b) saatmine: sise- ja väljamaale posti vahetalituse kaudu iga numbri kaalu järele 1—20 gr. — 30 pn.; üle 20—30 gr. — 35 pn.; üle 30—40 gr. — 40 pn.; üle 40—60 gr. — 45 pn.; üle 60—80 gr. — 50 pn. ja edasi iga 20 gr. ehk 20 grammi osa eest 5 pn.

Lõpusummad tehakse iga maksmise juures täismarkade peale ümarguseks.

Märkus: 1) Samal määral võetakse maksu ka posti vahetalitusel väljamaalt tellitud ajalehtede ja ajakirjade kättetoimetamise eest.

Märkus: 2) Alandatud taksi järele võetakse ajalehti ja ajakirju üksnes ajalehtede ja ajakirjade toimetustelt vastu, selle juures väljamaaga läbikäimises ainult posti-abonemendi kaudu tellitud lehti.

c) ajalehtede ja ajakirjade juures laiali saadetavate kuulutuste ja reklaamide eest — trükitööde ristpaelasaadetiste vastava taksi järgi.

19. **Abitööd rahvale**: Rahakaardi, pakikaardi, paki, kirja ehk postkaardi adressi, sisukirjade, tolliseletiste jne., ning nõudekirjade kirjutamise eest ühes postikviitungi kopeerimisega iga eksemplaari pealt 5 mk.

20. **Telegrammid**: a) kohalikud, iga sõna pealt 2 m. alammäär 20 mk.

b) sisemaalised, iga sõna pealt 5 mk., alamm. 40 mk.

c) välistelegrammid — eri sõnatakside järgi;

kiirtelegrammid — 3 korda kallimad;

makstud katse (collationnement payé) 1/4 telegrammi enese hinnast;

ärakiri iga 100 sõna ehk selle osa pealt:

1) Telegrammide sisseandmisel a) kohalikust ja sisemaalisest lihttelegrammist 35 mk.;

b) sisemaalisest kiirtelegrammist 70 mk.;

c) väljamaalisest lihttelegrammist 50 sentiimile ja kiirtelegrammist 1 frangile vastava ekvivalendi järgi.

2) Pärastistel, n. n. arhiivi ärakirjade väljaandmistel iga ärakirja pealt telegrammi liigi peale vaatamata — peale vastava tempelmaksu, 35 mk.

Telegraafiline väljastusteade (accusé de réception) kohalikkude ja sisemaaliste telegrammide üle 25 mk; väljamaaliste telegrammide üle — nagu 5-sõnalise telegrammi eest algtelegrammi sihtkohta.

Kiirväljastusteade — kolm korda kallim.

Väljastusteade posti kaudu kohalikkude, sisemaaliste kui ka välistelegrammide üle 15 mk.

Eriadress: aastas — 2000 mk.; 1/2 aastas — 1000 mk.; 1/4 aastas — 500 mk.

21. **Pankade rahatelegrammid**: liht — poolteisekordne sõnamaks: kiir — kolme ja poole kordne sõnamaks. Käib ainult sisemaaliste telegrammide kohta.

22. **Ajakirjanduse telegrammid**: sisemaalised, iga sõna pealt 3 mk: väljamaalised, erisõnatakside järgi.

Maksude väljaarvamise kord aja järgi. Igalpool, kus maksusid aja järgi arvatakse, sünnib see kalendri aasta ehk vastavatel kordadel selle osade (näit. poole ehk veerand kalendri aasta) järgi. Seniste takside järgi kunni 1922. a. lõpuni ette ära tasutud aja järgi arvatavad maksud nimekastide, käsiposti, volipiletite ja telegrammide eriadresside eest ei kuulu lisa ega tagasimaksu alla.

Raudtee sõiduplaan.

Maksev 15. okt. 1922. a.

Kiirrong Tallinn—Riia ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tallinn	—	6,00 õht.	Riia	—	9,10 õht.
Raasiku	6,45 õht.	6,47 „	Valk	2,15 ö.	3,10 ö.
Aegviidu	7,22 „	7,25 „	Elva	4,34 h.	4,36 h.
Tapa	7,54 „	8,06 „	Tartu	5,08 „	5,20 „
Tamsalu	8,27 „	8,28 „	Jõgeva	6,28 „	6,35 „
Jõgeva	9,28 „	9,36 „	Tamsalu	7,50 „	7,51 „
Tartu	10,39 „	10,54 „	Tapa	8,07 „	8,18 „
Elva	11,32 „	11,36 „	Aegviidu	8,44 „	8,46 „
Valk	1,30 öös.	2,30 öös.	Raasiku	9,19 „	9,22 „
Riia	7,30 h.	—	Tallinn	10,00 „	-

Postrong Tallinn—Isborsk ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tallinn	—	11,30 õht.	Isborsk	—	4,30 p.l.
Aegviidu	1,18 ö.	1,27 öös.	Petser	5,04 p.l.	5.10 „
Tapa	2,05 „	2,50 „	Võru	6,18 „	6,29 „
Tamsalu	3,14 „	3,20 „	Valk	8,10 õht.	8,50 ö.
Jõgeva	4,47 h.	4,59 h.	Elva	10,46 „	10,52 „
Tartu	6,26 „	6,41 „	Tartu	11,37 „	11,55 „
Elva	7,18 „	7,22 „	Jõgeva	1,19 ö.	1,29 ö.
Valk	9,10 „	9,30 „	Tamsalu	3,09 „	3,18 „
Võru	11,09 e.l.	11,19 e.l.	Tapa	3,36 „	4,35 h.
Petser	12,18 „	12,23 „	Aegviidu	5,13 h.	5,19 „
Isborsk	12,58 „	—	Tallinn	7,10 „	—

Segarong Tallinn—Valk ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tallinn	—	9,25 h.	Valk	—	4,15 h.
Tapa	12,50 e.l.	1,30 e.l.	Elva	6,31 h.	6,41 „
Tamsalu	2,00 „	2,12 „	Tartu	7,30 „	9,40 „
Jõgeva	4,08 p.l.	4,23 p.l.	Jõgeva	11,18 e.l.	11,38 e.l.
Tartu	6,03 õht.	6,28 ö.	Tamsalu	1,40 „	2,02 p.l.
Elva	7,16 „	7,24 „	Tapa	2,25 p.l.	3,05 p.l.
Valk	9,48 „	—	Tallinn	6,35 ö.	—

Segarong Valk—Isborsk ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Valk	—	4,40 p.l.	Isborsk	—	2,10 öös.
Võru	7,22 õht.	8,30 õht.	Petseri	3,00 öös.	3,30 „
Petseri	10,04 „	10,33 „	Võru	5,11 h.	6,22 h.
Isborsk	11,25 „	—	Valk	9,00 „	—

Postrong Tallinn—Narva ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tallinn	—	12,20 öös.	Narva	—	9,40 õ.
Tapa	3.00 öös.	3,55 „	Jõhvi	11,04 õht.	11,10 „
Rakvere	4,38 h.	4,48 h.	Rakvere	1,31 õ.	1,39 õ.
Jõhvi	6,57 „	7,03 „	Tapa	2,30 „	3,29 „
Narva	8,20 „	—	Tallinn	6,30 hom.	—

Segarong Tallinn—Narva ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tallinn	—	9,25 h.	Narva	—	7,10 h.
Tapa	12,50 e. l	2,45 p. l.	Jõhvi	8,52 h.	9,07 „
Rakvere	3,35 p. l.	3,50 p. l.	Rakvere	11,55 e. l.	12,10 e l.
Jõhvi	6,19 õ.	6,29 õ.	Tapa	1,05 „	3,05 p. l.
Narva	8,00 „	—	Tallinn	6,35 õ.	—

Segarong Tallinn—Rakvere ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tallinn	—	4,00 p. l.	Rakvere	—	4,45 h.
Tapa	7,01 õ.	7,25 õ.	Tapa	5 37 h.	5,57 „
Rakvere	8,15 „	—	Tallinn	8,45 „	—

Postrong Tallinn—Haapsalu ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tallinn	—	5,10 p. l.	Haapsalu	—	5,45 h.
Keila	6,00 õht.	6,06 õht.	Keila	8,00 h.	8,10 „
Haapsalu	8,15 „		Tallinn	9,00 „	—

Segarong Tallinn—Haapsalu ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tallinn	— „	7,35 h.	Haapsalu	—	3,25 p.l.
Keila	8,44 h.	9,00 „	Keila	6,46 õ.	7,00 õ.
Haapsalu	12,05 e.l.	—	Tallinn	8,05 „	—

Segarong Tallinn—Baltiski ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tallinn	—	4,15 p.l.	Baltiski	—	6,10 h.
Keila	5,22 p.l.	5,30 „	Keila	7,02 h.	7,12 „
Baltiski	6,10 õ.	—	Tallinn	8,22 „	—

Tallinn—Nõmme ja tagasi.

Tallinnast: 4,50, 6,35 ja 8,25 hom.; 11,20 ja 1,10 e. l.; 2,20, 3,50 ja 5,45 p. l.; 8,25 ja 11,45 õhtul.

Rongiga 6,35 hom. ja 2,20 p. l. läheb üks vagun Pääsküllа.

Rong 5,45 p. l. läheb kunni Vääna kitsaroopaliseni.

Nõmmelt: 6.00, 7,15 ja 9,30 hom.; 12,30 ja 1,40 e. l.; 3,20 ja 4,36 p. l.; 6,45 ja 9,10 õhtul; 1,00 öösel.

Rongiga 7,15 hom. ja 3,20 p. l. tuleb üks vagun Pääskülast.

Rong 9,45 hom. tuleb Vääna kitsaroopaliselt.

Tartu—Elva ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tartu	—	4,00 p.l.	Elva	—	5,10 p.l.
Nõo	4,28 p. l.	4,30 „	Nõo	5,30 p. l.	5,32 „
Elva	4,47 „	—	Tartu	6,00 õht.	—

Tartu—Jõgeva.

	tulek	minek
Tartu	—	6,30 õhtul
Jõgeva	8,45	—

Kitsaroopalised raudteed.

Tamsalu—Paide—Alliku ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tamsalu	—	4,00 p.l.	Alliku	—	2,30 ö.
Paide	7.20 õ.	12,20 ö.	Paide	3,10 ö.	10,00 h.
Alliku	1,00 öös.	—	Tamsalu	1,15 e l.	—

Tamsalu—Paide—Alliku ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tamsalu	—	4,15 h.	Alliku	—	3,20 p.l.
Paide	7,35 h.	1,20 e.l.	Paide	4,00 p.l.	10,00 õ
Alliku	2,00 p.l.	—	Tamsalu	1,30 öös.	—

Postrong Tallinn—Pärnu ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tallinn	—	6,30 õht.	Pärnu	—	4,15 p.l.
Alliku	1,14 ö.	1,49 ö.	Mõisaküla	7,33 ö.	7,58 ö.
Viljandi	4,44 h.	4,59 h.	Viljandi	10,39 „	10,54 „
Mõisaküla	7,40 „	8,03 „	Alliku	1,47 ö.	2,22 ö.
Pärnu	11,00 „	—	Tallinn	8,50 h.	—

Segarong Tallinn—Pärnu ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Tallinn	—	8,00 h.	Pärnu	—	4,45 h.
Alliku	2,42 p.l.	3,07 p.l.	Mõisaküla	8,00 h.	8,28 „
Viljandi	6,02 õ.	6,17 õ.	Viljandi	11,11 e.l.	11,26 e.l.
Mõisaküla	9,06 „	9,32 „	Alliku	2,20 p.l.	2,45 p.l.
Pärnu	12,30 ö.	—	Tallinn	9,15 õ.	—

Segarong Tallinn—Alliku ja tagasi.

	tulek (ainult laupäevadel)	minek		tulek (ainult esmaspäevadel)	minek
Tallinn	—	4,45 p.l.	Alliku	—	1,16 ö.
Alliku	11,20	—	Tallinn	7,40 h.	—

Segarong Mõisaküla—Valk ja tagasi.

	tulek (ainult esmasp. ja neljap.)	minek		tulek (ainult teisip. ja reedel)	minek
Mõisaküla	—	9,30 õ.	Valk	—	1,30 p.l.
Valk	1,55 ö.	—	Mõisaküla	6,30 õ.	—

Valk—Mõniste ja tagasi.

	tulek	minek		tulek	minek
Valk	—	2,10 p.l.	Mõniste	—	6,05 h.
Mõniste	4,55 p.l.	—	Valk	9,20 h.	—

Piletite ja platskaartide eelmüük Balti jaamas.

Kassa nr. 1, kella 12—2 Valga rongile nr. 3, minek kell 11.30 öösel; kella 12—1 Narva rongile nr. 5, minek kell 12.20 öösel; kella 1—2 Riia rongile nr. 1, minek kell 6 p. l.

Kassa nr. 2, kella 12—1 Valga rongile nr. 3, minek kell 11.30 õhtul; kella 12—1 Narva rongile nr. 5, minek kell 12.20 öösel; kella 1—2 Haapsalu rongile nr. 7, minek kell 5.10 p. l.; kella 1—2 Riia rongile nr. 1, minek kell 6 p. l.

Kassa nr. 3, kella poole 12 — poole 1 Baltiiski rongile nr. 17, minek kell 4.15 p. l.

Ärge hoidke
raha kodus,

kus ta ühtegi kasu ei too ja kardetav hoida on.

Tooge raha hoiule
Kolmandasse Tartu Laenu- ja Hoiu-Ühisusse

Tartus, Suurturg nr. 8.

Hoiusummade eest maksab Ühisus kuni 8%.

Juhatus.

G. Roht

(end. K. Sööt)

Tartus, Promenaadi tän. nr. 6

trükikoda, raamatuköitmise koda, raamatu- ja kirjutusmaterjaali kauplus valmistab kõiksugu trükitöid maitserikkalt, kiires korras ja kõige odavamini.

Raamatuid poogitakse ruttu ja korralikult.

Tarvilikud raamatud ja blanketid
valitsuse asutustele, seltsidele ja koolidele alati ladus saadaval.

Kõikidest Eestis kirjastatud raamatutest
suur tagavara, nõnda et kõiki tellimisi arvu peale vaatamata ruttu täita võib.

Oma kirjastusel ilmunud raamatutest
saadetakse soovi korral iseäraline nimekiri posti kaudu kätte.

Suur väljavalik paberi-, kirjutus- ja joonistusmaterjaalidest
oma ja väljamaa vabrikutest.

G. Roht (end. K. Sööt)
Tartus, Promenaadi t. 6.

J Mällo trükk, Tartus.